פרשת **קרח** תשפ"ו לפ"ק | גליון א'תנה, שנה ל'

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

המעט כי העליתנו מארץ זבת חלב ודבש

רעב כבד פקד את הארי מלך החיות, בין עצי היער הסתובב לו סר וזעף מוכן הוא לטרוף ולדרום את כל אשר ימצא כדי להשקיט רעבונו, שלשה ימים שיחר לטרף ולא עלה בידו.

האריה חשש שסופו יהיה שיגווע ברעב, מה עשה, יצא אל עבר היער, פגש וראה סום דוהר לעברו, טרף את הסום ושיסעו לגזרים, בעודו מתהלך רץ לעברו זאב, ומיד טרף את הזאב ואכלו, והחיות אצים רצים מבוהלים ודחופים כדי שלא יהיו טרף לשיניו של הארי הרעב.

והנה לפתע ציץ שועל מבין עצי היער והארי רצה גם ממנו לעשות גל של עצמות, פתח השועל את פיו בחכמה ואמר לו: וכי מה יש בידי להשביעך, אני אראה לך אדם שמן, שאתה טורף ושבע ממנו, והיה שם בור מכוסה ואדם ישב מאחוריו, כיון שראה הארי, אמר לשועל: אני מתיירא מתפילתו של זה שלא יכשילני, אמר לו השועל: לא יגיעו הדברים לא לך ולא לבנך, אולי לבן בנך יגיעו, אבל בין כך אתה תשבע מרעבונך ועד בן בנך עוד יש זמן רב.

נתפתה הארי וקפץ על האדם ונפל לבור, בא השועל על שפת הבור והציץ עליו, אמר לו הארי: הרי אמרת שאין הפורעניות באה אלא על בן בני, אמר לו השועל: מסתמא כבר יש עון של של אבי אביך שאתה נתפס בו, אמר לו הארי: אבות אכלו בוסר ושיני בנים תקהינה (ירמי' לא כח) אמר לו השועל ולמה לא חשבת כך מתחילה.

משל זה כתב רב האי גאון בתשובותיו (סי' י"ג) ומסיים שם: כמה מוסר יש במשל זה דהרי גם הארי מלך החיות נפל ברשת השועל אך ורק משום שהתאווה לבשר קצת יותר שמן, דהרי מיד היה לו לחשוב אולי חטא זקינו ובעבורו יענש, ואת כל מה שהבין לאחר שנענש ונסתלקה נגיעתו, לא הבין בתחילה כאשר תאוותו משלה בו.

והנה כי כן כאשר מעיינים בפרשתן יקשה על קורח שפיקח היה, וגדול הדור היה, ועמו מאתיים וחמישים ראשי סנהדראות של דור מקבלי התורה, אשר ראו בעיניהם את צרות שעבוד מצרים, ובמדבר לא חסרו דבר, באו וטענו טענת שטות "המעט כי העליתנו מארץ זבת חלב ודבש".

אך ההסבר הוא שהמפריע העיקרי של האדם הוא התאוה, וכאשר התאוה מתגברת על האדם לא די שאין חכמתו מצילתו, אלא שהוא מנצל את חכמתו לעזרת התאוה כדי להטעות את העולם כולו.

ומאותו טעם לא הבינו קורח ועדתו שטענתם היא טענת שטות, דהרי תאות הכבוד סימאה את עיניהם, ולכן טענת שטות אלו שהם בדו מלבם נראו בעיניהם כטענות שיש בכוחן לעמוד מול תורתו וגדולתו של משה רבינו.

תוכן הענינים

לקח טוב ..... א
תורה ותפילה ..... ב
דגש תמרים - לקיחת תמרים ..... ג
קדוש יאמר ..... ד
נשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ה
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ו
שברי"ר רפאל ..... ז
פיתי קרתי ..... ח
מענינא דיומא ..... ט
חוקים להזורחך ..... י
פשיט בהלכה ..... יא
הלכה ברורה ..... יב
לשכת הסנגרים ..... יג
הילולא רבא ..... יד
פשוטלען פלכים ..... טו

אגוית פרק ד'

לשמרך בכל עת

מינה לא תזיע

צו יעדע צייט א ישועה

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

שיר המעלות לשלמ"ז

חן וחסד יתן ה' אלקינו, ברכת שלו טוב תעופנה שפתותינו, לדידינו החשוב המשמש בקוד שי
ד ימינו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א לעמוד בישרתו לשאת משא הקודש בפרט ובכל ל
אתה לו התודה על שהנה ברוחו להרוות צמאון אנ"ש בשיחות קודש השלם על שולחן שלכ מ
זכה את הרבים בכל אתר ואתר בעמדו לפנינו בכל עת כי מן הבאר ההוא ישקו עדרי עדר ה מ

ידידינו ברוך הכשרונות איש האשכולות איש אשר בו רוח חיי"ם, וה' יתן חכמה לשלמ"ה
חיי"ם שיש בו אהבת תורה ויראת שמים, שפע מהלכים בשיר המעלות לשלמ"ה
מסור בלנ"ח לשמחדותינו ולקהילתינו הק'

הרב ר' **חיים שלמה פישער** הי"ו

משב"ק ונאמן ביתו
של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שהשמחה במעונו, רוממות קל בגרונו, וקול ששון בארמונו,

בנישואי בתו החשובה והמהוללה שתחי'
למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

עב"ג הבחור החשוב ארי שבחבורה, מופלג בתורה ויראה טהורה, נודע לתהילה ולתפארה
החתן **משה דוב** נ"ו
בן הרה"ג ר' **ארי' אשר יצחק אינדיג** שליט"א
מו"ץ בקהילתינו הק' בקרית יואל יע"א

וצרופה בזה ברכתינו הפרובה, בכל לשון של הודאה וחיבה, שמשפחה זו יושפע לו רב ברכות ושובע שמחות, ורב תענוג ונחת, וישכל ויצליח בעבודת הקודש בהרחבת קרן התורה והחסידות מעלה מעלה, במעשי ידיו הברוכים המפורסמים לשם ולתהילה, ועד רבות בשנים יזכה לעמוד לימין קדשו של מרן רבינו שליט"א ולהרוות צמאון עם סגולה, ובשכר זאת יזכהו קל נורא עלילה, שיתאחדו על שולחנו תורה ועדולה, עד כי יבוא שילה, בב"א.

הרוחשים למען שמו בשמחה ובחיבה

מערכת "קול התאחדותינו" בארה"ק	מערכת "קול התאחדותינו" בארה"ב

אפילו להוסיף זהירות, יעשה רק עפ"י דעת חכמי הדור

ויקח קרח וגו', הנה אמר החכם: **'מן הזהירות שלא תרבה להזהר'** (הקדמת בעל חובת הלבבות) ודברי החכם הם דברים עמוקים בחכמה, כי ברוב פעמים כאשר האדם אינו מתבונן בחכמה להיות מאותן הנאמר עליהן (קהלת ב, יד) **'החכם עיניו בראשו'**, הנה היצר אורב לו וקם עליו בדברי רמאות **להטיל עליו זהירות שאינו עפ"י התורה, ועי"ז יטהו מדרך האמת** וכו'. והנה עצה היעוצה בכל עניני זהירות שעולה בדעת האדם ישקול הדברים במאזני צדק אם הוא באמת זהירות עפ"י התורה, או אפשר הוא מתרמית היצר כו', **ולא יסמוך על שכלו, רק יתאבק בעפר רגלי חכמי הדור ללמדהו הדרך ילך בה, ואם לא יעשה כן הנה בנקל יכול להלכד בתרמית היצר ח"ו.** והנה בעבור זה ספרה לנו התורה הקדושה ספור המעשה דקרח ועדתו, **הגם שהיה קרח גדול במעלה ונכבד בבית אביו הקדושים וחיה רוצה לעשות מצוה גדולה לעבוד לפני ה' בעבודת הכהונה ואמר 'כי כל העדה כלם קדושים' ולא התבונן כי הזהירות היא מתרמית היצר, פוק חזי מה עלתה ביה.**

דברים נחמדים – להרה"ק בעל בני יששכר זללה"ה
(תמכין דאורייתא תקנת יב"ג אות ד. וע"ע באגרא דכלה כאן)

"כולם קדושים" בזכות הצדיק

רב לכם כי כל העדה כלם קדושים. 'רב לכם' כשיש לכם רב, היינו שתכניעו עצמכם לצדיק הדור, 'כי' ראשי תיבות כ'נסת י'שראל, שתתאספו אליו לקבל מאתו דבר ה', עי"ז אכן יהיו **'כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה'.**

קול יעקב – להגה"ק בעל "מלא הרועים" זצ"ל

הראיה על תשובה אמיתית, כשהיא ממשכת שמחה

בקר ויודע ה' את אשר לו וגו'. הנה, אם האדם קם בחצות לילה ומשים על לבו לשוב ולשפוך שיחו לפני השי"ת, ומתחרט על עונותיו בלב נשבר ונדכה, ומה גם אם יתעורר עוד להצטער באמת על גלות השכינה, הנה אם על ידי כך יבא למדת העצבות ומרה שחורה חלילה, וזה אין נכון לו. **אך הבחינה היא, אם שב באמת בכל לבבו לפני ה', ואם נרצה הוא לפניו, הנה אחרי כן אזי יושפע עליו אור ה' להשיב ולשמח את נפשו** כו'. אך העיקר, אם אינו מכוון עבור עצמו רק על צער גלות השכינה, כמו שאמר משה רבינו ע"ה (לעיל יב, יג) **'אל נא רפא נא לה', 'לה' היא השכינה,** כי עיקר הפגם נראה בה, כמו שאמרו (אבות ב, א) **'דע מה למעלה ממך', 'דע'** אם תרצה לדעת, **'מה למעלה'** החסרון, באיזה בחינה, תדע **'ממך'** אם אתה שרוי בשמחה או בצער, הנה הוא ניכר למעלה יותר בשרשו. לכן אם האדם שב בתשובה שלימה ומתקן הכל עי"כ הוא מעורר היחוד והשמחה למעלה, והזמן הראוי לזה הוא בחצות לילה קודם אור הבוקר, אשר אז החסד גובר והשמחה בעולמות העליונים. וזהו שאמר: **'בקר ויודע ה' את אשר לו', ר"ל אז יתעורר בלבו שמחה אחרי נשפך שיחו במרירות, יודיענו כי לו המלוכה ומושל בגוים.**

תפארת שלמה

מחשבת האדם בהשכמתו בבוקר, לפי מעשיו אתמול

וידבר אל קרח וגו' בקר ויודע ה' את אשר לו. צריך להבין למה דחה אותם ואמר: בוקר ויודע ה'. וי"ל ע"פ מה שמצינו בגמ' (ברכות טז:) דר' אלעזר התפלל **"ונשכים ונמצא ייחול לבבנו ליראה את שמך"**, והכונה היא, דהנה לפי מעשה האדם ביום, כך הוא ענייני הנשמה בעלותה למעלה בלילה: אם מחשבותיו ומעשיו בקודש, הנה הנשמה מידי עלותה בלילה תתדבק במקורה ותשכים בבוקר ביראת הש"י, ואם בהיפך, מחשבותיו ומעשיו לא לה' המה, הנה אין מניחין את הנשמה בלילה לעלות למקורה כו'. כנודע מזוה"ק (ח"א פג.), ועי"ז באיתערותא דנשמה בבוקר אינה מוצאת ייחול הלב ליראה. וזה שביקש התנא: **ונשכים ונמצא ייחול לבבנו ליראה את שמך.** והנה, כאן אצל קרח ועדתו, שהיצר הסיתם שכוונתם לשם שמים, לעבוד עבודת הקודש בכהונה, לכן אמר להם משה: **"בקר ויודע ה' את אשר לו"** אם תשכימו ותמצאו ייחול לבבכם ביראת השם, תדעו שכוונתכם לש"ש, ובאם לאו, תדעו שזהו מתרמית היצר.

אגרא דכלה

חשיבות כל עבודת איש ישראל, שפועל כל היחודים

ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב. ידוע שכל אחד מישראל צריך לדבק עצמו במילי דשמיא, והיינו **שעל ידי שמדבר בדברי תורה ואומר שירות ותשבחות נעשה יחוד למעלה, ואף על פי שאינו יודע לייחד יחודים.** וזהו שאמר הכתוב: **'ונחשב לכם תרומתכם'** לשון התרוממות שאתם מרוממים להקב"ה, ואע"פ שהוא בלא יחודים, נחשב למעלה **'כדגן מן הגורן'** כתרומת גורן, ר"ל כמו הסנהדרין שהיו יושבין בחצי גורן (סנהדרין לו:) ע"ש, והם מסתמא היו יודעים לייחד יחודים, **'וכמלאה'** כמו שהיו מלאים 'מן היק"ב' ר"ת י'חוד ק'דושה ב'רכה (כמפורש בזה"ק). וזהו גם כן פירוש הפסוק (תהלים קלח, ב) **'כי הגדלת על כל שמך אמרתך'**, היינו, על כל השמות והיחודים, הגדלת עוד יותר **'אמרתך'** היינו שבחו של הקב"ה ואהבתו, מלשון (דברים כו, יח) **'וה' האמירך'**, והבן".

תורת שמעון – להרה"ק ר"ש מיערוסלאב זי"ע

תורה ותפילה

זהרוני אורה
מספרים הקדושים,
גפרשה יפה נדרשים

לאמץ ידים בכוחות איתנים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
תצריכים חיזוק כל הימים

תורה

'תלמיד חכם' נקרא כן, ואין אומרין 'חכם', כי עיקר שבח החכמה אינה הכשרון אלא ההוספה בלימוד מאחרים

ויקח קרח וגו'. במדרש אה נפשע מקרית עוז כו'. דאיתא במשנה כל מחלוקת שהיא לש"ש סופה להתקיים זו מחלוקת שמאי והלל. ומחלוקת שאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח. א"כ משמע שמחלוקת קרח היה ג"כ בתורה דמדמה לה למחלוקת שמאי והלל. וכן איתא במד' דאמר קרח כל העדה שמעו בסיני אנכי ה' אלקיך. דהנה כתיב ה' יתן אומר המבשרות צבא רב כשאמר הקב"ה אנכי ה' אלקיך קיבל כל אחד אלקותו ית"ש כפי השגת דעתו והתורה כולל כל דיעות של בנ"י. ותורת ה' תמימה כולל כל הדעת. **אבל בחי' תורה שבע"פ כ"א מקבל לפי דעתו ושם יש מחלוקת ולכן איתא אלו ואלו דברי אלקים חיים שכ"א דבריו נובעין ממה שקיבל מתורה שבכתב** ולכן כל תורה שבע"פ צריך להיות נסמך לתורה שבכתב. וזהו כל אסמכתות שבגמרא כו'. והנה משה רבינו ע"ה קיבל התורה בעבור כל בנ"י והי' כולל כל הדיעות שהרי אנכי שמעו כל אחד לפי השגתו. ואח"כ אמרו 'קרב אתה ושמע' א"כ הי' בו כלל כל הקבלות. וכן איתא 'יפקוד ה' איש על העדה' דרשו חז"ל שידע להלוך נגד רוח של כל אחד ואחד. א"כ ודאי מרע"ה כך הי'. וכ"כ מורשה קהלת יעקב שתורת משה כולל כל דיעות שבכלל ישראל. **ואם הי' כוונת קרח לש"ש הי' מבטל עצמו למרע"ה. ואיתא ת"ח מרבין שלום, ורב שלום בוניך. ולא אמרו חכמים רק תלמידי חכמים שזה שלימות התורה שהחכם יוסיף תמיד על חכמתו וילמוד מן הגדול ממנו. וגם ילמד להפחותים ממנו. כי החכמה מצד עצמה אינה מעלת האדם שהרי נגזר על הטפה אם יהי' חכם או טיפש אבל צדיק ורשע לא נגזר. ולכן עיקר שבח החכם כשהחכמה מביאתו לעסוק תמיד בתורת ה' להוסיף לעצמו ולאחרים. וע"ז אמרו כל שמעשיו מרובין מחכמתו. ואיך יתכן לחיות מרובה. רק כשמוסיף בכל עת ולומד מאחרים היודעין יותר ממנו. וגם מלמד לאחרים נמצא מעשיו מרובין ואז מרבין שלום. ובקרח כתיב ויקח לעצמו שהי' חכם לעצמו וזה נפשע מקרית עוז כו'** (פי' 'נפשע' היינו שנדחה, מקרית 'עוז', אין עוז אלא תורה).

שפת אמת

עיקר תענוג הש"י כשהאדם לומד הלכה בהכנעה

וידבר ד' אל משה קח מאתם מטה וגו'. הנה אמרו חז"ל **'אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ד' אמות של הלכה' פירוש שזה עיקר התענוג של השם יתברך ברוך הוא כשאדם לומד הלכה בהכנעה גדולה, ואין מתגאה בלימודו הטוב כו'** * וזהו **'קח מאתם'** פירוש זאת תקבל מאתם לעיקר בעיניך * **'מטה'** פירוש הכנעה שיהיו מוכנעים ושפלים בעיניהם כו', **'מאת כל נשיאיהם'** פירוש וביותר יוכנעו בנשיאות עצמם שלא יתגאו בחשיבות עצמם וגדלותם לאמר בלבם שהם בעצמם גדולים וחשובכה ים.

נועם אלימלך

תפלה

חשיבות כל עבודת איש ישראל, שפועל כל היחודים

ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב. ידוע שכל אחד מישראל צריך לדבק עצמו במילי דשמיא, והיינו **שעל ידי שמדבר בדברי תורה ואומר שירות ותשבחות נעשה יחוד למעלה, ואף על פי שאינו יודע לייחד יחודים.** וזהו שאמר הכתוב: **'ונחשב לכם תרומתכם'** לשון התרוממות שאתם מרוממים להקב"ה, ואע"פ שהוא בלא יחודים, נחשב למעלה **'כדגן מן הגורן'** כתרומות גורן, ר"ל כמו הסנהדרין שהיו יושבין כחצי גורן (סנהדרין לו:) ע"ש, והם מסתמא היו יודעים לייחד יחודים, **'וכמלאה'** כמו שהיו מלאים 'מן היק"ב' ר"ת י'חוד ק'דושה ב'רכה (כמפורש בזה"ק). וזהו גם כן פירוש הפסוק (תהלים קלח, ב) **'כי הגדלת על כל שמך אמרתך'**, היינו, על כל השמות והיחודים, הגדלת עוד יותר **'אמרתך'** היינו שבחו של הקב"ה ואהבתו, מלשון (דברים כו, יח) **'וה' האמירך'**, והבן".

תורת שמעון – להרה"ק ר"ש מויערוסלאב זי"ע

תפילה ולימוד בחרמת קול, דרך הנצחון במלחמת היצר

וכל ישראל אשר סביבותיהם נסו לקולם כי אמרו פן תבלענו הארץ', העצה להתגבר על היצר בעת שהוא מתגבר היא לצעוק בקול בתורה ותפלה, וזה **"נסו לקולם", 'זיי האבן זיך געגומען צום קול', "כי אמרו פן תבלענו הארץ" שהארציות והחומריות תבלענה אותנו על כן לקחו עצמם לבחי' זו.**

הרה"ק ר' משה מקוברין זללה"ה

פניני אור החיים הקדוש

ויאמרו אל אלהי הרוחות וגו' עוד נתכוון לדבר לפניו דברי ריצוי המתקבל לפניו, על פי מה שקדם לו בידיעת הדרגות החפץ שיש לבורא, הא' הוא שבח והלל אשר יתנו לו צבא מעלה, למעלה ממנו שבח והלל אשר יתנו לו נשמות הצדיקים משני אוצרות החיים, אוצר אחד של נשמות שעדיין לא באו לעולם הזה, שעליהם אמרו ז"ל (יבמות סב) עד שיכלו [כל] נשמות שבגוף, ואוצר ב' של נשמות שכבר באו לעולם הזה, וחזרו ונתנו באוצר החיים, וכולם נותנים שיר ושבח והודאה לבורא יתעלה שמו בסוד כל פעל ה' למענהו. **למעלה מהם השיר והשבחה העולה מהנשמות אשר הם בעולם הזה, אשר הם תוך הכשר, והוא מונעם מהכיר ה', והם מתעצמים לאהוב ה', ולשבחו ולהודות למאמרו, זה עליון וחשוק אצל הבורא למעלה מהכל, וכמו שמבוארים הדברים בהרחבה בספר הזוהר גם בדבריהם ז"ל:** ולזה נתחכם משה וריצה ה' בדבר שהוא חפץ בו, ואמר אלהי הרוחות לכל בשר, שאתה חפץ שאלהותך תהיה לרוחות בזמן שהם בבשר, ואם אתה ממיתם, אתה חסר רצון זה, ואין נכון להגביר הדינים, שיסובבו הפסד קבלת אלהותך לרוחות שבבשר, שהוא רום תבלית השקר.

אתה וכל עדתך הנועדים על ה' ואהרן מה הוא כי תלינו עליו. ויבואר דהנה אם הכהנים הוי שלוחי דרחמנא א"כ מה לקרח להתלונן, משא"כ אם הוי שלוחי דידן הלכה מבואר באו"ח דבחזן יכול היחיד לעכב משום דהוי ש"ץ ואין נעשה שלוחו בע"כ, וא"כ הי"נ בענין הכהונה ע"כ, ולפי"ז אם הוי שלוחי דרחמנא אין לו להתלונן רק על הי שעשה אותם שלוחים, והנה נחזי אנן דאם אמרינן שלוחי דרחמנא הם הוא יקר גדול דעבד מלך מלך ונופל הקנאה עליו, משא"כ אם שלוחי דיהך עבד ודידן הוא והשליח לא עדיף מהמשלח ואין הקנאה נופל על זה, וזה מאמר משה כיון שאתה מקנא, בע"כ אתה צריך להודות כי הוא שליח דרחמנא, וא"כ אתה מתלונן על הי, וזה אמרו אתה וכל עדתך הנועדים על הי, ואהרן מה הוא כי תלינו עליו, ר"ל דאם סבריתו שדידן הוא א"כ מה הוא ואלא ע"כ דסבריתו דשליחי דרחמנא הוא, הרי אתם נועדים על הי.

(ישמח משה)

☆

ויקח קרח. ובמדרש מה ראה קרח לחלוק על משה פרשת פרה אדומה ראה. והנ"ל כי הביא רש"י עינו הטעתו ראה שלשלת גדולה יוצאת ממנו שמואל וכו', ומצינו כי גם אהרן נבחר לכהן בזכות בניו כדאיתא במדרש וערכו בני אהרן, אמר משה להקב"ה לעצים חלקת כבוד בשביל בניהם דתנן כל העצים כשרים לעצי המערכה חוץ מעצי זית, ולאהרן אי אתה חולק כבוד בשביל בניו, א"ל חיך בשבילך אני מקרבו ואני עושה אותו עיקר שנאמר צו את אהרן ואת בניו, הרי שגם אהרן נבחר רק מכח בניו, אלא דמצינו סתירה לזה ממה דאיתא במדרש אמר אהרן מוטב יתלה הסרחון בי ולא בהם, א"ל הקב"ה חיך לא תזוז מן

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותי"ק עצי התמרים

הם נטלו כסף מעדת קרח, וזה היה בעוכריהם וגרם להם למרוד בה' ובמשה עבדו

ויקומו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קרואי מועד אנשי שם. מעשה ומרן רבינו זיע"א בהיותו בפעם האחרונה בירושלים, בביתו של הרה"ח רבי ליפא שוואריץ, וליד שולחנו הסבו אז כמה רבנים וראשי ישיבה, התגלגלה השיחה על אודות הכספים שמלכות המינות בארץ ישראל נותנת למוסדות התורה, ועל הממון ש'משרד הדתות' ו'מועצה הדתית' נותנת להרבנים והדיינים שלהם. מרן זיע"א דיבר אז בריתחא, והסביר את ההשפעה הרעה שזה גורם, להיות משוחד בהשלטון הכופר, כי זה הנוטל תמיכה כספית מהם, הגם שנראה לכאורה אשר אין הם מבקשים שום תמורה עבור תמיכתם, **אבל זה גורם להכנע להם, ואי אפשר בשום אופן להעיז אחר כך להמרות רוחם, הנותנים את התקציבים נעשים ממילא אדונים להמקבלים והנהנים מהם.**

המשיך מרן זיע"א את שיחתו ואמר: התבוננו וראו, כיצד באמת הצליח קרח למשוך אחריו את ראשי הסנהדרין, קרואי מועד אנשי שם, ולהמרידם נגד משה ונגד הקב"ה סוף סוף הם היו תלמידי חכמים, יראי אלקים שמשה בחר אותם להיות ראשים ומנהיגים, והם עמדו במעמד הר סיני ושמעו קול ה', ראו את משה ידבר והאלקים יעננו בקול, ואיך זה השפיע קרח על גדולים כאלה לחלוק על משה ועל הקב"ה, הלא דבר הוא, אלא מאי ממשיך רבינו זיע"א, **קרח שפיקח היה, העניק להם כספים, ופיזר להם ממון, ולא ביקש מהם שום תמורה, שלח להם כספים כאילו להחזקת תורה בלבד, והם נהנו מכספו, ואח"כ בבא העת, שלח אליהם קרח שיצטרפו אליו ללחום עם משה ולמרוד בהקב"ה, ולא יכלו להעיז פנים אליו ולסרב לו, וזה גרם כל האסון.**

גמר מרן רבינו זצ"ל את שיחתו, כי הגיע זמן מנחה, התפזר הקהל שהיו מסובים על שולחנו, כשיצאנו מביתו של רבי ליפא, נטפל אלי ראש ישיבה מסויים ואמר לי: נוכח הייתי בשעת השיחה, ותמוה לי מאד על דברי האדמו"ר מסאטמאר, שאמר מתוך ריתחא, שהסנהדרין אנשי שם קרואי מועד, נטלו כסף מקרח וזה גרם להם למרוד בה' ובמשה עבדו, אני - טוען אותו הראש ישיבה - בקי באגדות חז"ל ובמדרשים כולם, ואני אומר שאין בשום מקום דבר כזה, שהם נהנו מממונו של קרח, ושזה גרם להם לאבדון, לא נזכר בשום מקום בחז"ל או בראשונים דבר כזה. אמרתי לו: נו, למה לא שאלתם את הרבי, היכן המקור לדבריו, ענה הראש ישיבה "לא היה לי חוצפה כזאת".

והנה כשאני לעצמי ידעתי כי כל היוצא מפי קדשו של מרן זצ"ל תורת חיים היא, ויש לזה מקור בחז"ל או בראשונים, אבל גם אני לא רציתי לשאול את רבינו זצ"ל היכן המקור, סיפרתי את הדבר לידידי הרה"ח רבי הערש פנחס מאשקאוויטש, והוא שאל את רבינו, כתלמיד לפני רבו, היכן המקור לדבריו אלה, **השיב לו מרן זצ"ל על אתר "עיין ברש"י במסכת סנהדרין דף נ"ב ע"ב ותבין",** פתחנו את הגמרא וקראנו את לשונו הטהור של רש"י הקדוש שכתוב לאמר: **"משום דאיירי בעדת קרח נקט לה, שהיו תלמידי חכמים כדכתיב נשיאי עדה קרואי מועד אנשי שם, ועל שם שפיתם אותו רשע כשנהנו ממונו, הקלו בעיניו להשיאם ולהחזיק ידו במחלוקת ולמרוד בהקב"ה".**

עולמות שחרבו (עמ' פ"ד)

עצה טובה לעמוד לימין הצדיק בעת שמחה והצלחה, ולא ימתין ח"ו שיהיה עת צרה רח"ל

וידבר ה' אל אהרן ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי לכל קדשי בני ישראל לך נתתים למשחה ולבניך לחק עולם. ופירשיו"ל בד"ה 'ואני הנה נתתי לך'. בשמחה, לשון שמחה הוא זה, כמו (שמות ד, יד) הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו, וכו'. סיפר הרה"ח כו', שאמר לו הרה"ק מסאטמאר ז"ל על הא דכתיב בפר' קרח כתיב אצל מתנות כהונה **"ואני הנה נתתי לך משמרת תרומותי"**, ופרש"י **"אין והנה אלא לשון שמחה"**, ולכאורה הוא פלא, מה הפירוש לשון שמחה בכאן אצל מתנות כהונה, **וא"ל דאי' אשר הצדיק נקרא בשם 'כהן', ורמז רש"י כשתביא מתנות להכהן היינו הצדיק, אל תמתין עד שהוא עת צרה רח"ל, אלא אין והנה אלא לשון שמחה, שתביא לו מתוך שמחה ובעידן חדוותא.**

גליון 'ניצוצי אורות' (סקאליע ויגש תשס"ה)

הפלטין שלי לעולם שנאמר ומן המקדש לא יצא, הרי שאדרבא בשביל זה נבחר להיות כהן, אמנם לעומת זה מצינו במדרש ונתתם אותה אל אלעזר הכהן לפי שאהרן עשה את העגל לא ניתנה לו עבודה זו שאין קטיגור נעשה סניגור הרי מזה מוכח שאהרן נבחר רק בשביל בניו, ומזה מצא קרח את לבבו לעורר על הכהונה של אהרן כי גם הוא כמוהו שלשלת גדולה יוצאת ממנו, וזייש המדרש מה ראה קרח לחלוק פרה אדומה ראה.

(ויטב לב)

☆

רב לכם כי כל העדה כלם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה' וידבר אל קרח ואל כל עדתו לאמר בקר ויודע ה' את אשר לו. ויל"פ עפ"י המבואר דקרח היה רוצה שיהיה בימיו עולם התיקון מה שיהיה לעתיד, ולדרכינו יתכן שרצה מה שיהיה לעתיד שעל העתיד כתיב ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים ואז לא יצטרך אדם לזולתו להעניק לו מחכמתו ולהורות לו הדרך לעבוד את ה' כי כולם יכירו וידעו כי ה' הוא האלוקים אבל עתה הנה כל אחד לומד מזולתו וכמו שפיי בסי העיקרים אל יתהלל חכם בחכמתו עשיר בעשרו כי אם בזאת יתהלל המתהלל וגו', ר"ל שלא יתהלל החכם בחכמתו דייקא להחזיקו לעצמו, השכל ויודע אותי כי אני ה' עשה חסד משפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי ר"ל להשפיע ולהעניק מחכמתו לזולתו כי כן הוא כוונת הבריאה, והנה קרח רצה שיהיה כמו לעתיד שכ"א לא יצטרך לאחר וזייש כי כל העדה כולם קדושים מעצמם ואינם צריכים להניק מזולתו כמו לעתיד, כי ובתוכם ה' שהשפע חכמת אלוקים בא לכ"א בהשואה לכלום וא"כ מדוע תתנשאו על קהל ה', והשיבו בוקר ויודע ה' את אשר ל"ו דייקא מי שכוונתו להחזיק החכמה רק לעצמו בלבד ולא ירצה להשפיע לזולתו כי באמת כן הוא כוונת הבריאה כמו שנאמר כי באלה חפצתי

(קדושת יו"ט)

☆

בקר ויודע ה' את אשר לו. ויבואר ע"פ דברי הבעש"ט על דברי הגמרא שוחט משום מאי חייב משום צובע, והכוונה כי שוחט רומז על מלאך המוות שהוא היצר הרע ואמרו חז"ל דלעת"ל ישחוט אותו הקב"ה וע"ז הקשה משום מאי חייב והלא הוא עושה רצון קונו ובשביל כך נברא להסית בני אדם לדבר עבירה, ומשני משום צובע היינו שהוא צובע את העברה למצוה ובשביל זה לא נברא וע"כ חייב ע"כ, והעצה להבחין בין מצוה לעבירה כתב באגרא דכלה שיבחין לעצמו אם גם בשאר מצוות שהם בודאי מצוה תשוקתו לקיימם גדול כ"כ כגון ציצית ותפילין אזי הוא טוב, אך אם אינו משתוקק כ"כ לשאר מצוות, א"כ הרי הוא מפיתוי היצר, וכ"כ מחלוקת קרח היה נראה בפניהם למצוה רבה שהתאוו לעבודת הכהונה בקרבנות, ולזה אמר להם משה בוקי"ר ויודע ה' את אשר לו, כי הרבה מן המצוות אינן נוהגות בלילה אלא ביום כמו ציצית ותפילין שופר ולולב, ובכן נמתין עד הבוקר ונראה אם גם שאר מצוות התורה הנוהגות ביום אתם ניגשים בתשוקה ובתלהבות כזו, ומשם נדע לעבוד את ה'.

(ברך משה)

☆

ויקח קרח. ובמדרש פליאה מה ראה קרח לחלוק על משה ברייתא דרבי ישמעאל ראה. ויובן בהקדם דברי הגמי בגד שאבד בו כלאים עושה ממנו תכריכים למת, ארי"י זאת אומרת מצוות בטילות לעת"ל, וכן אמר ר' יוחנן דאפילו לקוברו מותר, וכתבו התוספות דפליגי בזה רבי יוחנן ושמואל, דרי"י ס"ל דמצוות בטילות לעת"ל ושמואל סבר דמצוות אין בטילות לעת"ל, וכתב בכפף נבחר דפליגי בפירוש הכתוב ונתתם ממנו תרומת ה' לאהרן הכהן, ופריך עלה בגמי וכי אהרן לעולם קיים אלא מלמד שלעתיד יחיה אהרן ויתנו לו תרומה, דבי ר' ישמעאל תנא לאהרן כאהרן מה אהרן חבר אף כל כהן חבר, ובזה פליגי שמואל ורי"י דשמואל סבר כמי"ד דלעתיד יחיה אהרן ויתנו לו תרומה וא"כ מוכח דאין מצוות בטילות לעת"ל, אבל ר"י סבר כתנא דבי ר' ישמעאל שדריש מה אהרן חבר אף כל כהן חבר ובאמת מצוות בטילות לעת"ל ע"כ, והנה כל מגמתו של קרח הרי היה לשמש בכהונה אך כתב האר"י שלעת"ל יכהן קרח בכהונה גדולה וא"כ לכאורה לא היה לו לחלוק, אלא דסבר דמצוות בטילות לעת"ל וא"כ לא תגיע לו לעולם הכהונה, וזהו ביאור המדי' מה ראה קרח לחלוק על משה ברייתא דרי' ישמעאל ראה דדריש לאהרן כאהרן מה אהרן חבר אף כל חבר הרי דמצוות בטילות לעת"ל ולא יוכל לשמש אז בכהונה לכן חלק על הכהונה כדי שיוכל לשמש בכהונה תיכף ומיד.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

ויקח קרח. קרח רואה כי הוא עתיד להיות כהן גדול, על כן חלק על משה (הל"י שער הגלגולים הקדמה מה). וזה היה המחלוקת, שקרח היה בעל רוח הקודש ופיה מה שעתיד להיות, ולא היתה מחלוקתם בדברים גשמיים ולא בעניינים גבוהים, לך היה מלובש בגשמיות, אבל פנימיותו עמוק עמוק. ומשם שורש טעותם היה ממה שנמשכו אחרי החמת כפי מה שהשיגוהו בחכמתם, ובחמת היו מחויבים לקיים מצות ה', ולגייס למשה את אשר ימנה כן יקום, לפי שהיה הדבר בלתי מובן בשכלם, לפי היה להם להרהר ולחקור, ולא להתהלך בתמימות כפי מה שציוה להם משה, והחמת כשאר הוא כבר יתקיים, להרבה דרכים למקום. (שלח שמו)

ויקח קרח. כל מקום שנאמר לי, דרשינן לי לשמי (תנחומא). ובמקום אחר דרשו (ויקרא רבה ג): כל מקום שנאמר לי, פירושו לעולם; **ק"ו השתא משה** כתב: זה היה מחלוקתו של קרח, שהיה סובר שלי משמע לשמי, ואם כן מה שנאמר בהשגתו של אהרן (שמות כח): והנה לי, אין משמעותו לי לעולם, ולכן יכולים לחלוק על השגתו; ואפשר לומר עוד, לשיפסקא (תוספתא מפסחא כג): כל זמן שבעלי דינים עומדים לפני הדיין, נאמן לומר לזה חייבתי ולזה זכיתי, אבל אם כבר כתב ונתן להם הפסק, אין לו רשות להוסיף, לף שאומר שכך היתה כוונתו; **והמהר"ם מינץ** (תשובה ק) מביא ראיה ממה לשמרו (בבא מציעא פו.): קל מיפלגי בתיבתא דרקיעא, אם בהרת קודמת לשער לבן טמא, ואם שער לבן קודם לבהרת טהור, פשיטא, ה' יאמר טהור, וכולהו מתיבתא דרקיעא אמרי טמא. והנה **הרמב"ם** (טומאת צרעת ג) פוסק לטמא, **והכסף משנה** כתב: לף לה' יאמר טהור, תורה לא בשמים היא. ומעתה אי הוי תלוי בדעת מאן לכתב ואתם הפשק, אם כן הכא נמי ה' כתב ונתן התורה, והיאך יתכן שיחלקו על ה' שאמר טהור, אלא ודאי שאינו תלוי בדעת הכותב; וזה היה טענתו של קרח, לפי שהמין שאמר ה' למשה וכהנו לי, אומנם על מה שהוכיח משה שכוונת ה' בזאומרו לי' משמעותו לעולם, על זה טען לפי שיתכן שזה היה כוונת ה', אומנם אמר שנתן לנו את תורתו, שוב אין זה תלוי בדעת הכותב, ויש רשות לחכמי התורה לומר שמשמעות לי הוא לי לשמי, ומעתה רשאי לחלוק על כהונתו. (דברי יואל)

ויקח קרח. פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא (הל"י). אם ימצא איזה מידי דלא מעלי אלא אדם גדול, אזי תמיד ימצאו אנשים שיתפסו הדבר בשמחה רבה, ולהיתר גמור יחשב להם. והנה קרח היה אדם גדול, ולכן הרי ודאי יוכלו ליקח ראיה ממנו להחזיק במחלוקת. וזהו שבא להקדים כאן טרם שמתחיל לפרש עניני מחלוקת קרח, אשר אל תדמה בנפשך כי הדברים כפשוטם, ותרגיה ליקח מכאן איזה ראיה, כי הלא **פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא**, וסודות עמוקים תלויים בזה, וכוונתו היתה לשם שמים, אך מעשה שטן הללו שנתפסו בטעות, ולא היה כאן לדברים כפשוטם שיוכלו לקחת ראיה מזה. (דברי יואל)

ויקח קרח. לקח את עצמו לגד אחד להיות נחלק מתוך העדה, לעורר על הכהונה, וכמו מה יקחך לבך (איוב טו), לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם. דבר אחר, משך רצוי שנהדרתו שבהם בדברים (הל"י). לכאורה שני הפירושים הם רחוקים מהיפך להיפך. ואפשר דכתבו (מפרשים): שקרח משך רצוי שנהדרתו וכל העם, על ידי שאמר להם שמתכוין לטובתם, שיחזיר העבודה להבכורים כמו שהיה מתחלה, ועוד שגם כל ישראל יהיו

רצחים להקריב קרבנות, וכמו שהיה עד הקמת המשכן שהיו מותרים בזמנם; אבל החמת לא כן היה, רק לטובת עמו התכוון, שרצה להיות כהן גדול, לכן לפי שמשך לנדו כל רצחי סנהדריות, לפ על פי כן נלבו היה נחלק משאר העדה, שלא נתכוין אלא לטובת עמו, ושני הפירושים נכונים. (דברי יואל)

ויקח קרח. בתחלה נתחבר עם כל העדה והקהילם, אבל לבסוף אחר שהתפלל משה עליהם נתרחקו מאתו, והוא נשאר לבדו. וזהו **שלקח עמו** לגד אחד להיות נחלק מתוך העדה, שרמז הכתוב תיכף מתחלה על סוף סופו, שהוא נשאר לבדו ונחלק מאתם. (דברי יואל)

ויקח קרח. קרח רצה בחמת להמשיך אליו את כולם, כדכתיב: **ויקהל עליהם קרח את כל העדה,** אלא מפני שהקהלה זו היתה לחלוק על משה, לא היה לה קיום, ובסוף נעשה הבדלה ביניהם. והנה לפ מה שהחלם אינו עושה בידים, רק מעשיו גרמו, נחשב כאילו בעצמו עשאה, וכדאמרו (ש"י דברים יג) על: לא תעשון כן לה' אלהיכם, שזהרה למוחק את השם, ולעותק אבן מן המזבח, וכי תעלה על דעתך שישראל נותנין את המזבחות, אלא שלא תעשו כמעשיהם, ויגרמו עוונותיכם למקדש שבותיכם שיחרב; הרי שהתורה קורהו 'עשיתי', אף שאינו רק על ידי גרמא. וכמו כן כאן, שקרח במעשיו גרם שיהיה נחלק ונבדל מתוך הכלל ישראל, אף שהוא עשה היפוך שרצה להמשיך אליו את כל העדה, אבל על ידי גרמת מעשיו, נעשה הבדלה והפרשה גמורה. וזהו **לקח את עמו** לגד אחד להיות נחלק, שמעשיו גרמו לזה. (דברי יואל)

ויקח קרח. חילוק גדול היה בין קרח לדתן ואבירם, שהם היו רצעים גמורים, אבל קרח היתה כוונתו לטובה, שרצה העמידות שהוא יהיה כהן לעתיד, נמצא שכל אחד משב דבר אחר, וקרח היה נחלק משאר העדה, שהוא לבדו רצה העמידות, והלך במחשבה אחרת ממה שהלכו כולם, ובמחינת המחשבה היה קרח נחלק משאר העדה. ועל כן נאמר **ויקח קרח** לשון יחיד, ולא נאמר 'ויקחו קרח ודתן ואבירם', שכל אחד מהם נכנס במחלוקת לכוונה אחרת. (דברי יואל)

ויקח קרח. לכאורה שני הפירושים הם רחוקים מהיפך להיפך, דלפי הפשט הרשון כוונת תומרו שהתחלק מכולם, ולפי הפשט השני הכוונה שמשך את אחרים אליו בדברים, ונמצא שלא התחלק מהם. ונראה שהשני הבחינות לא היו תלויים בזמן, אלא שבשעתו זמן עשמו נתקיימו שניהם, כי הנה ודאי היו בני ישראל גם כאלו שהבחינו שמעשיו אינם כהוגן, ולכן נתחלקו ממנו, ואלו התקיים הפשט הרשון **לקח את עמו לגד אחד להיות נחלק מתוך העדה,** ואלו האחרים שנמשכו אחריו, בהם התקיים הפשט השני **שמשך לחשי שנהדרינות שבהם בדברים.** (דברי יואל)

ויקח קרח. במוחלי שבת ויום טוב לריכים ליזהר מלעשות מלאכה עד שילמו ג' כוכבים קטנים, ואם הוא יום המעונן, ימתין עד שיצא הספק מלבו (או"ח רנג). הנה מרגלא בפומייהו של **ר"ש הקדושת יום טוב** לבאר בדרך משל: דלכאורה הוא ליה למימר עד שיצא הספק 'מן הלב'. אמנם הכוונה על פי דאמרו (ברכות רבה לה.): לדיקים לבם ברשותם, ורשעים ברשות לבם. והנה הרשעים שהמה ברשות לבם ואין לבם ברשותם, יתכן שיהמה להם שאין להם ספק בדבר, אבל מי שפשר לממוך עליהם, כי זהו לבד שאין לבו ברשותו, והוא נמסר ברשות לבו, ולכך לא נולד אצלו הספק מתחלה, ולכן אמר 'עד שיצא הספק מלבו', שכשאר יצא הספק אצל מי שלבו ברשותו, רק מי שפשר לממוך על זה; והנה קרח היה מתחלה לדיק גמור, אמנם אחר כך כשנפל ברשת הטעות, נאמר עליו סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה, ונמצא שמתחלה היה לבו ברשותו, ואחר כך נפל ברשות לבו, והיינו שיצא מרשות לרשות. וזה שאמר **ויקח קרח,** לקח את עמו מלד אחד לבד אחד, שהיה בזה קיצה וקנין לבחת מרשות לרשות, שיצא מרשות עשמו לרשות לבו, וזה שרמז **וכמו מה יקחך לב,** הייט שנכנס ברשות לבו. (דברי יואל)

סיפורי צדיקים, גבורת הפסוקים
המלאים זיו ונוגה מפיקים

ומדוע תתנשאו על קהל ה'

המשמש החסיד של הרה"ק ר' יצחק מוורקא זצוק"ל סיפר: שבהיותו פעם עם הרב בוורשה להשתדל לטובת הכלל כדרכו בקודש וחזרו פעם לפנות ערב מן העיר אל המלון שלהם ורצו לפתוח את חדרו של הרבי וימצא כתוב על הדלת באותיות גדולות דברי זלזול על הצדיק מוורקא וכל הדלת מלמעלה ועד למטה היתה רשומה בדברי עתק אלה והמשמש עמד נבהל ומשתומם למראה עיניו אמר לו הרב מוורקא אל יפול רוחך כי קבלה ממורי שכל בעלי המחלוקת מוציאים דיבה על איש באותו מידה דוקא שהוא נזהר בה ביורת והביא על זה ראיה שמצינו שקורח ועדתו בתלונתם על משה רבינו אמרו ומדוע תתנשאו על קהל ה' הרי שהעלילו עליו דוקא במדת הגאוה בו בזמן שהתוה"ק מעיד והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה.

וישמע משה ויפול על פניו

אחד מן המתנגדים בא פעם להרה"ק הבעל התניא זי"ע והוכיח אותו על שמתנהג באדמורו"ת בהתרוממות והתנשאות, כפף הרה"ק את ראשו על זרועותיו על השולחן, כמו שעושים ב"נפילת אפיים", ושהה כך איזה זמן, אח"כ הגביה את ראשו, והשיב להאיש: כתיב (במדבר א' ט"ז) "ראשי אלפי ישראל הם" שאלופי וגדולי ישראל נקראים "ראשים", והנה הראש והגוף אע"פ שהם מחוברים יחד, בכל זאת הם מחולקים בלבושיהם, שעל הגוף שמים בגד בפני עצמו, ועל הראש בגד בפני עצמו, ולמה לא יתפרו בגד אחד לראש ולגוף כאחד, אלא שהראש צריך להיות מובדל מהגוף, וכן ראשי הדור צריכים להיות מובדלים מהעם. כשהלך האיש השואל אמר לו בנו הק' לאביו הבעל התניא: בשביל להשיב תשובה זו הרי לא היית צריך להניח ראשך על זרועותיך והיית יכול להשיב לו תיכף, השיב לו אביו הק': הנה מצינו כשאמר קורח "כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה'" כתוב "וישמע משה ויפול על פניו" ואח"כ השיב להם "בוקר ויודע ה' את אשר לו וכו'", ולכאורה היה יכול משה להשיב זאת תיכף ולמה נפל תחילה על פניו, אך משה רבינו ע"ה חשש כששאלו לו "מדוע תתנשאו" שמא שואלים זאת מלמעלה, וקורח הוא רק שליח, וא"כ אם יאמר לו תיכף יבוא אח"כ איש אחר ויאמר לו שוב כך, לפיכך נפל על פניו תחילה, להתבונן אם באמת יש בו איזה התנשאות, ולאחר שהתבונן וראה שאין בו שום התנשאות, וכמו שהעיד עליו השי"ת "והאיש משה עניו מאד", אז הבין שאין זה שליח מלמעלה כי אם קורח פלגאה, ואז השיב לו משה "בוקר ויודע ה' וכ'", כך - סיים הבעל התניא - הי' בנידון דידן.

והנה פרח מטה אהרן

פעם אחת סיפר הרה"ק ר' יצחק מנעשכיז זי"ע מעשה שהי' בעיר אפטא שהיה שם רב אחד צדיק גדול, והי' אז בימיו איש אחד סוחר למדן וחכם, ודרכו היתה לסחור באחוזות הפריצים, וע"י שהי' לו עסקים עם גוים הלך ונתדרדר מיום ליום עד שלבסוף המיר את דתו רח"ל ולקח לו "פריצה" גויה לאשה, הדבר היה כמובן רע בעיני אנשי העיר אך לא יכלו לעשות מאומה, במשך הזמן נשמע קול כמה פעמים שהוא רוצה לחזור לדתו, ועל ידי כך גרם לעלילות רבות על הרבה אנשים שכן מצד חוקי הממשלה אסור היה לפתות או לעזור למומר לחזור לדתו. פעם אחת ישב לו הרב של העיר אפטא בלילה ולמד, פתאום נשמעו נקישות בדלת, הרב פתח הדלת והנה אותו המומר לפניו ומתחנן ואומר: רבי רצוני לחזור בתשובה!, והרב שידע שהרבה עלילות נגרמו לבני העיר על ידו, גירשו מביתו, אמנם המומר לא פסק מלבוא לפני הרב במשך כמה לילות רצופים, עד אשר פעם אחת נתקצף עליו הרב, והרים את מטהו ואמר לו: צא מזה ואם לא אכך במטה שבידי, ובתוך כך נעץ הרב את המטה בארץ ונפלט מפיו דיבור זה: "כשם שהמטה הזה לא יצמיח פרי, כך אתה לא תחזור בתשובה". הלך המומר משם בפחי נפש והרב חזר ללימודו, לאחר שעה נפנה הרב מלימודו, ולתמהונו הגדול ראה דבר נפלא - המטה הוציא פרח וגמל פרי - הבין הרב עד היכן הדברים מגיעים, והמשיך בכוח מחשבתו הק' שאותו האיש יבוא אליו שוב, ואמנם האיש בא, והרב סיפר לו המאורע ולימד אותו דרכי התשובה, נאנח האיש וסיפר להרב שכבר יש לו בנים מהאדונית, אמר לו הרב: אתה עשה את שלך, וה' יעשה את שלו, והנה פתאום מתו הבנים שלו, והוא הציל סכום כסף מסוים מנכסיו וברח לו, ונעשה בעל תשובה גדול.

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו וישרים, בדרך צחות וטליצה נאמרים

ויקח קרח. וברשיז"ל 'פרשה זו יפה נדרשת'. אמרתי פעם בפתיחה לדרשה בפרשה זו במונטריאול **על דרך צחות**, כי מגיד או דרשן שאומר דברי מוסר אין מהצורך שדבריו יהיו מפורשים ומוסברים היטב בפסוק, כי כל מטרת הדרשה הם דברי המוסר שהוא משמיע, אבל מי שאינו אומר דברי מוסר ועיקר דרשתו היא פירוש המקראות ומדרשי חז"ל, אז צריכים דבריו להיות מוסברים ומובנים היטב בפסוקים ובמאמרי חז"ל. והנה בפרשת קרח אין מקום לומר דברי מוסר, כי הלא קרח טען 'כי כל העדה כולם קדושים' ממילא אין צורך להשמיע להם דברי מוסר, וע"כ אומר רש"י פרשה זו יפה נדרשת, מאחר ואינך אומר דברי מוסר עליך לדרוש יפה יפה ולבאר את מקראי הקודש כדי שכולם יהנו מיופי הפירושים ותוכנם החשוב. **דברי אש**

היכל התורה

היכל לב אהרן

כבהמ"ד דקהל חיובי משה ד' מאטמאר

מאנטשעסטער יצ"ו

משפחת ר' משה יצחק הלוי שרייבר שליט"א

עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ

חן וחסד ימלא פינו בברכת מזל טוב חמה ולבבית קדם מע"כ ידידינו רב פעלים ואיש חיים
וס ולילה לא ישבות למען בניית היכל התודה האדיר 'היכל לב אהרן' הזדף צדקה וחסד ימצא חיים
ד ימינו ונאמן ביתו של איתן אדונינו מרן רבינו הגה"ק שליט"א מסוד ומקושר בעץ החיים
רכה פעלים לתודה ולתעודה לעשות ולקיים רצון צדיק ולהתהלך לפניו באוד החיים

הרה"חר'

חיים שלמה פישער

שליט"א

ה"ד ידידינו החשוב והנעלה חיי"ם שיש בו כל מעלה נחמד למטה ואהוב למעלה

משכ"ק אצל כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל שמחת נישואי בנו הכלה החשובה שתחי'

לזמ"ט בשטוזמו"נ

עב"ג הבחור החשוב המצוין בליל המעלות והמדות כמר **משה דוב** נ"י
בן הרה"ג ר' **אהרן אשר יצחק אונריג** שליט"א - מ"ץ בהמ"ד מהרש"א קרי"

יהא רעוא מן קדם אבההון דבשמיא שיזכה להמשיך בעבודתו הקודש לעמוד לימין צדיק סדוב כה ודב אותים מתוך כל ההשפעות טובות בני חיי ומזוני רוויחז, ובזכות הרמת קרן התודה ובפרט בבניית ההיכל התודה החדש בעירינו יזכה לרב נהת דקדושה מכל יוצ"ח מתוך הרחבת הדעת אושר ועושר וכט"ס

החתמים ברכת התורה נאה"ר

הנהלת היכל לב אהרן

מאנטשעסטער

ויקח קרח וכו'. פירש"י לקח את עצמו וכו' ויל"פ דהנה רשיז"ל כתב וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה, עינו הטעתו ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן, והענין הוא, עפי"מ שאמרו חז"ל (יומא כ"ב:) מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאול מפני שלא היה בו שום דופי דאמר רבי יוחנן משום רשב"י אין מעמידים פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו שאם תזוח דעתו עליו אומרים לו חזור לאחוריך, ודוד היה בו שמץ דופי דאתי מרות המואביה משא"כ בשאול ע"ש. והנה במשה ואהרן ג"כ היה שמץ דופי כי עמרם נשא דודתו שעתידה תורה לאסור ולפיכך היו יכולים להתמנות פרנסים על הציבור, אבל על קרח יקשה, קרח שפקח היה חכם היה עשיר ויחסן היה מה ראה לשטות זה שירצה להיות פרנס על הציבור הלא אין בו שום דופי ואי אפשר להיות פרנס אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו, לכן אמר עינו הטעתו שראה שלשלת גדולה יוצאה הימנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן שגם בו לא היה שמץ דופי ואעפ"כ היה פרנס ושופט על ישראל ימים רבים א"כ מוכח דמעמידים פרנס אע"פ שאין בו שמץ דופי, אמנם באמת טעה קורח בזה טעות גדול ושכח את עצמו, דהא גבי שמואל יהיה הוא הקופה של שרצים שיהיו תלויה לו מאחוריו שאם תזוח דעתו עליו יאמרו לו אביו זקינך קרח נטבע בארץ, והייט דאמרו חז"ל ויקח קורח, לקח את עצמו, שלא ראה את עצמו.

(ראשי בשמים)

☆

ומדוע תתנשאו על קהל ה'. פרש"י אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לברר לאחיך כהונה, ונל"פ עפי"מ דאי בגמ' אין ממנין פרנס על הציבור אלא א"כ קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו, אך מאידך גיסא בכהן מצינו איפכא שצריך להיות מיוחס כדאיתא בגמ' דב"ד של כהנים היו יושבין שכל מי שנמצא בו פסול לא היו מניחין לו לעשות העבודה, וזאת היתה טענת קורח אם לקחת אתה מלכות א"כ מוכח שקופה של שרצים תלויה לו מאחוריו, א"כ לא היה לך לברר לאחיך כהונה שצריך להיות מיוחס ולא יהי' בו שום דופי.

(ירעות שלמה)

☆

ומדוע תתנשאו על קהל ה'. פרש"י אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לברר לאחיך כהונה, ונל"פ עפי"מ דאיתא בזוה"ק מפני מה זכה אהרן לגדולה לפי שהיה אוהב שלום ורודף שלום ומעורר את ישראל לתשובה נמצא לפי"ז דאין מגיע לאהרן הכהונה אלא כשיש חוטאים בישראל וצריכים לעוררים בתשובה משא"כ בזמן שכל העדה כולם קדושים לא מגיע לו הכהונה, והנה גבי משה מצינו איפכא דלא היה לו הגדולה רק כשהלכו ישראל בדרך הישר והטוב אבל בזמן שחטאו ישראל בעגל אמר לו הקב"ה לך רד, רד מגדולתך, ולפי"ז באו עדת קורח על משה בטענה אחת ועל אהרן בטענה אחרת דלמשה טענו "רב לך" זה שאתה הוא רב ומנהיג זה רק מפני שכל העדה כולם קדושים וא"כ ומדוע תתנשאו על קהל ה' ולאהרן טענו "רב לך" פי' דהגדולה הזאת הוא רב לך מפני שכל העדה כולם קדושים ואינם צריכים להתעוררות תשובה ומדוע תתנשאו על קהל ה', ומעתה מיושב דברי רש"י דטענתם היה ממנ"פ אם לקחת אתה מלכות זאת אומרת שכל העדה כולם קדושים א"כ לא היה לך לברר לאחיך כהונה שלא מגיע לו הכהונה רק כשיש חוטאים.

(דברי מהרי"א)

דורש טוב

ויקח קרח וגו', איתא במדרש פליאה: **"מה ראה קרח לחלוק על משה פרשת פרה אדומה ראה".**

אפשר לפרש, דהנה רש"י פירש להלן (פסוק ג): **'כולם קדושים כולם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה, לא אתם לבדכם שמעתם בסיני 'אנכי ה' אלקיך', כל העדה שמעו'.** עוד איתא ברש"י בפר' יתרו על הפסוק **'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים'**, ולמה אמר לשון יחיד 'אלקיך', ליתן פתחון פה למשה ללמד סניגוריא במעשה העגל. וזהו שאמר: **'למה ה' יחרה אפך בעמך'** (שמות לב, יא) לא להם צוית 'לא יהיה לכם אלהים אחרים' אלא לי לבדי.

והנה, לפי זה קשה על קרח, מה ראה לשטות זה להטעות את כולם בטענת 'כולם קדושים כולם שמעו דברים בסיני', והלא אדרבה, בזו הטענה חוזר ומעורר ח"ו את חטא העגל לאיתנו הראשון, ואף ששבט לוי לא טעו בעגל, מכל מקום היאך היה יכול להטעות את שאר השבטים בזה.

וי"ל, על פי דרשת רבי משה הדרשן (הביאו רש"י בפר' חקת) שנתן טעם לפרה אדומה **'תבא אמו ותקנח הצואה, כך תבא פרה ותכפר על העגל'.** וזוהי כוונת המדרש: **'מה ראה קרח לחלוק על משה'**, ולומר לו "כי כל העדה כולם קדושים כולם שמעו דברים בסיני", **והלא בזה עורר ח"ו את חטא העגל**, ולכך מתרץ: **'פרשת פרה אדומה ראה'** שהיא מכפרת על העגל. **ואם כן חזרה העטרה ליושנה להיות כולם קדושים שכולם שמעו מפי הגבורה וכו'.**

ברית אברם

ויקח קרח: מה לקח קרח. כמה פירושים בזה

וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן יִצְהָר בֶּן קְהָת בֶּן לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן פֶּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן:

(פרק טז פסוק א)

וַיִּקַּח קֹרַח[א]. פָּרְשָׁה זוֹ פָּשָׁה נִדְרֶשֶׁת בְּמִדְרַשׁ רַבִּי תַּנְחוּמָא[ב]. וַיִּקַּח קֹרַח. לָקַח עַצְמוֹ לְצַד אֶחָד, לִהְיוֹת נֶחְלָק מִתּוֹךְ הָעֵדָה, לְעוֹרֵר עַל הַכְּהֻנָּה. וְזֶהוּ שֶׁתִּרְגֵּם אוּנְקְלוֹס 'וְאֶתְפְּלַג' נֶחְלָק מִתּוֹךְ הָעֵדָה, לְהֻתְזִיק בְּמַחֲלֹקֶת. וְכֵן 'מָה יִקַּח לְבָךְ' (איוב טו יב), לוֹקֵחַ אוֹתְךָ, לְהַפְלִיגְךָ מִשָּׂאָר בְּנֵי אָדָם[ג]. [שאיוב רצה לכחש בשכר וענש, ואליפז התימני הוכיחו על ששומע לעצת לבו הלוקחו להבדל משאר בני אדם בטענותיו על הבורא] לְשׁוֹן רַשִׁ"י. וְדַעַת הַמִּדְרָשׁ, אֵינוֹ כְּפֵרוּשׁ חָרֵב [ש'ויקח' היינו מעשה, שלקח את עצמו]. אֲבָל אָמְרוּ שָׁם, אֵין 'וַיִּקַּח', אֶלָּא לְשׁוֹן פְּלִיָּה, שֶׁלִּבּוֹ לָקָחוּ [לקיחת עצה בלב נקרא לקיחה, ולפי"ז 'ויקח' היינו המחשבה], כָּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר 'מָה יִקָּחֵךְ לְבָךְ'. וְאֵינוֹ רוֹצֶה לוֹמַר, שֶׁלָּקַח עַצְמוֹ לְצַד אֶחָד, אֵינוֹ 'שֶׁיִּקַּח אוֹתְךָ לְצַד אֶחָד, לְהַפְלִיגְךָ עַצְמְךָ מִשְּׁאָר בְּנֵי אָדָם. אֲבָל כַּוָּנַת הַמִּדְרָשׁ בְּ'וַיִּקַּח קֹרַח', שֶׁלָּקַח עֵצָה בְּלִבּוֹ, לַעֲשׂוֹת מָה שֶׁיִּסְפֹּר [הכתוב אח"כ]. כִּי הַלְּקִיחָה, תֹּאמַר עַל הָעֵצָה וְהַמַּחֲשָׁבָה. וְכֵן, 'מָה יִקָּחֵךְ לְבָךְ' מָה מַחֲשָׁבָתוֹ בְּמַאֲמָר בָּרוּר, שֶׁאֵין לְבוֹרֵא הַשָּׂגָחָה בְּפְרָטֵי הַנִּבְרָאִים הַשְּׁפָלִים [שאח"כ כבר אמר איוב להדיא שכופר בשכר וענש]. וּלְבָךְ אָמַר לוֹ (שם כב יג) 'וְאָמַרְתָּ מַה יָּדַע אֵל, הַבְעַד עֲרָפֶל יִשְׁפֹּט'. וְהוּא עִנְיַן הַמַּעֲנֶה [שנאמר שם 'ויען אליפז התימני'] הַהוּא לַמִּתְבּוֹנֵן בּוֹ. וְכֵן לְשׁוֹן לְקִיחָה בַּמַּחֲשָׁבָה 'קְחוּ מוּסָרִי' (משלי ח י), 'וּלְבָלְתִּי קַחַת מוּסָר' (ירמיהו יז כג) [הרי מפרש בפסוקים אלו שהלקיחה היינו המחשבה]. אָמְרוּ עוֹד בְּמִדְרָשׁ (רבה יח טז) 'וַיִּקָּחֵלוּ', 'וַיֵּצוּ' קֹרַח אֵינוֹ נֶאֱמַר. אֶלָּא 'וַיִּקַּח', מָה לָקַח, לֹא לָקַח כֻּלּוֹם, אֶלָּא לִבּוֹ נִטְּלוּ. אָמַר הַכָּתוּב, 'מָה יִקָּחֵךְ לְבָךְ'. וְהוּא כְּמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁתִּי [מפורש להדיא במדרש רבה ש'ויקח קרח' היינו לקיחת הלב]. וְאוּנְקְלוֹס שֶׁתִּרְגֵּם 'וְאֶתְפְּלַג' [שזה לקיחת הגוף], פָּתַר הָעִנְיָן, לֹא הַלָּשׁוֹן, כְּמִנְהָגוֹ בִּמְקוֹמוֹת רַבִּים [שכיון שנטילת העצה כאן היתה להבדל ולחלק על משה תרגום 'ואתפלג', אבל אינו פירוש התבה]. וְכֵן תִּרְגֵּם 'עַל דִּבֶּר קֹרַח' (לְהַלָּן יז יד) עַל פְּלַגְתָּא דְּקָרַח, וְתִרְגֵּם 'בִּדְבַר בִּלְעָם' (לְהַלָּן לא טז) בַּעֲצַת בִּלְעָם, [ומזה שלא פירש בשני המקומות אותו פרוש על 'דבר' הרי לנו שאינו מפרש המלה] כִּי הוּא מְזַכִּיר הָעִנְיָן בְּתַרְגּוּמוֹ. וְרַבִּי אַבְרָהָם אָמַר, 'וַיִּקַּח קֹרַח' אֲנָשִׁים, דֶּרֶךְ קְצָרָה [הכתוב קצר בלשונו וכאלו היה נאמר ויקח קרח אנשים, המאתים וחמשים איש הנזכר להלן][ד], כְּמוֹ 'חֲמוֹר לֶחֶם' [שחסר תבה, שהיה צריך להיות כתוב חמור 'טעון' לחם] (שְׁמוּאֵל א טז כ), [ולפי זה הפירוש 'ודתן ואבירם', שקרח עם דתן ואבירם לקחו ביחד המאתים וחמשים איש]. וַאֲחֵרִים אָמְרוּ כִּי "וְדָתָן" [הוא"ו של ודתן מיותר, ופירש הכתוב שקרח לקח את דתן ואבירם והמאתים וחמשים איש], כְּמוֹ וְאֵלֶּה בְּנֵי צִבְעוֹן וְאַיָּה וַעֲנָה (בְּרֵאשִׁית לו כד) [שהוא"ו של 'ואיה' מיתר], וְתִקְּנוּ [כאלו היה כתוב] וַיִּקַּח קֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם. וּלְפִי דַּעְתִּי אֵין צֹרֶךְ [לפרש כל הני פרושים בויקח], כִּי הָגוּן הוּא בִּלְשׁוֹן שֶׁיֹּאמַר וַיִּקַּח קֹרַח וָדָתָן, וַיָּקוּמוּ וַיִּקָּהֲלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן, כִּי בְּכָל תְּחִלַּת מַעֲשֶׂה תָּבֹא לְקִיחָה, וְהוּא לְשׁוֹן הִתְעוֹרְרוּת בְּמַעֲשֶׂה הַהוּא[ו] [ולפי זה 'ויקח' אין הכונה על לקיחת אֲיָזֶה דבר, רק התעוררות במעשה ההוא]. וְכֵן וְאֶבְשָׁלוֹם לָקַח וַיֵּצֶב לוֹ בְּחַיָּיו אֶת מַצֵּבָת' (שְׁמוּאֵל ב יח יח) [וגם שם הכונה של 'לקח', היינו התעוררות, שהתעורר להציב מצבת זכרון]. וְאִם תַּחְפֹּץ לָפָרֵשׁ כִּי הַלְּקִיחָה עַל הַדָּבָר אֲשֶׁר יַזְכִּיר אַחֲרֵי כֵן, וַיִּקַּח אֶבְשָׁלוֹם אֶת הַמַּצֵּבָת וַיֵּצֶב לוֹ בְּחַיָּיו, כָּךְ תִּפְרֹשׁ וַיִּקַּח קֹרַח אֶת הָאֲנָשִׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם וַיָּקוּמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וַיִּקָּהֲלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן:

מעשה חש"ב

א כתוב 'ויקח קרח', ואינו מבואר בקרא מה לקח. ויבואר בדברי רבינו כמה פירושים.

ב פירוש, הרבה פעמים אין הפשט והדרש עולים כאחת, אבל בפרשה זו הדרש קרוב לפשוטו של מקרא.

ג דעת רש"י שלשון קיחה היינו רק על 'מעשה' [ולא על מחשבה]. ומפרש ויקח קרח – שלקח את 'עצמו', לצד אחד, להיות נחלק מתוך העדה. ובוודאי גם רש"י מודה שהיה מחשבת הלב לפני שהחליט לחלוק על משה, ודבר זה למידים מהראיה שמביא רש"י מהכתוב 'מה יקחך לבך', שמחשבת הלב גרם לו להפליג משאר בני אדם, הכא נמי בקרח היה מחשבה קודם למעשה, דהיינו שקודם שלקח את עצמו לחלוק על משה היה לו מחשבת הלב. אבל 'קיחה' היינו רק על מעשה.

ד לפי המדרש 'ויקח קרח' – את לבו, היינו עצם **המחשבה** על מה שעשה, שלקחה לבו לחלוק על משה. כי הלקיחה תאמר על העצה והמחשבה, וכן 'מה יקחך לבך', מה מחשבה יקח לך לבך.

ה וכן פירש רש"י באופן השני, וז"ל "דבר אחר 'ויקח קרח', משך ראשי סנהדראות שבהם בדברים וכו'".

ו דעת רבינו בפירוש זה, שאין הכונה על לקיחת איזה דבר, רק כי בכל תחילת מעשה תבוא לקיחה, והוא לשון התעוררות במעשה ההוא. ולפי"ז מתפרש ויקח קרח' שקרח התעורר לחלוק על משה. וכמו שאומרים באידיש 'זיך נעמען', וכמו כן מפרש רבינו כוונת הכתוב 'ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה' (בראשית כג ב) ש'ויבא' אין פירושו מלשון ביאה ממקום למקום, אלא פירושו לשון התעוררות להספיד את שרה. וז"ל "או שיהיה לשון 'ויבא', לאמר, שנתעורר אברהם להספד הזה והתחיל לעשותו, כי כל מתעורך ומתחיל במלאכה יקרא 'בא אליה'".

וַיְדַבֵּר אֶל קֹרַח וְאֶל כָּל עֲדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר וְיֹדַע ה' אֶת אֲשֶׁר לוֹ וְאֶת הַקָּדוֹשׁ וְהִקְרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֶׁר יִבְחַר בּוֹ יַקְרִיב אֵלָיו: (פרק טז פסוק ה)

...וְרָאִיתִי בְּאוּנְקְלוֹס שֶׁתִּרְגֵּם כָּל קְטֹרֶת הַנִּזְכֶּרֶת בַּפָּרָשָׁה 'קְטֹרֶת' כִּלְשׁוֹנוֹ, לֹא אָמַר בּוֹ 'קְטֹרֶת בּוֹסְמִין' כְּמִנְהָגֵנוּ [בשאר מקומות לפרש 'קטרת בוסמין' א]. נִרְאֶה שֶׁסָּבַר ש[כאן] לֹא הָיָה קְטֹרֶת הַסַּמִּים שֶׁל הַקְּדֻשׁ, אֶבָל לְבוֹנָה וְכַיּוֹצֵא בָּהּ שֶׁהַקְּטִיר לַנְּסָיוֹן [לצורך המבחן] ב, וְכֵן עָשָׂה בִּבְנֵי אַהֲרֹן [בפרשת נדב ואבוהו תרגם 'קטרת' בלא בוסמין, לפי שלא הקטירו קטרת של מצוה]. וַדַּעַת רַבּוֹתֵינוּ, שֶׁהָיָה קְטֹרֶת הַקֹּדֶשׁ, וְהוּא הַנָּכוֹן. [ולפי"ז למה לא אמר התרגום קטרת בוסמין] וְאוּלַי, לֹא יָרְצָה אוּנְקְלוֹס לְשַׁבֵּחַ הַקְּטֹרֶת לְהוֹסִיף בּוֹ 'בּוֹסְמִין' [שהיתה עשויה מבשמים בעלי ריח טוב], רַק בְּהֶעָשׂוּת עִנְיָנוֹ בְּמִצְוָה.

אֱמֹר אֶל–אֶלְעָזָר בֶּן–אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְיָרֵם אֶת הַמַּחְתֹּת מִבֵּין הַשְּׂרֵפָה וְאֶת הָאֵשׁ זְרֵה הָלְאָה כִּי קָד�ְשׁוּ: (פרק יז פסוק ב)

קָדְשׁוּ – הַמַּחְתּוֹת, וְהֵם אֲסוּרִין בְּהֲנָאָה, שֶׁכְּבָר עָשָׂאוּם כְּלֵי שָׁרֵת, לְשׁוֹן רַשִׁ"י. וְלֹא יָדַעְתִּי טַעַם לְאִסּוּר הַזֶּה, שֶׁהֲרֵי קְטֹרֶת זָרָה הִקְרִיבוּ, וְזָר שֶׁעָשָׂה כְּלֵי שָׁרֵת לְהַקְרִיב בְּחוּץ בְּאִסּוּר אֵינוֹ מְקֻדָּשׁ. אֲבָל יֵשׁ לוֹמַר, כִּי בַּעֲבוּר שֶׁעָשׂוּ בֵּן עַל פִּי מֹשֶׁה הָיוּ קְדֻשִׁים, כִּי הֵם הִקְדִּישׁוּ אוֹתָם לַשָּׁמַיִם, לְפִי שֶׁחָשְׁבוּ שֶׁיִּעָנֵשׁ אוֹתָם הָאֵלֹקִים בָּאֵשׁ, וְתִהְיֶינָה הַמַּחְתּוֹת הָאֵלֶּה כְּלֵי שָׁרֵת בְּאֹהֶל מוֹעֵד לְעוֹלָם. וְהַנָּכוֹן בְּעֵינַי, כִּי יֹאמַר הַכָּתוּב, 'כִּי הִקְרִיבָם לִפְנֵי ה' וַיִּקְדָּשׁוּ, וְיִהְיוּ לְאוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל'. כְּלוֹמַר, אֲנִי הִקְדַּשְׁתִּי אוֹתָם, מֵעֵת שֶׁהִקְרִיבוּ אוֹתָם לְפָנַי, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ לְאוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל ג.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַהֲרֹן בְּאַרְצָם לֹא תִנְחָל וְחֵלֶק לֹא יִהְיֶה לְךָ בְּתוֹכָם אֲנִי חֶלְקְךָ וְנַחֲלָתְךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פרק יח פסוק כ)

בְּאַרְצָם לֹא תִנְחָל. שֶׁתִּהְיֶה נוֹחֵל חֶלְקְךָ, כְּאֶחָד מִכָּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל. ו[אפלו] חֵלֶק קָטָן לֹא יִהְיֶה לְךָ בְּאַרְצָם כְּלָל. כִּי הֶעָרִים אֲשֶׁר נָתְנוּ לָהֶם, עָרֵי מִקְלָט הֵיוּ וּלְצַרְכְּךָ יִשְׂרָאֵל הֵן ד... וְרַבּוֹתֵינוּ דָּרְשׁוּ 'בְּאַרְצָם לֹא תִנְחָל', בְּשָׁעַת חִלּוּק הָאָרֶץ, 'וְחֵלֶק לֹא יִהְיֶה לְךָ בְּתוֹכָם', בַּבִּזָּה, [כי] 'אֲנִי חֶלְקְךָ, עַל שִׂלְחָנִי אַתָּה אוֹכֵל.

מעשה חש"ב

א בכל המקומות הנכתבים תיבת 'קטורת' מתרגם התרגום 'קטרת בוסמין'. ואילו בפרשה זו תרגם 'קטורת' כלשון הכתוב. וראוי לציין שבתרגום אונקלוס שלפנינו, גם כאן תרגם 'קטורת בוסמין'. וכתב בספר מיני תרגימא (הובא בשוב ירושלים), שכדאי הוא רבינו לומר שמלה 'בוסמין' ניתוספה ע"י תלמיד טועה וכו', ואילו ראה וידע מה שכתב רבינו כאן, היה יודע כי כל המוסיף גורע.

ב יש לפרש כוונת רבינו, בהקדם מש"כ רבינו בפרשת תרומה (כה ו) לפרש הקרא 'בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים', דבאחד עשר סממני הקטורת היה גם סמים וגם בשמים [סמים הם תרופות שאינן למאכל, ובשמים אלו המינים הנאכלים ויש להם ריח טוב]. ודעת רש"י והתרגום ש'הסמים' נקראים גם הם 'בשמים' בעבור ריחם הטוב, ותיבת 'בשמים' מורכבת מהתיבות 'בה סמים'. דהיינו שמש"כ התרגום בכל מקום 'ולקטרת בסמיא', הכוונה שבאחד עשר סממנים שבקטורת יש בהם גם סמים וגם בשמים. ושניהם נכללים במלת 'בסמיא'. ולפי"ז אפ"ל כוונת רבינו, שלכן לא כתב התרגום כאן 'בוסמין', שכאן שלא היה קטרת סמים של הקדש, הקריבו רק מין אחד, דהיינו רק 'הסמים' כלבונה וכיו"ב, ולא הקריבו את 'הבשמים', לכן לא כתב 'בוסמין'.

ג ומה שכתב רבינו 'אבל לבונה וכיוצא בה', אין כוונתו שהיה רק מין אחד בלבד מכל אחד עשר סממנין, רק כוונתו שהיה רק ממיני הסמים, ולא מהבשמים.

ואפ"ל הטעם שלא הכניסו בשמים בקטורת זו, שלא יהא הקטורת מהודר, וכמו שהביא רבינו אצל מנחת סוטה (במדבר ה טז), שלכן לא היה בה שמן ולבונה, שלא יהא קרבנה מהודר.

ד **תמצית דברי רבינו:** דעת רש"י שהמחתות נאסרו בהנאה, כיון שעשאם לכלי שרת בזה שהקטירו את הקטורת. והקשה רבינו למה נעשו כלי שרת, הרי כתיב שלקחו איש 'מחתתו', [שאינה כלי שרת]. ולא מצאנו בכתובים שהם הקדישו את המחתות. ומיישב רבינו ב' תירוצים א. שכיון שעשו כן ע"פ משה, הם הקדישו אותם לשמים. ב. שהקב"ה הקדיש אותם בעת שהקריבו אותם, כדי שיהיו לאות לבני ישראל.

ואפשר לומר שב' התירוצים מי הקדיש את המחתות המקריבים את הקטורת, או הקב"ה, תלוי בב' האופנים שכתב רבינו לעיל (פרק טז פסוק ה) האם משה חשב מעצמו לבחון אותם ע"י הקטורת, או שהיה ציווי מהקב"ה. וז"ל רבינו (שם) "והנה משה מעצמו חשב המחשבה הזאת [לבחון אותם בקטורת]. ורצה בקטורת יותר משאר קרבנות, כי ראה כבר בנדב ואביהוא, כי בהקריבם קטורת זרה לפני ה', נשרפו. וכו'. ובטח משה כי השם מקיים דבר עבדו, ועצת מלאכיו ישלים. ויש אומרים כי 'וישמע משה ויפול על פניו', לדרוש את השם, לדעת מה יעשה. ואז נאמר לו 'בקר ויודע ה' וגו' ואז נאמר [והיה ציוי מהקב"ה לקחת המחתות]".

ולפי"ז אפשר לומר דתירוץ א' שהם הקדישו אותם, היינו לפי האופן שמשה מפי עצמו אמר להם שיקטירו את הקטורת. ולכן הם הקדישו אותם. אבל התירוץ ב' שהקב"ה הקדיש אותם, היינו לפי האופן שהקב"ה ציוה את משה להבחין אותם ע"י הקטורת. וע"כ הקב"ה הקדיש את המחתות.

ה הנה לכאורה בכתוב יש כפילות הלשון, דהרי בתחילה כתיב 'בארצם לא תנחל'. ושוב כתב 'וחלק לא יהיה לך'. ומבאר רבינו שבתחילה נאמר שלא יהיה להם חלק בארץ ישראל כאחד משבטי ישראל. ושוב הוסיף שאפילו חלק קטן בארץ ישראל לא יהיה להם כלל. אמנם לכאורה קשה שהרי קבלו ערי הלויים, ע"ז מיישב רבינו שאינן נחשבות לנחלת הלויים, שכן היו ערי מקלט ושמשו לצורך כל ישראל.

והנה האוה"ח הק' (פרשת מסעי, לה ו-ז) כתב וז"ל 'וסובר אני שבן לוי נדחה מפני ישראל הגולה, אם רבו הרצחנים והוצרכו לשש עירות, ידחו הלוים מהם, שהרי הקדים הכתוב זכות לגולין". מבואר מדברי האוה"ח הק' דרוצח בשוגג קודם לבן לוי, ולכאורה אפשר להביא סמוכין לדבריו מדברי רבינו שמבאר כוונת הכתוב 'וחלק לא יהי לך', שגם ערי הלויים הם לצורך ישראל. ודו"ק.

מאמר המשך:

יְהוּדָה בֶּן טַבַּאי אוֹמֵר:
אַל תַּעַשׂ עַצְמְךָ כְּעוֹרְכֵי הַדַּיָּנִין

(אבות פ"א, מ"ח)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

במס' אבות (פ"א משנה ח') מצינו, יהודה בן טבאי אומר: אל תעש עצמך כעורכי הדיינין, וכבר התחלנו לבאר קצת במאמרינו הקודם ביאור אימרא זה, ומענין לענין אם מותר ע"פ תורה ליקח טוען רבני לטעון בשליחותו לבי"ד כשיש לו דין ודברים עם חבירו ושכינו.

והנה בשו"ע (חו"מ סי' י"ז סעי' ח') נפסק: "לא יעשה הדיין מליץ לדבריו של בעל דין, אלא יאמר מה שנראה לו וישתוק (ובסמ"ע ס"ק י"ח: דהייט שהבע"ד יאמר והדיין ישתוק), ולא ילמד לאחד מבעלי הדין כלל, אפילו הביא אחד מבעלי הדין עד אחד לא יאמר לו אין מחייבין ממון ע"פ עד אחד, אלא יאמר לנטען הרי זה העיד עליך עד שיטעון ויאמר עד אחד אינו נאמן עלי" וכו'.

ובסעי' ט' כתב: "ראה הדיין זכות לאחד מהם ובע"ד מבקש לאמרו ואינו יודע לחבר הדברים, או שראוהו מצטער להציל עצמו בטענת אמת ומפני החימה והכעס נסתלקה ממנו, או שנשתבש מפני הסכלות, הרי זה מותר לסעדו ולהבינו תחלת הדבר משום פתח פיך לאלם, וצריך להתיישב בדבר זה הרבה כדי שלא כעורכי הדיינים", עי"ש.

וב'סמ"ע' שם (ס"ק י"ט) כתב, דכל הני דלעיל הוא לשון הרמב"ם, והטור אחר שהעתיק לשון קדשו הוסיף, בזה"ל: "ואינו משמע כן בירושלמי דגרסינן התם רב הונא כי הוו חזי זכו לבר נש 'והוא לא הוה ידע' פתח לי' על שם פתך פיך לאלם" וכו', עי"ש. וביאר הב"י כוונת הטור: "דברמב"ם משמע דרק אם כשהבעל דין מבקש לאמור הטענה ואינו יודע לחבר הדברים מותר לעזור לסעדו, אבל אם אינו יודע כלום אסור, ובירושלמי משמע דבכל גוני מותר אפילו לא ידע הבע"ד להההוא זכות כלל", עי"ש.

וב'פרישה' שם וכן פירש ב'סמ"ע' שם דאף על מש"כ בסעי' ח' דגם מה שכתב הרמב"ם אפילו הביא אחד מבעלי דינין עד אחד לא יאמר לו וכו' חולק הטור, וסובר דמותר לאמור לו דאין מחייבין ממון ע"פ עד אחד וכו', עי"ש, ותמה הסמ"ע דאמאי לא האיר הרמ"א אדברי המחבר שיטת הטור, עי"ש, ועי' בברכי יוסף כאן דהאריך בזה.

ובשו"ת 'בנימין זאב' (סימן ר"נ) כתב בזה"ל: "ומדברי הרב ז"ל נראה דלא שנא ליתומים ל"ש לכל אדם דמותר לסעדו, דאם לאחד מבעלי דינין

מותר כ"ש ליתומים, אמנם מצינו שצריך להתרחק הדיין שלא יהיה כעורכי הדיינים כדלקמן וכמו שכתב הרב ז"ל אלא שימנו אפטרופוס למי שאינו יודע, ובהדיא כת' הרב רבינו נתן בעל הערוך בערך ערכאות, וז"ל בפ"ק דאבות, אל תעש עצמך כעורכי הדיינים, פירוש ליתומים ולבני אדם שאינם יודעים לטעון משימין לו אפטרופוס שיטעון בשבילו, והדיין עצמו להיות הוא טוען ולצדד טענות מצד אחר אין ראוי עכ"ל, הא קמן דכתב בפשיטות שמשימין אפטרופוס למי שאינו יודע לטעון, ודבר זה נר' לע"ד דאינו אזהרה רק לב"ד למנות להם אפטרופוס אבל לא שיהיו הם כעורכי דיינים, תדע דכן הוא דבכתובות וכו', ומסתמא גם כשיצאו לריב עמם בעסק רפואה כדלעיל לא באו לפני רבי יוחנן כי קרוב להן היה, ואפ"ה אמרו עשינו עצמנו כעורכי הדיינים, ושמעינן מינה דגם אחר שאינו דיין אין לו להיות כעורכי דיינים, מדקאמר רבי יוהנן ורב נחמן שלא היו דיינים עשינו עצמינו מעורכי דיינים, כ"ש די"ל לדיינים עצמן דאין ראוי להיותם כעורכי הדיינים כלומר כקרוב של בע"ד או אוהבו הבא אצלו ועירכו בראיות אחר זכות אוהבו או קרובו" וכו', עי"ש.

ולאחר שהאריך והעתיק דברי הירושלמי דמשמע כהערוך מסיק: "ואף גם זאת נראה לע"ד דמי שהוא בעל הוראה אין לו לשתוק בדברי אמת, אפילו שהוא קרוב לא' מבעלי דינין, ולא פסלינן ליה כיון שהוא בעל הוראה וכו', וכל שלא ידע איניש דיניה דהוא טענת אמת יש לדיין לסעדו משום פתח פיך לאלם הוא" וכו', עי"ש שהאריך בזה.

וב'פתחי תשובה' ציין למה שבארנו בשבוע העבר אי האיסור רק לאדם חשוב או לכל, וציין למש"כ הברכי יוסף באריכות, עי"ש.

וב'כסף הקדשים' להגה"ק מבוטשאטש ז"ל כתב, וז"ל: "נראה דלא שייך כעורכי הדיינים למי שאינו קרובו 'כלל בשום צד', כגון דאם שואל אחד היאך להתנהג להציל עצמו ממה שהשוכר ראשון רוצה להיות מצרן, דיש לו הפסד בזה כיון דאין אחר שוכר ממנו שאינו רוצה להכניס עמו בדברים ורוצה עצה היאך יטפל בזה לפי דינא דשו"ע, או כגון דהי' לו מקח עם אחד על תנאי, ועד שנודע דהמכירה בטילה משום התנאי הי' רשות להקונה לדור שם וישלם השכירות כל הזמן דעדיין דר שם, אולם מתיירא דעי"ז דהוא עדיין שם בהבית לא יקפצו עליו קונים, ומתייעץ עם אחד דאינו קרובו כלל מה יכול לעשות שיוכל למכור, בודאי מוטל להודיעו עצה טובה בזה, ועכ"פ רשאי להודיעו דיעשה התראה להשוכר הראשון או להמוכר הראשון דעד אותו זמן נגמר השכירות וכו' ולא יודיעו דכוונתו למכור או להשכיר לאחר וכו', ששייך בזה דין השבת אבידה להודיע תקנתו בדרך היתר, הגם שאילו לא ידע מזה יהי' עי"ז תועלת לחבירו בזה ואולי, עכ"ז יש לנו להציל הממון באשר הוא שם", עי"ש.

ואח"כ כתב בזה"ל: "כעורכי דיינים הוא התחדשות עצה לפעולה, משא"כ להסביר טענה שלא בצד שקר הו"ל פתח פיך לאלם על הכל וכו', ועכ"פ המודיע בכך אין עליו צד קפידא כל שאינו ללמד שקר"" עי"ש.

ולדינא לפי כל מה שבארנו לעיל יש כמה צדדי היתר לעזור לחבירו לטעון בפני ב"ד: א. אם אינו טענת שקר. ב. דאיסור נאמר רק לאדם חשוב אבל לא לשאר בני אדם. ג. אם אחד מבעלי דינין פקח ויודע לטעון וצד שכנגד הוא תמים מצוה לסעדו.

המשך מאמרינו בענין זה בגליון הבא בעז"ה

מאת הג"ר יחזקאל שרגא שטיין שליט"א מרבני בוללינו וומסב"ג

סדר החרוז בואי בשלום, וביאורו

במאמר העבר הארכנו במנהגים שנוהגים בעת קבלת שבת בחרוז בואי בשלום, כעת נמשיך בפירוש המילות של בואי בשלום ובואי כלה, וגם בהמנהגים שעושים בעת אמירת בואי כלה.

סדר בואי בשלום

חלקו הראשון, דהיינו עד מילת 'עם סגולה', הוא חרוז האחרון של הפיוט של רבי שלמה אלקבץ, ובו נגמר הפיוט לכה דודי. חלקו השני מקורו כבר מדברי חז"ל לקבל פני שבת באמירת בואי כלה, וכ"ה בבן איש חי (שנה שני' פרשת וירא) דלכה דודי אין חיוב לאמרו (כדרכו של תלמידי האר"י) אבל בואי כלה מקורו כבר בדברי חז"ל, בגמ' ותיקונים.

ובמנהגי חצר הק' קארלין בולט להדי' שפיסקא זו הוא ב' חרוזים נפרדים, דמנהגם הוא לומר כל פיסקא קודם קהל ואח"כ החזן [דלא כנהוג אצלינו שקודם אומר החזן ואח"כ הציבור, אלא כמנהג אשכנז וכ"ה בבעלזא ובעוד מקומות] ובבואי בשלום אומרים קודם קהל והחזן עד עם סגולה, וכשמסיים החזן עם סגולה אומרים כל הקהל ביחד בואי כלה בואי כלה.

מנהג בעלזא שהרבי אומר בקול רם בואי בשלום ואח"כ הציבור

עי' בספר תולדות אלעזר (תולדות של הרה"ק ר' אלעזר מפאלטישאן זצ"ל, עמוד י"ב הערה כ"ו) שסיפר איך בילדותו הגיע הגה"ק הערוגת הבושם זצ"ל לשבות אצל הגה"ק מהרי"ד מבעלזא זצ"ל, ושאלו הילד ר' אלעזר מהו פשר הדברים דבבואי בשלום המנהג הוא בבעלזא שהרבי הוא הפותח בקול רם לומר בואי בשלום ואח"כ הציבור, וענהו הערוגת הבושם 'יונגעלעך האבן זיך נישט וואס אריינצומישן אין די ענינים', בשבת הבאה הגיע אצלם ר' שאול בראך מקאשוי זצ"ל והציע לו השאלה הנ"ל, וענהו ר' שאול בראך זצ"ל מנהג העולם דבעת גמר נצחון המלחמה מתחיל ה'שפיל מייסטער' (כלומר שר המלחמה) בשיר של נצחון וכל אנשי הצבא עונים אחריו בשירה וזמרה, כמו"כ לענינינו כל השבוע הוא מלחמה עם הנסיונות של ימות החול, והרבי הוא העומד בראש המלחמה ליתן כח לכל אחד ואחד ללחום עם הנסיונות שלו, ולכן בעת הזאת כשגומרים את ששת ימי המעשה והמלחמה באה לידי גמר בנצחון, הרבי הוא המתחיל בשיר של נצחון, דהיינו בואי בשלום, דהשבת קודש הגיע לשבות אצלינו וכל הס"א והנסיונות בטלים.

פירוש על חרוז בואי בשלום

בואי בשלום

שבת נקראת שלום, כ"ה בזוה"ק קרח (קעז:), והענין **עפ"י פשט**: דכל ענין של שבת הוא חיבור ויחוד בין ישראל לאביהם שבשמים, לפיכך מן הצורך ג"כ שיהא למטה בין נשמת ישראל כולם במצב של שלום, וזהו בואי בשלום.

ובספרי מוסר האריכו בגודל נחיצות שבשבת קודש תשרה מידת שלום בין בני ישראל, וכ"ה עפ"י האריה"ק בבואו לביתו ליל שבת יאמר תיכף שבת שלום ומבורך, ובס' **תיקוני שבת** דאחר קבלת שבת יאמר כל אחד לחבירו בשמחה ובחדוה וברעותא דלבא שבת שלום מלכתא (במקומ חי' המנהג לקבל שבת בנפרד מתפילת ערבית).

עפ"י חסידות: בשפת אמת (סוכות תרס"ב): שבת הוא יום השלום כיון שכל פירוד באה מחמת הגוף, ושבת שהוא יומא דנשמתין ולאו איהו דגופא כלל (זוה"ק ויקהל רח.) לפיכך הוא יום של שלום.

ועי' בספר בניהו (לבעל בן איש חי שבת קי"ט): ב'בואי' ו'נצא ל'קראת ש'בת מ'לכתא ר"ת בשלום לרמז דצריך לקבל שבת בשלום.

עפ"י פנימיות: שלום מרמז על היחוד, כמו ברכת שים שלום בשמונה עשרה, ולפיכך בשבת דמתיחדים עולמות עליונים ותחתונים כאחד, וכמו שאומרים בכגוונא, לפיכך מקבלים השבת בשבח זו.

דברי הזוה"ק בפרשתן, שקרח חלק על השלום ועל השבת הנקראת שלום

בזוה"ק פרשת קרח (קעז:) מאן דפליג על שלום פליג על שמא קדישא בגין דשמא קדישא איקרא שלום, לית עלמא קאים אלא על שלום, כד ברא קוב"ה עלמא לא יכול לאיתקיימא

עד דאתא ושרה עלייהו שלום, ומאי הוא **שבת דאיהו שלמא דעלאי ותתאי**, וכדין איתקיים עלמא, ומאן דפליג עלי' יתאביד מעלמא.

היינו ששלום פירושו לקשר כל העולמות, העליונים ותחתונים ביחד, וזאת נעשה בשבת ע"י השראת הקדושה בתוך עולם הזה ביום שבת קודש, וקרח חלק ע"ז ונחשב כמחלל שבת, ולפיכך נאבד מן העולם.

ובספר אהבת שלום פ' קרח כתב דמה"ט ביקש יעקב שלא ליחד שמו בעדת קרח, דיעקב הוא שורש שבת, ז"פ שם הוי' (נגד הוי' שבכל יום) בגימ' יעקב, לפיכך לא רצה יעקב להיזכר במי שחולק על השבת.

ורמז נפלא מובא בספר אור צדיקים בשם רבי משה לייב מסאסוב ז"ל על מש"כ רש"י וקרח שפקח הי', דמבואר בזוה"ק בפרשתן דקרח חלק על השלום ועל השבת הנקרא שלום, נמצא דקרח נטל השלום וחלקו, וגימ' של שלום הוא שע"ו, חציו הוא בגימ' קפ"ח וזהו קרח שפק"ח הי' (הובא בעשר צחצחות ערך הק' ר' משה לייב)

עטרת בעלה

עפ"י פשט: כן נקראת השכינה הק' בלשון הקרא אשת חיל עטרת בעלה (משלי י"ב ד'), וכיון שמקבלים בעת השבת קודש מדת הלילה הנמשלה לכלה, לכן אומרים לה בואי בשלום עטרת בעלה.

עפ"י פנימיות: הכוונה למדריגה עליונה שעולה המלכות להיותה עטרה למעלה, ולמדריגה זו זוכים רק פעם אחת בשבוע, בשבת בשעת אמירת כתר. ומה שאומרים כן כבר בתחילת השבת בעת קבלתה הוא, דכיון שמתחילה עכשיו היא העליות של המלכות, מזכירים עכשיו בהתחלה סוף מדריגות עליותה.

גם ברנה ובצהלה

עפ"י פשט, הוא המשך ללמעלה, שהשבת תבוא בשלום וגם תבוא ברנה ובצהלה.

בשמחה וצהלה

בסידורי אשכנז הנוסח בשמחה ובצהלה, ומנהגינו לומר בשמחה רק כשחל ביו"ט הוא עפ"י המשנת חסידים דכתב כן בהדיא, ובדרכי חיים ושלום כתב לומר בכל שבת בשמחה, דגם שבת הוא יום שמחה.

ובאמת מצינו בזה נידון ארוכה בדברי הפוסקים אי שבת יש בו משום שמחה או דלמא רק ביו"ט מצווים על שמחה ובשבת ליכא רק עונג, דמצד אחד בספרי על ובכיום שמחתכם (דכתיב בפרשת בהעלותך אצל מצות חצוצרות) מפרש דקאי על השבתות, וכן אומרים בשבת בתפילה ישמחו במלכותך, ובזוה"ק (אמור צה:) נקרא השבת יומא דחדוותא דעלאי ותתאי כלא חדאן בי', ומצד שני מצינו בראשונים בטעמא דיו"ט מפסיק לאבילות ולא שבת משום דיו"ט כתיב בי' שמחה, משא"כ שבת דכתיב בי' עונג ולא שמחה.

ויש שהעירו דאפי' את"ל שאין בשבת מצות שמחה, מ"מ **עצם הקבלת שבת לכו"ע צריך להיות מתוך שמחה**, וכלשון המחבר (סימן רס"ב סעי' ב') **וישמח** בביאת שבת כיוצא לקראת המלך וכיוצא לקראת החתן וכלה.

תוך אמוני עם סגולה

דשבת נכנם רק בתוך עם ישראל, (שהם עם המאמינים בהשי"ת ובמעשה בראשית, והם עם סגולה) וזהו תוך אמוני עם סגולה, דביני ובין ישראל אות הוא לעולם, ונכרי ששבת חייב מיתה, וקבלת שבת מוכיח מה שאנו עם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה, וזה ביאור ההמשך: תוך עם סגולה בואי כלה.

ובשו"ת הלכות קטנות (א' נ"ב) מביא מתיקוני זוהר ענין **לקבל שבת בתוך עשרה מבני ישראל**, ומביא לו סימוכין דכמו ברכת חתנים צריך עשרה כמו"כ בזה, דהשבת נקראת כלה צריך לקבלה ולברכה בתוך עשרה, **ועפי"ז מובן** מה שמדגישין כאן שמקבל שבת **תוך אמוני עם סגולה**, שאינו מקבל שבת ביחיד, רק בציבור תוך עם ישראל.

עד כאן פיוטו של ר' שלמה אלקבץ מבאן ואילך נוסח של חז"ל לקבל שבת ע"י אמירת בואי כלה

*

מקור אמירת בואי כלה בעת קבלת שבת וכמה פעמים יש לאמרו

בגמרא בבא קמא (לב:) ר' ינאי מתעטף וקאי ואמר בואי כלה בואי כלה.

ובתיקוני זוה"ק תיקון כ"ד (קמ:) דבשבת יש שני בחינות, א' קדושה, ב' ברכה, וכמאמר הכתוב ויברך אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו, ולגבי תרווייהו הוו נפקי קדמאי לקדמות כלה, והוו אמרי **תרי זימני** בואי כלה בואי כלה, בההוא זמנא קול חתן וקול כלה.

ובדברי האריז"ל מצינו שמוסיף לומר **ג' פעמים**, כנגד חכמה בינה ודעת, וכתב שם לומר **ב"פ בקול רם ובפעם הג' בלחש**, וכתב שם טעם בזה עפ"י סוד דספירת הדעת הוא בהסתר.

ובשו"ת **רמ"ע מפאנו** סימן ב' כתב הטעם בזה שהוא כנגד נפש רוח ונשמה שבנשמה יתירה הניתוסף בשבת.

ובכן איש חי (שנה שני ויקרא) כתב בזה טעם בדרך רמז דשמירת שבת הוא ע"י שלש בחינות, מעשה דיבור מחשבה, והנה מעשה ודיבור הוא דבר הניכר מבחוץ וכנגד זה מקבלים השבת בקול רם, אבל פעם הג' שהוא כנגד מחשבה אומרים רק בלחש דשמירת שבת במחשבה אינו ניכר מבחוץ.

ובכמה מקומות נהגו לאמרו **ז' פעמים**, כ"ה בספר סדר היום, ובתיקוני שבת ובמקור חיים כתבו דז"פ כלה בגימ' שכינה (כלה בגימ' נ"ה, שכינה בגימ' שע"ה), ובליקוטי מהרי"ח מביא שכן נהג האמרי אש (עפ"י פשט נ"ל דהסיבה הוא כמו דשאומרים ז"פ ה' הוא האלוקים בתפילת נעילה וכתבו המקובלים דהיו להעלות השכינה ז' מדריגות), אולם מסיק דאין המנהג כן.

ומנהג מחודש כתב בספר **תיקוני שבת** דבעת אמירתו יסבב ראשו לד' רוחות העולם ולמעלה ולמטה ובכלליות, וביחד הם שבעה, ויכוין כאילו הוא מסובב מן ארבע הדגלים של מלאכים הסובבים את הכסא הכבוד, וכאילו השכינה שורה עליו.

בואי כלה עפ"י פנימיות

באריז"ל כתב דבעת אמירת בואי כלה נעשה שני דברים, **א'** למעלה בעולמות עליונים עולה עולם היצירה לעולם הבריאה. **ב'** למטה אצל האדם האומרו יכוון לקבל אז **תוספות נפש** של נשמה יתירה דשבת.

וכ"כ ב**יסוד ושורש העבודה** דיכוון אז במחשבתו: הריני ממשיך עלי ועל כל ישראל נפש יתירה קדישא של ליל שבת קודש, ודבר זה שנוי בזוהר הק' שצריך דוקא להכין עצמו לזה, ע"כ.

ולסיומא דמילתא יש לציין לשון נפלא מספר **תיקוני שבת**: ואם לא אמר בואי כלה עם הסדר הנזכר, **שהניח חיי עולם הבא בשביל חיי שעה**, אז אין הנשמה יתירה באה עד ברוך אתה ה' מקדש השבת, ואז בודאי יזכה בה, עכ"ל. ביאור הדברים דבעת שמברך איזה ברכה אז ממשיך השפע ההוא, וכמו"כ לענינינו כשמברך מקדש השבת הוא ממשיך בברכתו שיקדש השבת, ואז מקבל המברך ע"י ברכתו את הנשמה יתירה (אגב: בשו"ת רמ"ע מפאנו סימן ב' כתוב דמה שאנו מברכין ג"פ מקדש השבת, בתפילה, במעין ז', ובקידוש, הוא נגד נפש רוח ונשמה).

שבת מלכתא

עפ"י פשט: בגמ' (ב"ק לב.): מצינו שהאמוראים הקדושים, אחד קיבל השבת בצורה של כלה והשני בצורה של מלכתא, ואנו מקיימים שניהם. ועי' במהרש"א שם דבשעת כניסת השבת היא עדיין בבחינת כלה כמו כלה בעת חופתה, ואח"כ בשבת עצמה היא בבחינת מלכתא כמו אחר נישואין, ועד"ז כתב היעב"ץ בסידורו כאן דמתחילים בנוסח של כלה, ואחר פעם הג' בואי כלה כבר נגמר כניסתה ונעשית ממש מלכתא.

אמירתו בלשון ארמית עפ"י פשט: כיון דמקור דבואי כלה הוא בגמרא ושם הוא בנוסח ארמי.

עפ"י פנימיות: פרי צדיק (ויגש ו') כתב בזה דהנה **יש בקבלת שבת שני בחינות**, הבחינה הא' הוא השכינה הק' מדת המלכות הנקראת בשבת בבחינת כלה וכלפי זה אומרים בואי ונצא לקראתה, ובחינה זו נקראת ג"כ שבת מלכתא מצד היותה בחינת המלכות, וכן אומרים בפיוט של ר"ש אלקבץ לכה דודי לקראת כלה, שהקב"ה יקבל הכלה בעלייתה למעלה מתוך העולמות התחתונים. הבחינה הב' הוא תוספות נשמה שכל אחד מאתנו מקבל בשבת והיא נקראת ג"כ שבת, ולבחינה זו אנו קוראים ואומרים בואי כלה, ואינו בחינה מלכתא ולפיכך אינם צריכין לכבדה כ"כ לצאת לקראתה רק קורין אנו ממקומינו שתבוא.

ומעתה בואי כלה ב' פעמים הראשונים הוא כנגד בחינה זו של נשמה יתירה שלנו, אולם בפעם הג' הוא כבר כנגד הבחינה עליונה של שבת השכינה הק', שגם זה אנו מקבלים, וכיון שהוא מדריגה עליונה והשגה נפלאה שאנו זוכים להתקשר עם השכינה הק', אומרים אותה רק בלחש, וכן אומרים אח"כ שבת מלכתא דמרמז על מדריגה זו ואומרים אותו בלשון תרגום כדי שלא יבינו המלאכים, (וכמו שכתבו התוס' ריש ברכות דמה"ט אומרים קדיש בלשון תרגום כדי שלא יבינו ולא יקנאו בנו המלאכים), ע"כ מפרי צדיק.

החזרת פניו נגד שלשה צדדים בעת אמירת בואי כלה

כתב באריז"ל דיאמר בואי כלה הראשונה נגד ימינו, בואי כלה שני' נגד שמאלו, והשלישית נגד פניו. והנה כמה מגדולי המקובלים הספרדים (הרש"ש ועוד) פירשו דכוונת האריז"ל אינו לצדד פניו להני ג' צדדים אלא <u>דיכוון בדעתו</u> בפעם הראשון נגד חכמה שהוא מכוון נגד צד ימין, שני' שהוא נגד בינה שהיא מכוון נגד צד שמאל, וכן בשלישית דעת שהוא נגד פניו, אולם המנהג בכל תפוצות ישראל הוא להחזיר פניהם לג' הצדדים בעת אמירת בואי כלה ג' פעמים, והטעם הוא לעורר הני שלש מוחין שיש להם עלי' למעלה כעת (כף החיים רס"א ב"ח).

בסידור יעב"ץ מביא בשם אביו הרה"ק החכם צבי זצ"ל, שהי' שוחה מקודם לצד שמאל ואח"כ לצד ימין, וכמו בעת

אמירת עושה שלום בסוף שמונה עשרה, דכורע קודם לצד שמאל שהוא ימין השכינה, אולם בשער הכולל (י"ז ז') ובבן איש חי כתבו דיתחיל בימין שלו תחילה וכפשטות לשון האריז"ל, וכ"ה מנהג רבותינו הק'.

האם לכרוע בעת אמירת בואי כלה או סגי בהחזרת פניו

בספרי המקובלים הספרדים (בן איש חי, כף החיים) כתבו לצדד פניו לצדדים בעת אמירת בואי כלה ולא שיכרע, אולם היעב"ץ בסידורו בשם אביו מרן **החכם צבי** זצ"ל שהי' **שוחה** לשמאל ולימין ולפניו, וכ"ה בשער הכולל (י"ז ז') מנהגינו לשוח באמירת בואי כלה, וכ"ה מנהג רבותינו הק', ומנהג רבינו הק' בעל דברי יואל זי"ע הי' לשוח בפעם השלישי לפניו ובעודו כורע הי' הוזר לפניו ומסיים שם לצד מזרח אמירת שבת מלכתא.

ומשמעות הענין של הכריעה מובן עפ"י מה שכתב האריז"ל דיעמוד בקבלת שבת באימה ויראה כעומד לפני המלך, כיון שמקבל את השבת מלכתא, ולפני' שוחים וכורעים.

אמירת בואי כלה האם נחשב קבלת שבת להלכה

בשו"ע סי' רס"א ס"ד כתב דלדידן הוה אמירת מזמור שיר ליום השבת קבלת שבת, ונחלקו הפוסקים האחרונים (ההולכים בתורת הנסתר) האם למנהגן של ישראל בדורות האחרונים לומר בואי כלה, האם הוא נחשבת כקבלת שבת להלכה, בספר **דרך חכמה** (הובא בס' תוספות שבת ומשם **במשנה ברורה** סו"ס רס"א) וכ"ה **בבן איש חי** (שנה שני ויראו) דע"י אמירת בואי כלה מקבלים על עצמינו איסור עשיית מלאכה, ומה שלא כתב כן בשו"ע הוא משום דבזמן השו"ע עדיין לא נתפשט לומר לכה דודי ולקבל השבת ע"י בואי כלה, וכדבריו כתב ג"כ בשו"ת **הלכות קטנות**, אולם בספר **שלמי חגיגה** חולק וכתב דאין המנהג כן אפי' לדידן ואין אמירת בואי כלה קבלת שבת רק הכנה לקבלת שבת (הובא דבריהם בליקוטי מהרי"ח).

(וכזה ראיתי להוכיח מפתימת הלבושי שרד (להק' ר' דוד שלמה אייבשיץ בעל ערבי נחל) דכתב שם בסי' רס"א דקבלת שבת הוא במזמור שיר ליום השבת, אף שהוא דר בצפת ושם ודאי הי' מנהג לומר לכה דודי ובואי בשלום ועכ"ז לא כתב שאמירת בואי בשלום ובואי כלה הוא קבלת שבת, ויש לדחות דכתב ספרו לפני עלותו לא"י)

אמירת לכה דודי אחר שכבר קיבל השבת בבואי כלה

בספר מאורי אור (הובא בליקוטי מהרי"ח) כתב דאין לומר לכה דודי אחר בואי בשלום, דכיון שכבר קיבל את השבת בעת אמירת בואי כלה א"כ אין עוד מקום לומר לכה דודי לקראת כלה, וכ"ה מנהג ספרד שלא לאמרו אז, ובליקוטי מהרי"ח מיישב לפי המתבאר לעיל, דאין באמירת בואי כלה קבלה גמורה אלא הכנה לקבלה ע"כ שפיר עדיין יכול לומר לכה דודי גם אחר אמירת בואי כלה, וכדלעיל.

ענין תוספות נפש רוח ונשמה דשבת

כל אדם בישראל יש בכחו לזכות לג' חלקי נשמה הנקראים **נפש רוח ונשמה** (לגבי **חי' ויחידה**, כתבו המקובלים תלמידי האריז"ל דליחידה לא זכה בה עדיין שום אדם עד ימות המשיח (**פרי עץ חיים** ר"ה פ"ב, וכ"ה **בקהלת יעקב** לבעל מלוא הרועים ערך אדם הראשון), **וברמ"ע מפאנו** הובא **במגלה עמוקות** אופן קע"ה כתב דמשה רבינו זכה ליחידה בשעת מתן תורה ואחר העגל ניטל ממנו וזכה רק לחי' כמו מדריגת אדם הראשון לפני החטא, ומרומז בפסוק וכל אשר יקרא לה האדם נפש חי' הוא שמו, דנפש חי' הוא שמו של אדם הראשון, וס"ת האד"ם לנפ"ש חי"ה הוא משה, וכעי"ז **כפני יהושע** ברכות י: דמשה זכה גם ליחידה דלא כהאריז"ל)

בחינת נפש הוא המדרגה התחתונה דגם בהמה יש לה נפש, ולשון נפש הוא מלשון וינפש לשון מנוחה, דמצד מדרגה זו האדם במצב של מנוחה ואינו במדרגת הולך, דרק מצד רוח ונשמה היא רוצה התפשטות ועליות (מדבר קדש להרה"ק השר שלום פ' בראשית בשם **הרה"ק החוזה מלובלין** זצ"ל).

והוא נגד בחינת מעשה, ולפיכך גם בהמה יש לה מדריגת מעשה ולא מחשבה ודיבור, דאין לה רוח ונשמה.

בחינת רוח הוא המחברת הנפש לנשמה, והוא שורש לכח הדיבור, דע"י הדיבור האדם מוציא מחשבותיו אל הגלוי עד שבאה לידי מעשה, נמצא הרוח מקשר המחשבה והנשמה להנפש והמעשה.

ונקראת רוח, דכח הדיבור הוא ע"י רוח, ויהי האדם לנפש חי' מתרגם אונקלוס לרוח ממללא.

בחינת נשמה הוא עיקר כח הרוחני שבאדם, נשמה שנתת בי טהורה היא, ומכח הנשמה נמצא כח המחשבה באדם, דהוא מדריגה העליונה ורוחני שבאדם.

בעת **בואי בשלום** עוסקים במעשה שיוצאים לחוץ או עכ"פ מסובבים לצד מערב ורוקדים נגד השבת, אז זוכים **לנפש** שהיא בחינת **מעשה**, בעת אמירת **ברכו** שמתחילים אז אמירת ברכות קרי"ש ממשיכים תוספות **רוח** שהיא נגד כח **הדיבור**, לפני שמונ"ע [בעת אמירת **ופרוש** עלינו סוכת רחמים] שאז מתפללים בלחש בסוד **מחשבה** ממשיכים עלינו תוספות **נשמה** שהיא נגד כח המחשבה.

דיני קריאת שנים מקרא ואחד תרגום (יג)

יש לקרות קודם שנים מקרא ואח"כ תרגום

א. לכתחלה יש להקפיד לקרוא קודם שני פעמים מקרא ורק אחר כך יקרא התרגום ולא יקרא התרגום באמצע דהיינו מקרא תרגום מקרא [א] ובדיעבד אם קרא התרגום באמצע יצא ידי חובתו [ב].

יש הנוהגין לומר תרגום בין שני פעמים מקרא

ב. יש שנהגו לקרוא פעם אחת מקרא ואח"כ תרגום ופעם שנית מקרא [ג].

לא יקרא תרגום לפני קריאת מקרא

ג. לא יקרא את התרגום תחלה לפני המקרא אלא יקרא בתחלה מקרא ורק לאח"כ יקרא תרגום ובדיעבד אם הקדים קריאת התרגום לפני קריאת המקרא יש לעיין אם יצא [ד].

ביאורים והוספות

(א) כ"כ השל"ה (שבת נר מצוה אות י"א) "יש טועים וקורים פסוק מקרא ותרגום עליו וחוזרים וקורים הפסוק מקרא וסוברים דהכי ניחא לומר הפסוק ולקרוא הפירוש עליו דהיינו התרגום ולאחר קריאת הפירוש חוזרין הפסוק אבל זה אינו כי מלשון הגמ' "שנים מקרא ואחד תרגום" משמע שיש לקרוא את ב' הפעמים מקרא בסמיכות זו לזו ורק לאחר מכן יקרא את התרגום ועוד דלפי הטעם שנתנו המפרשים לקריאת שמו"ת שהוא מפני שהתורה ניתנה ג' פעמים בראשונה בהר סיני שניה באהל מועד ובשלישית בערבות מאב "באר היטב" ולכך קוראים ב' פעמים מקרא ובפעם השלישית קוראים תרגום שהוא כנגד "באר היטב" א"כ ש"מ שהסדר הוא ב' פעמים מקרא סמוכות זו לזו ורק לאחריהם יש לקרות פעם אחת תרגום" וכ"כ הדברי חמודות (פ"ק דברכות אות מ"א) והובא בשעה"צ (סק"י) ובקצוה"ש (בדי השולחן סק"א) ובשל"ה שם הוסיף דכן מוכח מלשון הזוהר והמקובלים דיש לקרוא התרגום רק לאחר שקרא המקרא ב' פעמים.

(ב) שעה"צ (סק"י) בשם הדברי חמודות והלבוש והוא מצוי באופן שאין לו פנאי ואומר רק מקרא פעם אחת ותרגום ופעם שני אומר את המקרא בשעת קריאת התורה יחד עם הש"ץ

(ג) כ"כ הלבוש (רפ"ה ס"ה) "והיה נראה לי שאם אדם קורא אחד מקרא ואחד תרגום לבדו ואח"כ כשקורין בבית הכנסת יקרא עם החזן הפרשה מלה במלה הרי זה קיים שמו"ת" וכ"כ במקור חיים לחוות יאיר דמן המובחר הוא לקרוא מקרא תרגום מקרא עיי"ש ואף שהבאנו משעה"צ בשם הדברי חמדות דלא יעשה כן לכתחלה אך לאחרונה יצא כתב יד של בעל התוס' יו"ט (פ' במדבר ל"ב ג') שכתב שם "ואני מקובל מידי אא"ז הגאון משה ולרשטיין שצריך לקרוא פ"א מקרא ופעם אחת תרגום וחוזר פעם אחת המקרא" ומבואר דיש לעשות כן לכתחלה וסותר לדבריו בדברי חמודות, וכן היה מנהגו של בעל החזון איש זצ"ל הובא באורחות רבינו (ח"א עמוד קכ"ג) ובחוט שני (שבת ח"ד עמוד קט"ו) וכשנשאל מפני מה נוהג כן הסביר דקריאה ראשונה היא בגדר לעולם יגרוס אינש וקריאת התרגום היא למיסבר להבין את המקרא ואח"כ כשקורא המקרא פעם שניה מבין את המקרא היטב על ידי קריאת התרגום וכן נוהגים תלמידי החזו"א עד היום. וכבר כתבנו דבדיעבד יצא לכו"ע אם עשה כן.

(ד) במשנ"ב (סק"ו) משמע דבדיעבד יצא אך בקצוה"ש (ע"ב א') מסתפק בזה ואף שהקורא תרגום בין ב' פעמים מקרא יצא בדיעבד הכא גרע טפי שהרי התרגום בא בעיקרו לבאר את המקרא ולכן כשקראו לאחר שקרא המקרא פעם אחת יש לפירוש על מה לחול אבל אם לא קרא מקרא כלל קודם התרגום הרי קורא את פירוש הפסוק לפני שקרא הפסוק אך מ"מ י"ל דבדיעבד יצא כיון דסוף כל סוף אח"כ כאשר קורא את המקרא מבינו היטב על ידי התרגום שקרא בתחלה ומקיים המצוה כתיקונה

באופן שמוכרח לקרוא קודם את התרגום

ד. אם נמצא במקום שאין בידו חומש עם תרגום רק תנ"ך בלבד ונזדמן לו חומש עם תרגום בשאלה לזמן מועט יקרא את התרגום קודם שיקרא את המקרא [ה].

השוהה בדרך ויש לו רק חומש בלי תרגום

ה. השוהה בדרך ואין בידו רק חומש עם מקרא ולא תרגום יקרא עתה שני פעמים מקרא ואח"כ כאשר יזדמן לו תרגום ישלים לקרוא את התרגום [ו].

אם מסופק שלא יגיע לידו תרגום כל זמן היותו בדרך

ו. אמנם אם הוא מסופק או שיודע בוודאי שלא יזדמן לידו תרגום בכל ימי שהותו בדרך יקרא עכשיו ג' פעמים מקרא [ז] ובכל אופן אם יש עמו פירוש רש"י יקרא ב' פעמים מקרא וילמוד פירוש רש"י במקום התרגום [ח].

אם לא יזדמן לידו תרגום במשך יום השבת

ז. ומסתבר שאם לא יזדמן לידו תרגום במשך כל יום השבת אזי נכון שיקרא את המקרא ג' פעמים וכאשר יזדמן לו תרגום לאחר השבת ישלים קריאת התרגום [ט].

לא יצא מביתו בלי חומש שיש בו מקרא ותרגום

ח. לעולם יזהר שלא יצא מפתח ביתו לדרך בלי שספר מקרא ותרגום כדי שיוכל להשלים פרשיותיו עם הציבור ושכרו גדול ומאריכין לו ימיו ושנותיו [י].

ביאורים והוספות

ועי"ע בספר מעדני שלמה (עמוד ע"ח) להגרשז"א דאם קרא התרגום לפני המקרא יצא ידי חובתו דהוא כל שכן מברכות קריאת שמע שאין הסדר מעכב כמבואר בשו"ע (סי' ס' ס"ג) ודעת הגרח"ק בדרך שיחה (ח"א עמוד ב) שכדאי לחזור ולקרוא את התרגום אחר קריאת המקרא.

(ה) כ"כ בספר תורת אביגדור הובא דבריו באורחות חיים (ספינקא סי' רפ"ה) ומדוייק כן בדברי השולחן עצי שיטים עיי"ש ומבואר בזה דבאופן שאין לו אפשרות אחרת יקרא קודם התרגום ואין קריאת המקרא לפני התרגום לעיכובא.

(ו) כ"כ המג"א (רפ"ה סק"ד) בשם סדר היום וכן פסק השועה"ר ומשנ"ב (סק"ו) וקיצור שו"ע (ע"ב י"א)

(ז) כ"כ בפמ"ג (א"א סק"ד) ובערוה"ש (י"ב) דיש לדמותו לפסוק שאין בו תרגום שיש לקרות את המקרא ג' פעמים עיי"ש הגם שיש מקום לדון בזה דדווקא אם אין בו תרגום יש לקרות המקרא ג"פ אבל פסוק שיש בו תרגום אלא שהוא עצמו אין לו תרגום לפניו אפשר דבזה הוא קריאת התרגום לעיכובא אך י"ל דטעם הראשונים שכתבו דבפסוק שאין תרגום יאמר מקרא ג' פעמים הוא דהתקנה היתה לקרוא ג' פעמים מקרא אלא שאמרו דראוי שיקרא פעם אחת מתוך אותם ג' פעמים בלשון תרגום כדי שיבין לאשורו את מה שקורא ולכן באותם פסוקים שאין עליהם תרגום צריך לקרוא את המקרא ג' פעמים כיון שעיקר התקנה היתה שיקרא ג"פ ולפי"ז ניחא דבאופן שאין בידו תרגום יקרא ג"פ מקרא.

(ח) פמ"ג וערוה"ש שם.

(ט) בספר עיקרי דינים (או"ח סי' י"ד אות כ"ז) מביא דברי הסדר היום שההולך בדרך ואין לו תרגום יקרא ב' פעמים מקרא ואח"כ כשיגיע למקום שיש לו תרגום יקרא אז את התרגום וכן הביא דברי הפמ"ג שבאופן שלא יזדמן לידו תרגום כל ימי היותו בדרך שיקרא ג"פ מקרא וכתב שי"ל שאין מחלוקת ביניהם דבאופן שקורא את המקרא ע"ש בבקר ויזדמן לידו במשך השבת לומר התרגום אז יקרא עתה רק ב' פעמים מקרא וישלימנו אח"כ אבל הפמ"ג מיירי באופן שלא יזדמן לידו תרגום כל משך זמן עיקר החיוב של קריאת שמו"ת עד לאחר השבת בזה יש לקרוא עתה ג"פ מקרא דאין סברא לומר שיקרא בשבת ב"פ מקרא ואילו את התרגום יקרא שבוע או חדש לאחר מכן דהרי התרגום הוא פירוש על המקרא, וע"ע בכף החיים (סקט"ז) דאף שקורא עתה ג"פ מקרא מ"מ כשמגיע אח"כ ליישוב אם יכול יחזור לקרוא התרגום כדי להשלים פרשיותיו כל השנה בשמו"ת.

(י) יוסף אומץ (סי' תקס"ג) סדר היום הכנה לשבת.

קניה בתשלום מראש - פסיקה [ז]

הקדמת דמי מנוי לצייטונג

מבוא:

הקונה עיתון אחת בחנות משלם יותר ממנוי על צייטונג בהוראת קבע שמשלם בתחילת החודש. כמו כן לפעמים יש חילוק במחיר בין מנוי המשלם כל חודש, למנוי המשלם מתחילת השנה על כל השנה. שמנוי המשלם מתחילת השנה על כל השנה משלם יותר זול מזה שמשלם כל חודש[1].

והנה בשני האופנים הנ"ל יש לדון האם יש בזה איסור של 'פסיקה בהוזלה' , דהיינו שכיון שמקדים לשלם בתחילת החודש או בתחילת השנה על כל השנה משלם יותר זול מהקונה בחנות צייטונג אחת. וכן במשלם מתחילת השנה על כל השנה אם משלם מחיר זול יותר מזה שמשלם כל חודש, האם יש בזה משום איסור 'פסיקה בהוזלה' ואפילו אם אינו משלם זול יותר מזה שמשלם כל חודש, מ"מ מבטיח את עצמו מפני העלאת המחיר, והרי זו איסור 'פסיקה'.

והנה בגליונות הקודמים נתבאר כמה היתרים בפסיקה: **א.** 'יש לו' – דהיינו שיש למוכר את החפץ ברשותו בשעת הקדמת המעות. ואז מותר לו אפילו להוזיל מהמחיר. ופשוט שזה לא שייך כאן, כיון שבתחילת החודש / השנה עדיין אין כל הצייטונגען של כל החודש / השנה. **ב.** 'יצא השער' וזה לא שייך כאן כיון שאינו יכול לקנות בתחילת השנה הצייטונגען שיצא לאור משך השנה, וכן ביצא השער אסור להוזיל. **ג.** 'אין שומתו ידוע' – דהיינו חפץ שאין לו מחיר קבוע כלל – כגון חפצים בהזמנה מיוחדת. ואז מותר לו אפילו להוזיל מהמחיר. וזה נמי לא שייך בנידון דידן, שהרי יש מחיר קבוע לצייטונגען[2]. וע"ז הנידון במאמר שלפנינו.

---

1 ואפילו אם מנוי המשלם מתחילת השנה אינו משלם יותר זול ממנוי המשלם כל חודש, מ"מ יש בזה חשש של איסור פסיקה, כיון שאם באמצע השנה עולה המחיר של העיתון, זה ששילם לכל השנה הרוויח שהוא שילם המחיר הישן – הזול. והרי זו טעם האיסור של פסיקה משום חשש שיתייקר ונמצא זה ששילם מראש מקבל יותר ממה שמגיע לו.

2 ודבר פשוט שאי אפשר לומר שמה שמשלם מראש, היינו על הנייר, ועל זה שייך ההיתר של 'יש לו', שהרי ודאי אינו מעוניין בנייר חלק אלא על הכתוב בנייר.

המשלם בהוראת קבע זול יותר מהקונה בחנות

מנוי לצייטונג המשלם בהוראת קבע בתחילת החודש, משלם יותר זול ממי שקונה צייטונג אחת בחנות, בזה אין חשש ריבית, כי אין ההוזלה משום הקדמת מעות, אלא משום שקונה במרוכז, או משום שבזה שהוא מנוי הם בטוחים שהוא יקנה כל הזמן.

המשלם מראש לכל השנה

אמנם באופן שגם בין המנויים יש שני מחירים, בין המשלם בכל חודש, להמשלם מראש לכל השנה, שהמשלם מראש לכל השנה משלם מחיר יותר זול ממי שמשלם כל חודש, או אפילו שאינו משלם בזול יותר רק מרוויח שאם המחיר של הצייטונג יעלה, הרי הוא נשאר במחיר הישן, באופן כזה ליכא ההיתרים דלעיל[3], יש בזה משום איסור פסיקה, דבזה משלם זול יותר[4], או שמבטיח עצמו מפני עלאת המחיר, בשביל הקדמת המעות[5].

היתר עיסקא

ולכן יש לעשותו ע"י היתר עיסקא, דהיינו שדמי המנוי ינתנו בתורת עיסקא להנהלת הצייטונג, ודמי ההתפשרות הם הספקת הצייטונג מידי יום במשך השנה, וההטבות שמקבל המנוי, ובזה תהיה הנהלת הצייטונג פטורה משבועה ובירור על הקרן והרווחים.

חברה בע"מ

אם המוציא לאור של הצייטונג הינן חברה בע"מ, יש מקילים בזה בנידון זה של דמי מנוי, כיון שהוא רבית דרבנן משום שהוא דרך מקח יש לסמוך על זה להפוסקים המקילין בקבלת ריבת מחברה בע"מ[6].

---

3 משום שגם מנוי המשלם כל חודש, הרי הוא מנוי לכל השנה ובטוחים הם שיקנו כל הזמן, וכן הוא קונה אותו כמות של עיתונים, רק משלם כל חודש.

4 קונטרס אחרון לקיצור דיני ריבית המצויים (פ"ה דין ד). ועיי"ש שכתב שאם נותנים רק הוזלה מועטת וכשיעור ההוצאות בבנק עבור הוראת קבע אפשר לתלות שההוזלה הוא עבור מה שמשלם במרוכז ושלא באמצע הוראת קבע ומותר, אבל ע"פ רוב מוזילים יותר ואסור.

5 תורת ריבית (פ"י סעיף סה)

6 תורת רבית (פרק י סעיף סו). דהנה האחרונים דנו בדין חברה בע"מ, ויש שהקילו להלוות לחברה בע"מ ברבית אף בדרך הלואה גמורה, עיין באגרות משה (יו"ד ח"ב סימן ס"ב ס"ג). ובחלקת יעקב (ח"ג סימן קצ) ועוד, ויש שאסרו בכך, ומ"מ בדרך מקח שהוא רק מדרבנן, יש למיקל על מה לסמוך.

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורי קודש יקרים
מצדיקים קדושים וטהורים, בעלי ההילולא זי"ע

ז' תמוז

הגה"ק רבי ברוך פרענקל תאומים זי"ע
בעמח"ס "ברוך טעם" ועוד

מתולדותיו

נולד לערך בשנת תק"כ לאביו הגאון ר' יהושע יחזקאל אב"ד אוסטראווצא, שהי' נין ונכד להגאון המפורסם ר' יונה תאומים זצ"ל בעל "קיקיון דיונה", ומהמקובל האלקי בעל "מגלה עמוקות" זי"ע, משחר ימי ילדותו נגלו בו כשרונות גאוניים ואביו הרב למדו תורה בעצמו והתמסר לחינוכו בכל כוחו בראותו כי לגדולות נוצר, הי' מתמיד גדול ממש להפליא סיפר הרה"ק ר' שלמה מבאבוב זי"ע על הב"ט שכשהי' עוד ילד קטן שם לילות כימים בביהמ"ד, והשמש חס על בריאתו ולא רצה לתת לו נרות רק עד שעה עשר, ולקט לעצמו קסמים להדליקם כדי להאיר לו, ועשן האש הזיק לו לעיניו, ולא הביט ע"ז ומזה נחלשו עיניו. – אולם לא הסתפק האב בזה ושלח אותו ללמוד תורה לפני גדולי דודו ה"ה הגאונים המפורסמים הגאון ר' ליבר חריף ראבד"ק קראקא, ומהגאון ר' טעבלי מליסא, ומהגאון ר' משולם איגרא, זצ"ל, ויצא שמו לשם ולתהלה לעילוי גדול, הגביר הצדיק ר' יודל פרנס ז"ל מווישניצא (בן הקצין ר' ברוך, חתן הגאון ר' יצחק לאנדא אבד"ק קראקא ז"ל) לקח לו לחתן לבתו, אחרי התוועדותו ישב על התורה ועל עבודה בווישנצא אצל חותנו, וחותנו החזיק בו בכבוד גדול ודאג לכל צרכיו, (כשמתה עליו אשתו נעורים זו, נשא בזוו"ש את בתו של הרב ר' יהודה ליב הלוי מליסא, ותמת בשנת תקס"ט, אז לקח את בת הגאון מו"ה צבי יהושע הלוי הורוויץ אבד"ק טריביטש בן הגה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג, וחתן הגה"ק "ההפלאה" זי"ע).

על כס הרבנות

בשנת תקל"ט כשהי' בן י"ט שנה הושיב אותו חותנו ר' יודל על כסא הרבנות דק"ק ווישניצא, היו לו הרבה מתנגדים על זה באמרם שהוא מאד צעיר לימים, ורצו לקבל את הגאון המפורסם ר' אלעזר הקליר זצ"ל בעמח"ס "אור חדש" על מס' פסחים וקידושין, אמנם כשמוע הגאון בעל "אור חדש" גדולותו של הרב של הצד השני וכי מתנגדיו אין כוונתם לש"ש לא הלך לשם, ונשאר ר"ב לאב"ד ווישניצא, אבל לא הי' לו מנוחה נכונה שם וסבל מאד מצד אחד מהמקנאים את חותנו הפרנס על שהושיב את חתנו על כסא הרבנות כחפצו, ומצד שני להיותו מתנגד על דרכי החסידות וסבל הרבה מהחסידים שבעירו, ובאו החסידים להרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, שיעשה איזה השתדלות שהוא לא יהי' האב"ד ענה להם "מה אעשה לו ותורתו חביבה עלי מאד", אבל לסוף נאלץ לעזוב את הרבנות דווישניצא, בשנת תקס"ב נתקבל לרב אבד"ק של העיר הגדולה לייפניק שבמדינת דייטשלאנד, סיפר הרה"ק משינאווע זי"ע, שכשהתקבל לכהן כרב בלייפניק שבדייטשלאנד, עשו קבלת פנים לכבודו, והיו שם ראשי קהלה ושאר אנשים מכובדים, באמצע אמר לתלמידו "געב אהער דעם פאקע ציבעך", (שרצה לעשן) ובלשון דייטש היו קורין את זה "פייפער", לחש לו תלמידו באזנו שיאמר בלשון דייטש מפני שישבים שם ראשי הקהלה, כששמע את הדברים האלה עמד וצווח "איך שלאג כפרות מיט דעם לייפניקער רבנות אויב איך דארף רעדען איין ווארט אנדערש ווי די באבע האט געזעדט", וסיים הרה"ק משינאווע שע"כ זכה לבנים טובים אף בדייטשלאנד.

ימי ההילולא

ה' תמוז

- **רבי ישראל מסטאשוב ב"ר מאיר אפטא תר"ב**
- **רבי ישכר בעריש מליטובסק (תלמיד ר"נ מראפשיץ) ב"ר שמואל ואנוויל - תרי"ט**
- **רבי בצלאל יהושע מגלונא ב"ר יחיאל מיכל (חתן הד"ה) - תרע"ד**

ו' תמוז

- **רבי דוד צבי מניישטאט ב"ר יחזקאל מקאזמיר - תרמ"ב**
- **רבי משה האגר מקאסוב ב"ר יעקב שמשון (לקט עני) - תרפ"ה**

ז' תמוז

- **רבי שאול מאמסטרדם ב"ר ארי' לייב (בנין אריאל) - תק"נ**
- **רבי ברוך פרענקל תאומים ב"ר יהושע יחזקאל פייבל (ברוך טעם) תקפ"ח**
- **רבי יוסף אשר עהרינבערג אב"ד פרעמישלא - תקצ"א**
- **רבי אהרן משה מגזע צבי ב"ר שאול (תלמיד החוזה) - תר"ץ**
- **רבי יחיאל יהודה אייזיקסאהן אב"ד אחוזה ב"ר אברהם ישכר דוב (חתן העצ"ה) תשל"ץ**

ישיבתו

למרות טרדותיו במילי דמתא יסד שם בלייפניק ישיבה רוממה ומפוארה, והרבין לתורה לעדרים, והעמיד תלמידים רבים, ומגדלי תלמידיו הי' בנו הגה"ק ר' יהושע העשיל, אשר למרות התנגדותו של אביו לדרכי החסידות הי' הוא לחסיד נלהב, והי' מהמסתופפים בצל הרה"ק החוזה מלבולין זי"ע, הגה"ק ר' יחזקאל פנעט זי"ע רב הכולל לכל מדינת זיבנבירגן בעהמח"ס שו"ת "מראה יחזקאל", שגם הוא הי' אח"כ לחסיד נלהב מתלמידי של הרה"ק הרבי ר' מענדלע מרימונוב זי"ע, גם חתנו הגה"ק שר התורה בעל "דברי חיים" מצאנז זי"ע החשיב את עצמו לתלמידו, וכמו שכותב הד"ח בהקדמה לספר חותנו "ברוך טעם" שהוא הי' המסדר הספר, וז"ל: בהיותי בר שיבסר זכיתי להסתופף בצל הקודש ה"ה מו"ח זצוקללה"ה ולערך שנה א' הייתי אתו למדנו כמעט רוב ש"ס עם הראשונים וכל שעה הראני גדולות ונפלאות בפלפלו וכו' עכ"ל, והרבה פעמים מביאו הד"ח בספריו.

גדלותו בתורה

הי' מפורסם לגאון עולם, בעל מח עצום חריף ועמקן נפלא, עיין בדרשות חתם סופר ח"ב בהספידו על הב"ט: מפטירת גאון ישראל ברוך טעמו ומשנתו מופת הדור מהו' ברוך פרענקיל זצ"ל שהרביץ תורה בישראל בחריפות ובקיאות וממש לא עמדו תלמידיו לסוף דעתו בעומק חריצתו... עכ"ל, בשכלו החד חדר לתוך תוכה של הלכה, פ"א נפגשו הגאון מלייפניק והגאון מליסא בעל חוות דעת זי"ע ואמר החוו"ד להגאון מלייפניק מה יעשה העולם לאחר שיסתלק כ"ק רבינו אם יהי' להם איזה שאלה עמוקה, כי אין בנמצא כלל כרבינו שיהי' גדול בתורה שיכולים לסמוך עליו, –ועם כי הי' חריף גדול עם כל זה הספיק הרבה מאד ללמוד כמו שהבאנו לעיל דברי חתנו הד"ח שלמד בפחות משנה כמעט רוב הש"ס עם הראשונים, – פוק חזי מה דמעיד עליו חתנו בשו"ת דברי חיים חו"מ סי' כ"ג וז"ל: כי אני זעירא דחבריי' קבלתי ממו"ח זלה"ה שהי' גאון עולם וכו' והם סמכוני להורות וכו' אשר ידוע שהם קבלו איש מפי איש עד רש"י ז"ל כידוע ורש"י ידוע שקיבל איש מפי איש עד מרע"ה וכו' עכ"ל, – דיבורו הי' מקובל על כל גדולי הדור ויראו מדיבורו הק', פ"א אמר הרה"ק מצאנז לבנו הרה"ק מגארליץ זי"ע חבל מאד שלא היית מכיר את זקנך, כאשר הי' יושב "אין איין אויס געקראכין ספאדיקל" וגם "אין איין פארפלעקט חלאטיל" והי' גם סגי נהור ל"ע והי' מעשן בהצעביך ופענדל, און דער מח האט געשפילט, וכל העולם הי' מזדעזים מדיבור הקדוש שלו.

אופן לימודו הי' בעיון נפלא ובעמקות יתירה, סיפר הרה"ק ר' ברוך אבד"ק גארליץ, בן מרן הד"ח כי פעם אחת בא אליו אביו הד"ח לשאול מאתו באיזה קושיא חמורה והשיב לו, אמנם לא ערבה עליו תשובתו וישאלהו שנית וגם תשובתו השניה לא ישרה בעיניו, ולא יכול עוד להתאפק ויתמרמר אביו על ככה מדוע לא יענהו כדרכו, אז קם ויתעורר הב"ט ויאמר לו האתה זה אהובי חתני ברוך אתה לד' כי החייתני ורוחי שבה אלי זה עתה, והאמינה לי כי טרם בואך אלי שקעו כל שרעפי לבבי בין עמק הלכה אחת עדי נפשי יצאה ממני לולא שולחת ממרום, ועתה אורו עיני וטעם אמיתות דברי חז"ל שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, –בעת שהופיע לאור עולם הספר "נודע ביהודה" והביאו לפניו את הספר וזה הי' לפני מנחה, לקח את הספר ועלה לחדרו והתחיל לעיין בו דף אחר דף כמו מעת לעת עד שגמר כל הספר, ובני ביתו פחדו לבלבל אותו מדביקותו, וכשירד מחדרו שאל: האם כבר התפללו מנחה – פ"א אמר הרה"ק מצאנז זי"ע בזה"ל אם אדם לומד תורה לשמה, יוכל להשיג רוח הקודש, ועובדא ידענא במר חותני הגאון מלייפניק, כי ראיתי אצלו שלשה פעמים שכוון ממש ברוח הקודש.

ימי ההילולא

ח' תמוז

- רבי שמעון שלמה ב"ר משה צבי מסאוראן תר"ח
- רבי מאיר מדזיקוב ב"ר אליעזר (אמרי נועם) - תרל"ז
- רבי יוסף אלטר מראדאוויץ ב"ר חיים מקאסוב - תרל"ט
- רבי יחיאל חיים מאוזרוב ב"ר יודא ארי' לייב - תרמ"ה
- רבי מרדכי מקאזמיר ב"ר אברהם מטריסק (מאמר מרדכי) - תרע"ח
- רבי חיים מרדכי יעקב גאטליעב אב"ד מישקאלץ (יגל יעקב) ב"ר אברהם תרצ"ו

ט' תמוז

- רבי יעקב טעמירלש ב"ר אליעזר ליפמאן (ספרא דצניעותא דיעקב) - תכ"ז
- רבי יחיאל מקרילאוויץ ב"ר משולם זוסיא מזינקוב - תרע"ז
- רבי יוסף בראשא ב"ר ישכר בעריש (בערצי) מנאדבורנא - תרע"ז

י' תמוז

- רבי אליעזר מניישטאט ב"ר צבי בן החוזה מלובלין - תר"ג
- רבי ישראל יעקב ב"ר משה מקאברין
- רבי שלמה ארי' לייב מטיטשין ב"ר זאב וואלף (הכנת לב לתפלה) - תרפ"ז

י"א תמוז

- רבי יצחק חיות ב"ר אברהם (אפי רברבי) - שמ"ה
- רבי צבי הירש מזידיטשוב ב"ר יצחק אייזיק (עטרת צבי) - תקצ"א
- רבי אהרן משה טוביש ב"ר יעקב (קרני ראם) - תרי"ב

מתרומת מדותיו

מלבד גאונותו הי' גאון במדות טובות, ורגיל הי' חתנו הגה"ק מצאנז זי"ע לספר ממדת אהבת ישראל שלו כי פעם אחת נחלה למאד הבלן שהי' מחזיק את המרחץ, והב"ט הי' מאד שבור מזה והתפלל עליו הרבה, ופ"א באותו זמן ראה איך שבתו משוחח עם המשרתת בדברי שחוק, הזדעזע ואמר להם בהתרגשות הלא הבלן מוטל על ערש דוי ואיך תוכלו למלאות פיכן שחוק, ומסופר כי באותו זמן בא גביר אחד לביתו וברצונו הי' להשתדך עם אחד מיוצאי חלציו, ובראותו כי מאד עצוב, שאל לפשר הדבר, וכאשר הודיעו לו סבת הדבר, השתומם שמחלת איש פשוט ישפיע כל כך עליו, וכשמוע הב"ט את זה החליט לא להשתדך אתו עם כי הי' שידוך הגון מאד בעיניו, יען כי הכיר בזה שאין בלבו רגשי חמלה לבריות, – אחד מנכדיו בא לפני הרה"ק מהרי"ד מבעלז זי"ע לשאול את פיו על איזה שידוך שהציעו לו, ענה לו הרה"ק מבעלז את הנך נכדו של הברוך טעם, אספר לך מעשה מזקנך, זקיני הרב יששכר דוב אב"ד סקאל, חותנו של הרה"ק ה"ישר שלום" זי"ע, לפני שנעשה אב"ד הי' עוסק במסחר, פ"א נזדמן לו להיות בלייפניק על חג השבועות, וחשב בדעתו שלא ילך אצל שום בן אדם לאכול בחג אלא אצל הרב דלייפניק אם יזמין אותו, ואחר התפילה ניגש אליו לברכו בברכת החג והציג עצמו כסוחר ממרחקים שנזדמן בלייפניק בערב החג, ורצה לרמז בזה שהרב יזמינו אצלו לסעוד הסעודות של החג, אולם הרב מלייפניק לא הזמינו אלא שאלו על מקום האכסניא שלו, זקיני הרב מסקאל גמר בדעתו לא לסעוד אצל שום אדם אלא יצא את סעודת החג רק עם חלות לבד, והלך לאכסניתו, והנה מיד עם בואו להאכסניא, בא השמש של הרב עם מאכלי יו"ט בשר ודגים ויין וכו', והי' בעיניו לפלא אם הבין הרב מתוך דיבורו שרוצה שיזמין אותו למה לא הזמין אותו אלא טרח לשלוח לו סעודות יו"ט לאכסניתו, לממחרת בבוקר אחרי התפילה הזמינו הרב שיבוא אצלו לסעוד את הסעודה, ואמר לו אל תתמה בעיניך שלא הזמתי אותך אתמול, כי חז"ל הקפידו מאד לא לאכול מסעודה שאינה מספקת לבעליה, הילכך לא הזמינו אמש בלילה שחשש שמא לא הכינו בביתו גם לאורח, ויהי' סעודה שאינה מספקת לבעליה, אבל עכשיו אמר בביתו שיכינו גם בשביל אורח וכבר יכול להזמינו, וסיים הרה"ק מהרי"ד אם זקנך הי' כ"כ מדקדק במעשיו שהיו בדקדוק קל של דברי חז"ל, אתה שהנך נכדו ראוי שתדע טוב עם אתה משתדך.

אשכבתי' דרבי

באחרית ימיו כהו עיניו מראות, מסופר שאמר אז שחז"ל אמרו אין התורה מתקימת אלא במי שממית עצמו עליה, ושמח הוא כי לפחות קיים מקצת מאמר חז"ל זו, כי סומא חשיב כמת, והעינים שלו נחלשו מרוב יגיעתו בתורה מעודו עד ימי האחרון כמו שהבאנו לעיל מה שסיפר הרה"ק מבאבוב זי"ע, עשרים ושש שנים כיהן בלייפנק, ואם כי כהו עיניו לא הניח מללמוד עם תלמידיו ולמלא תפקידי הרבנות, ביום ז' תמוז תקפ"ח נפטר לחיי העולם הבא, ופטירתו השרה אבל כבד לא רק בעירו אלא בכל תפוצות ישראל, יש הרבה הספדים עליו שנדפסו אח"כ בספרים כמו בדרשות חת"ס, בעיין דמעה להגאון ר' שלמה קלוגער זצ"ל, דרשות הרא"ש מר' אברהם שאג זצ"ל ועוד. וזה נוסח המצבה: בשבעה בתמוז דוה לבנו, "צרה וצוקה לנו" לפ"ק, איש אלקים קדוש בנן של קדושים חכם חרשים ונבון לחשים גאון הזמן רועה נאמן נשיא אלקים בתוכנו שופטנו ומחוקקנו גדול בישראל שמ רשבכה"ג הרב אב"ד מו"ה ברוך תאומים זצללה"ה, ברוך שמ וברוך טעמו ונמוקו הגאון ושר התורה, ת'לי תלים דרש לגודל חריפתו ובקיאותו בחדרי תורה, א'סף אספה וחבר חברת בקור חולים ותלמוד תורה, ו'ישניץ וקהל לייפניק האיר בנר מצוה ואור תורה, מ'רחוק באו ונהרו חברים לשמוע מפיו חכמת התורה, י'גע והעמיד תלמידים מלומדים מהם מורי הוראת התורה, מ'בן תשע עשרה שנה הלמה ראשו כתר התורה.

מורשתו הרוחנית

פירותיו הרוחניים שהניח אחריו היא א) הספר הנודע "ברוך טעם" שעל שמו נקרא, ראוי לציין מה שכתב חתנו הגדול הרה"ק בעל דברי חיים בהקדמתו לספר ז וז"ל: ואחלה נא עוד פניך שלא תתפלא על אריכות לשון המחבר ולפעמים יובא בדף א' כמה וכמה דברים פשוטים ופוסקים רבים אשר ידמו בעיניך אך להלאות הקורא, לזאת אודיעך ידידי הקורא כי לא כן הדבר כאשר תדמה בשקיפה נמרצת כ"א תעיין במתק לשונו היטב הדק, תראה כי גם בראשי השיבולים ובמאמרים הקלי' רמז חכמה וכמה מילי מעלייתא יוצא מהם בהבנת פשטות לשון הש"ס ורש"י או תוס' או איזה מהראשונים, כמו שתראה תיכף בשער הראשון שמאריך הרבה בדברי הגמ' והרמב"ם ורש"י והרא"ש בע"ז ולפום ריהטא נראים הדברים פשוטים, ולא כן היא כ"א תעיין היטב בקו השכל תראה בפשוט לתרץ דברי הרמב"ם, וגם דברי רש"י והרא"ש שם בחכמה נתיישב, ודברי התוס' בפסחים שמביא בהעברה בעלמא גם שם רמז גדולים בהם, ומזה תוכל לשפטו על השאר...וכו' עכ"ל, ב) שו"ת עטרת חכמים, עיין בהסכמה של חתנו הנ"ל שכותב: ולהודיע כי אם הרבה תשובות למאד ראיתי בבית מו"ח זלה"ה אך מעט המה הנתרים כי רובא דרובא נגנבו...וכו', ג) ספר "ברוך שאמר", ד)הגהות אמרי ברוך, על משניות, ש"ס, ירושלמי, הש"ע, ועל הרבה מספרי אחרונים, ה) ספר "מרגניתא דר"ב" על התורה ודרושים, – כתב הגהות ממש בכל ספריו שהי' לו בבית אפי' בספר "יצאינה וראינה" הי' הערות, ונדפסו הרבה ספרים מגדולי דורו עם הגהותיו, כמו שו"ת נודע ביהודה, חוו"ד, נתיבות המשפט, שב שמעתתא, טורי אבן, ועוד.

ח' תמוז

הגה"ק רבי מאיר מדזישיקוב זי"ע

בעמח"ס "אמרי נועם"

ואלה תולדות

נולד בשנת תקע"ט (או תק"פ) לאביו הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב בן הגה"ק ר' נפתלי מראפשיץ זי"ע, ולאמו מרת חי' בתו של הגביר המפורסם שהי' אצלו תורה וגדולה במקום אחד ה"ה ר' יחיאל מיכל ראזנפעלד זי"ל מראווה, דודו של הרה"ק ר"ש

מקאמינקא זי"ע (אחי אביו), פ"א הי' אביו אצל הרה"ק ה"אוהב ישראל" מאפטא זי"ע, פנה אליו הרה"ק מאפטא ואמר לו סע לביתך, ויהי' לך בן וקראת את שמו מאיר, כי הוא יהי' "מאיר עיני חכמים" ו"מאיר לארץ ולדרים" (חכמה מא"ן), כבר במעלליו יתנכר נער בגודל חכמתו וחריפתו, בהיותו בן י"א שנה לקחו אביו אל הרה"ק ה"עטרת צבי" מזידיטשוב, וישב אצל אביו בעת עריכת השלחן הטהור, ולאחר שהרה"ק מזידיטשוב אמר תורה, אמר הרה"ק מזידיטשוב: הילד הזה חוטף את המלים מפי, (דהיינו שאמרי נועם יאמר תורה לפי דרכו ע"פ קבלה), בהיותו בן חמש עשרה שנים ידע את כל "קצות החושן" בעל פה.

האיש מקדש

כשהגיע לפרקו נשא בתו של הגביר רבי קלמן פיצאליס ז"ל מעיר קראקא מחסידי ראפשיץ, ר"ק זכה בו ע"י ברכה שקיבל מהרה"ק מראפשיץ או מבנו הרה"ק ר' אליעזר שבעתיד הם עוד ישתדכו, [בחכמה מא"ן מובא שפ"א אי אפשר הי' להשיג אתרוג בעד על הזן, ובקראקא גרה אשה עשירה ממשפחת פיצאליס, והיא שמעה שישנו בעיר אתרוג אחת למכירה, אבל דורשים בעדו הון גדול, אמרה שהיא מוכנה למסור את כל רכושה כדי לקנות את האתרוג עבור הרה"ק מראפשיץ זי"ע, היא אמנם קנתה אותו, ושלחה אותו עם "פאסט טרעגער" באמרה אליו שכאשר יעבור ליד סוכתו של הרה"ק מראפשיץ יעשה סימן שיש עמו איזה דבר להרבי, בשעה שערך הרה"ק מראפשיץ את שלחנו הטהור נשמעה איזה רעש בחוץ, וזה הי' סימן של ה"פאסט טרעגער", אמר הרה"ק מראפשיץ "אה א-אתרוג" הוא בירך על הד' מינים בשמחה רבה, ואמר "שרייבט אין קוימען" (כנראה כך נהגו לרשום אז דברים לזכרון) שיהי' לנו נכדים משותפים, וכך הוה שהרה"ק א"אמרי נועם" הי' חתן אצל משפחת פיצאליס, ובספר י"ג אורות (חלק ב' מערכת הגה"ק מדזיקוב זי"ע) מובא, פעם לא היו בכל הגלילות אתרוגים בנמצא לחג הסוכות, ווזגתו של ר' קלמן היתה נגידה וקנתה לרבינו (ה"ה הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב) אתרוג מהונה, ובאו אז הרבה צדיקים ביו"ט אליו לברך על האתרוג, ע"כ, נראה שמהרה"ק מדזיקוב היתה הברכה, (או שגם אצלו הי' מעשה כך].

גדלותו

לאחר חתונתו ישב סמוך על שלחן אביו בדזיקוב, ולמד תורה אצל אביו הק', גם למד אצל דודו הרה"ק ר' אשר"ל מראפשיץ, אף נסע להרה"ק הרבי ר' הירש מרימונוב זי"ע, כמו"כ נסע להרה"ק מהר"ש מקאמינקא, ואל הרה"ק מרן בעל הדברי חיים זי"ע, הרה"ק מצאנז העריץ אותו מאוד, פ"א כיבדו בסעודתא דשבתא לקדש בעצמו על היין, הגם שבדרך כלל לא קדשו המסובים בעצמם אלא יצאו יד"ח בהקידוש של מרן מצאנז זולת הרה"ק ר"י מבעלז זי"ע (י"ג אורות ח"ב, מערכת דזיקוב), הי' מתמיד גדול מאוד והי' לומד שעות על שעות רצופות, הי' לו שיעור רצוף בגפ"ת משעה תשע בבוקר ועד שעה שלש אחר הצהריים, פ"א אמר: הצאנזער רב כותב תשובה כמו הרשב"א, רבי יוסף שאול (נאטנאזון) הוא "ארון ספרים", ר' הירש'לע אורנשטיין הרב מרישא יכול לומר פשעטיל טוב, ואילו דף גמרא אני יודע אני ללמוד (חכמה מא"ן), והתעלה בתורה ויראה עד שאביו הכתירו "הגאון שלי", התלכדו בו יחדיו גאונות וצדקות, גאון אדיר הי' בחריפות ובקיאות כנראה מספר שו"ת "אמרי נועם" המלא מזן אל זן בעמק העיון וסברא ישרה, וספרו הק' "אמרי נועם" על התורה מלא ח"ן, כידוע הי' חילוקי דעות בינו ובין הגה"ק מצאנז זי"ע בענין אם יש חזקה בארענדאר, (עין שו"ת דברי חיים ח"ב סימן ל"ה) בעת ההיא השיא האמרי נועם את בנו הרה"צ ר' אהרן מביטשט זצ"ל עם בת הגה"ק מצאנז זי"ע, והאמרי נועם לא נסע להחתונה בגלל המחלוקת, ושלח האמרי נועם איש אחד מדזיקוב במקומו להחתונה, הגה"ק מצאנז הלך לקבל פניו, כי חשב שהאמרי נועם בא, בעת ההיא כבר כבדו עיניו מזוקן, ומישש את ידי האיש בנתנו לו שלום, ונצטער כשהרגיש שאין זה מחותנו, נענה הרה"ק מצאנז ואמר: און אז מ'איז א נוטר הברית קומט מען נישט צו פארין, [כיון שהאמרי נועם הי' נוטר הברית, יכול הי' להרהיב עוז ולמנוע מנסוע, דאם לא כן הי' מפחד מהקפדת הגה"ק מצאנז זי"ע] (י"ג אורות ח"א פרק ה), פ"א באחד מחתונת בניו, שהתחתן עם רבי או צדיק אחד, והמחותנים הסכימו בבוקר לעשות את החופה אחר הצהריים בשעה פלונית, וכשהגיע השעה, הגיע ה"אמרי נועם" על החתונה, והמתינו זמן רב עד שבא המחותן השני, שאל האמרי נועם להמחותן מדוע התבושש לבא בשעה המדובר, השיב המחותן מה אעשה שהי' הכנה דרבה לקראת חתן וכלה, אמר ה"אמרי נועם" מחותן מחותן, אפ"ר כיר"ה מוכ"ן הו"א, אם האדם הוא אצל עצמו כאן עפר ואפ"ר, וכיר"ה שלבו בוער ככיר"ה, מוכ"ן הוא, אז תמיד מוכן הוא לזמן המיועד.

על כס הרבנות

עוד בחיי אביו התמנה כרב הצעיר דזיקוב, ולאחר פטירת אביו מילא את מקומו באב"ד וגם באדמו"רות, נהג נשיאותו ברמה, בימיו התרחבה והתעצמה חסידות דזיקוב, ונבנתה החצר הגדולה והמפוארה בה הסתופפו אלפי חסידים, לא סבל תקיפים, ועסקנים העושים הכל לשם כבוד משם כך חלקו עליו כמה מבני הקהילה, ונסעו לאחיו הרה"ק מראזוואדאו זי"ע, גם לא יכול לסבל אנשים המתייהרים בחסידותם, מסופר שפ"א בא למקוה ושמע שאחד שטובל ושואל את חברו האם טבל היטב, ענהו הרה"ק מדזיקוב מלמעלה "טוב טוב", לאחר שיצא פירש את שיחתו ואמר: התכוונתי לנוטריקון של טוב ט'יבל ו'שרץ ב'ידו, לימד את חסידיו כיצד להתקדש במותר להם, הקפיד יותר שיבוא אליו בחג השבועות מאשר לימים הנוראים, באמרו: בראש השנה ויום הכיפורים אפשר לו לאדם להיות ירא וחרד גם בביתו, אבל בחג השבועות, שהכל מודים דבעצרת בעי לכם (פסחים סח:) הלא אפשר להתגשם ח"ו בבית, לפיכך יש לבא אל הרבי, הקפיד מאד על הלבוש לבל ישנו מדרך הישן.

אחרית ימיו

אחר הסתלקותו של מרן הגה"ק מצאנז (בשנת תרל"ו) אמר שהדברי חיים קורא אותו לדין תורה בבית דין של מעלה (י"ג אורות ח"א פרק ה'), בשנת פטירתו הי' אצלו יהודי מעיר סוקלוב אמר לו: אחי (הרה"ק מראזוואדוב זי"ע) מתגורר בסוקלוב, אמור

לו שירעיש עולמות שעוד נפגש בעולם הזה, מלאכים ושרפים יש לו להקב"ה די..., בפרשת ויחי בשנת תרל"ז, שנת פטירתו לחיי עולם, אמר בדברי תורתו בשלחנו הטהור בליל שב"ק: יש שני אפנים שבהם מותר להעביר נפטר ממקום למקום, או מקברי עכו"ם לקבל ישראל, או מקבר ישראל גופא לקברות אבותיו, אצל יעקב אבינו הי' שני האופנים, וזהו פירוש הפסוק: "ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם", כלומר "ונשאתני ממצרים", זהו אופן הראשון, שכן אין כאן קברות ישראל, "וקברתני בקבורתם" זהו אופן השני, למערת המכפלה, מקום קבורת אבותיו, ביום א' קרא לבתו חנה ואמר לה בזה"ל: בשבת אמרתי "טייטש"ל", "עס וועט ענק גוט צוניץ קומען", וכך הוה שהוא נפטר בקארלסבאד בקיץ באותו שנה, מקום שאין בו קברות ישראל, והביאוהו לדזיקוב למקום קבורת אבותיו, באותו שנה בא אליו אחד מחסידיו מעיר מעלין עם בתו הכלה שיברכנה לפני החתונה, אמר לו אתה יודע, אני יהי' בחופת בתך, השתומם החסיד, בבואו לביתו סיפר זאת לבני ביתו, וכולם צחקו ממנו בוודאי לא הבין כראוי מה שהרבי דיבר אליו, הלא החתונה נקבע ליום שישי אחר הצהרים, והרבי אינו אמור להיות במעלין על שב"ק, הרבי אמנם נפטר בקארלסבאד כשהביאו לקברות אביותיו עברו דרך מעלין בדיוק כאשר הוליכו את הכלה לחופתה,

בערב ראש חודש ניסן הלך לציונו הק' של אביו בליוו בנו הרה"ק ר' אהרן מבייטש זי"ע (חתן הרה"ק מצאנז), ליד הציון הי' מקום פנוי, אבל הוא פנה הצדה והשתטח לארץ, כשהוא מודד לעצמו מקום לקבר, מובן שבנו ראה זאת החל לבכות, הרגיעו אביו שלא על עכשיו הוא מודד את זה, כעבור שלשה חדשים בים ח' תמוז תרל"ז נפטר בקארלסבאד וטמנוהו באותו מקום שהוא מדד לעצמו, (חכמה מאי"ן).

בספר אמרי דבש מובא בשם הגה"צ מפאלטישאן זצ"ל כי בעת שנסתלק ברגע שיצאה נשמתו בטהרה, המורה שעות שעל גבי כותל ביתו נשראה במקומה, וחדלה מלעבוד הלאה, ידוע מבנו בכורו הרה"ק ר' נפתלי חיים זצ"ל שהתיישב באה"ק, (מובא בספרו מנחה חדשה בהתולדות) שמפורסם מאד הי' בקדושתו וכל רז לא אניס ליה, שבאותו ערב שב"ק לפני שקיעת החמה, לפתע עלה רנ"ח על גג בית הכנסת תפארת ישראל והחל קורא בקול, שריפה, קהל רב שרצה לדעת את סיבת זעקתו, עלו על הגג לראות היכן היא השריפה, ומה התפלאו כשראה רנ"ח אותם, ביקשם שיאמרו מזמורי תהלים וכשסיימו פתח ואמר קדיש, לתמיהתם הסביר להם כי ראה כעת שמובלים את גופו הטהור של אביו לקבורה ב"הר הזיתים", ואכן אחר כמה שבועות הגיע השמיעה בארץ ישראל על פטירתו של האמרי נועם בקארלסבאד והובא למנחות ביום שישי בדזיקוב, בספר אמרי דבש מובא בשם הגה"צ מפאלטישאן זצ"ל שפ"א דיבר עם רביה"ק זי"ע על אודת מה שמוחזק אצל הרבה, שהגה"ק האוהב ישראל מאפטא זי"ע, מנוחת כבוד בעיה"ק טבריי', שהועלה אורנו לארה"ק ע"י מלאכי מרום, וכמו שהודיעו הם אל השמש דחברה קדישא דשם בחלום, והקיצו אותו משינתו באמרם אליו, קום ופתח לנו שער בית העלמין, ודיבר אז רביה"ק זי"ע על אודות מה שהוגד גם על הגה"ק האמרי נועם שבנו ראה איך שמביאים את מטתו ואמר קדיש כדהלן, והנה על העובדא של בעל אוהב ישראל שתק רביה"ק ואל העיר כלום, וע"ד העובדא של בעל אמרי נועם העיר ואמר, דידוע שהנשמות הן מג' חלקים, ה"ה נפש, רוח, ונשמה, ומה שראה הרה"ק ר' נפתלי חיים אולי אחד מג' חלקים ראה, וסיים הגה"צ מפאלטישאן ואמר דמדהעיר על הא, ושתק על דא, גילה דעתו שלא הוחזק מעובדא הראשונה. השאיר אחריו ספרו אמרי נועם שו"ת ועה"ת ומועדים.

י"א תמוז

הגה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע בעמח"ס "עטרת צבי"

צור קודש מחצבתו

נולד בשנת תקכ"ג לאביו הרה"ק ר' יצחק אייזיק בכפר סאפרין שבגאליציע מבני בניו של התויו"ט, ר' יצחק אייזיק היה איש צדיק ומורם מעם אך מעולם לא נהג ברבנות והיה נוסע אל החוזה מלובלין זי"ע, זכה לנטוע חמשה ארזים בכרם בית ה' הלא המה האחים הקדושים: ר' צבי הירש מזידיטשוב, ר' משה מסאמבור, ר' סנדר מקאמארנא, ר' ישכר בעריש מזידיטשוב, ור' ליפא מסאמבור – מסופר, שלעת זקנותו נאנח פעם ר' יצחק אייזיק לפני זוגתו הרבנית ואמר בענווה: הנה אנו הולכים בדרך כל הארץ ואיך נעלה אל אבינו שבשמים כשבידינו אין מאומה, ענתה לו הרבנית בחכמה: במסל"ה נעלה (במדבר כ' י"ט) ורמזה לו שבכח תורתם של בניהם יעלו, שהרי אותיות במסל"ה הן ר"ת שמות הבנים הק': ב'עריש, מ'שה, ס'נדר, ל'יפא, ה'ירש. אמ היתה צדקנית ודרכה היתה שהוליכה את בני' לתפילה בכל יום וזירזה אותם שיתפללו בכוונה ובהתלהבות, ובחזרם היתה בוחנת על מצחם אם יש זיעה שם וכך ידעה אם התפללו בהתלהבות, ופ"א בדקה את ר' הירש'עלע ומצאה מצחו יבש, והוכיחה אותו למה לא התפלל בכוונה, אמר לה: אמי, אל תדוני ע"פ זיעת פני, צאי וראי שהסוסים העצלים מזיעים תמיד בעבודתם משא"כ הסוסים הזריזים אינם מזיעם כלל.

במעלליו יתנכר נער

כבר בצעירותו יתנכר במדריגותיו הק', התמדתו בתורה בימי נעוריו הי' עד להפליא ושם לו לחוק ללמוד כל יום שבעה דפים והי' חוזר על כל דף ז' פעמים, וע"ז הספיק לגמור כל סדר הש"ס במשך שנה אחת ז' פעמים, ובימי בחרותו כבר הי' לו חיבור כתוב בסוגיות הש"ס ובפוסקים, אך כאשר התחיל לעסוק בסתרי תורה לא רצה להוציאו לאור וגונזו. כשהי' בחור צעיר בשנות הבר מצוה באו פעם להזכיר לפניו מקשה לילד והלך ותבר גזיזא דברדא וירד וטבל בנהר, וכשרצה לצאת הנהר אבד פתאום החור שנכנס בו והי' בסכנה רח"ל אז קיבל על עצמו מסירת נפש אפילו להשאר שם ח"ו רק היולדת תילד בניקל ותיכף אח"כ מצא את החור ויצא בשלום ובאו לבשר שילדה כבר למז"ט.

בשערי החסידות

אחרי נישואיו ישב על שולחן חותנו והשלים את עצמו

בעבודת הבורא, ועסק בתורה ועבודה בקדושה וטהרה בנגלה ובנסתר, פע"א נזדמן בבית חותנו צדיק אחד מתלמידי הבעש"ט הק' כיון שנודע לו להרה"ק מזידיטשוב שהאורח בקי בתורת החסידות של הבעשטה"ק הפציר בו שילמדו בתורה זו, אבל האורח אץ לדרכו לאסוף ממון עבור הכנסת כלה, הבטיח לו הרה"ק מזידיטשוב שהוא ישלם לו מכיסו הפסידו, והאורח נענה לו, ושהה כמה ימים ומאז התחמם בתורת הבעשטה"ק, אולם חסיד ממש הנוסע לרבי עוד לא נעשה, ובזה הקדימו אחיו הצעיר הרה"ק ר' משה מסאמבור זי"ע שהוא כבר היה מקודם מקורב להרה"ק החוזה מלובלין, ופעם אחת שאלו החוזה: הנכון הדבר שיש לך אח גדול ממך, ענה לו: כן, אחי גדול ממני לא רק בשנים אלא אף בחכמה אלא שפיו לא פסיק מגירסא לכן אינו פונה לנסוע אל הרבי, וביקשו החוזה שישפיע עליו שיבוא אליו, ולבסוף אחרי השתדלות הצליח להשפיע על אחיו להפסיק ימים מועטים את משנתו ולנסוע אל החוזה, ואכן אז נעשה תלמיד מובהק של החוזה, שם עלה ונתעלה עד שנתקדש להיות כחד משרפי מעלה – הוא בעצמו החזיק א"ע דור שלישי של הבעשטה"ק בגלל שתחילת התקרבותו לתורת החסידות הי' ע"י תלמיד הבעשטה"ק כנ"ל.

בצל רבותיו הק'

כאמור הי' תלמידו של הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע וסיפר הרה"ק ר' אייזיק'ל זידיטשוב'ער זי"ע על גודל התקשרותו ברבו שסיפר לו רבו העטרת צבי שפ"א אמר לו רבו ה'לובלינער זי"ע בזה"ל: רבי הערשעלי זידטשובער כל זמן שאנו בחיים אין אנו יראים שמא תפלו ממדריגתכם אבל אח"כ מי יודע, השיב לו אין אנו רוצים לחיות יותר מאדמו"ר, אמר לו הרה"ק מלובלין: רבי הערשעלע מה אתם אומרים הלא אתם צעיר לימים ואני ישיש והשיב לו אתפלל שיחי' הרבי לעולם, שאל לו הרה"ק מלובלין: וכי אדם חי לעולם, והשיב לו כוונתינו שיחי' הרבי ק"כ שנה כמו שחי' משה רבינו ע"ה, ושאל אותו עוד הפעם, רבי הערשעלע מה זאת קודם אמרתם לעולם ועכשיו אתם אומרים ק"כ שנה, והשיבו: ראיתי בספר אשר משה רבינו ע"ה חי' ק"כ שנה כנגד שני היובלות שיש בעולם כי ששת אלפים שנה הוי עלמא ובששה אלפים יש ק"כ יובלות ויובל נקרא עולם נמצא כי ק"כ שנה נקרא עולם ונהנה הרה"ק מלובלין זצלה"ה מאוד מהדיבורים ההם ושאל אותו באיזה ספר ראיתם דבר זה והשיב לו: אפשר בספר שלי, וקלסיה – גם נסע אל כמה מצדיקי דורו ה"ה הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב, הרה"ק המגיד מקאזניץ, הרה"ק ר' מנחם מענדעל מרימנוב, הרה"ק ר' ברוך ממעזי'בוז', הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע.

גדלותו בתורה

היה מפורסם לגאון בכל מכמני התורה, ואף גאוני וגדולי דורו שהיו רחוקים מדרך החסידות הודו לזה שהוא גאון אמיתי, פע"א ביקש הגאון בעל קצות החושן את אביו של הרה"ק מזידיטשוב שישפיע עליו שיבוא אצלו להשתעשע עמו בדברי תורה, ואביו חשש כי בנו לא ירצה לבוא כי הדרך גורם לביטול תורה, אולם הוא הפציר בו ואף גזר עליו שיביאו אצלו, והרה"ק נענה לבקשתו ובא אליו להתפלפל עמו, וכיון שכבר שמע שהרה"ק מזידיטשוב מעורב כבר עם כת החסידות, הוכיח אותו: היתכן שלמדן כמותך מתערב בכת החסידות שאף רבותיהם קטנים בידיעת הם בידיעת התורה, כששמע הדברים קשים כגידים על תורת החסידות ורבותיהם, פתח בויכוח חריף עם הגאון הקצוה"ח והוכיח לו בטוב טעם ודעת שתורת החסידות הם לאמיתה של תורה, עד כדי כך שבסוף הויכוח חשש הקצוה"ח שאולי הוא עצמו כבר נתפס לחסידות, גם בא במגע עם הגאון בעל הישועות יעקב, שגם הוא שאלו בתימה איך שלמדן מופלג כמותו הבקי בש"ס ופוסקים בנגלה ובנסתר מביא עצמו לביטול תורה, ואף הוא ענה לעומתו שלהוי ידוע שאצל הרבי מלובלין נעשית התורה שלמדתי אצלו תורת חיים ממש עד שהם נראים לעיני בשר, ואיך אתאפק שלא לכתת רגלי אפי' מאות פרסאות כדי לקבל את פני קדשו, כמו"כ היה נו"נ בהלכה עם בעל נתיבות המשפט זי"ע ושוחחו בעניינים שונים בתורה ובחכמה ושיבחו מאד, אולם עיקר מעייניו היו בחכמת הקבלה ותורת הנסתר עד שצדיקי הדור הכתירוהו בתואר הנשגב "שר בית הזוהר".

שר בית הזהר

כידוע שהי' רב חילי' של העטרת צבי בחכמת הח"ן וכתב פירוש על הזהר הק' והוא ספרו עטרת צבי בס' עשר קדושות מביא מפי אחד קדוש מדבר בשבחו של הרב הק' העטרת צבי כי לא כתב שום דבר בפירוש דברי הזוהר הק' עד כי חזר דברי הזוהר מאה ואחד פעמים, ולא הי' כותב שום פירוש מחידושיו כי אם במסירת נפש כמו ביחוד קריאת שמע וכל דבר ודבר שהי' עושה הי' רק ליחד שמו יתברך, והי' הולך בחוקי לטבול בנהר תחת הקרח ובידו נר והי' לומד הפרי עץ או התיקונים.

פעם באו אצלו אנשים מארה"ק וקירב אותם וכשהלכו לקבל ממנו ברכת פרידה ממנו לשוב לארה"ק הלך הרה"ק רבי אייזיקל זידיטשוב'ער לשמוע איך שפירד מאתם, ושמע שאמר להם שנותן להם הקונטרס שבספרו עטרת צבי המכונה קונטרס השמות וציום שבבואם לארה"ק יניחו הקונטרס על ציון של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי ז"ל, וכשיצאו לחוץ קרא הרה"ק הנזכר בהקונטרס וראה שכתב בזה"ל: "אבקש לגלות לי אם כוונתי לאמיתות כוונתו הקדושה" וחתם את עצמו "תלמידך צבי הירש בן הינדא מזידיטשוב" וביקש הרה"ק הנזכר מאנשי ארה"ק שיכתבו לו מכתב משם איך שהי' שם בעת שהניחו הקונטרס על הציון הקדוש ונתן להם מעות תשלומי מחיר מכתבם בחזרה, והשיג מכתב מהם שהניחו המכתב וכהרף עין הביטו ולא ראו עוד המכתב.

בקרב קדושים תתהלל

בטל ילדותו קרא עליו רבו הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע את הפסוק: "פרח ב'ימו צ'דיק (תהלים ע"ב ז') ר"ת צב"י ואף סמך ידיו עליו בתור "ת"ח גדול בחכמה ובנסתר ויש לו דעת המכריע, להכריע את ישראל לכף זכות"

רעו ועמיתו הגה"ק בעל הישמח משה זי"ע כותב בהסכמה לספרו "עטרת צבי" שבחים מופלאים ביותר: "איש אלוקים קדוש צדיק יסוד עולם, רבן של ישראל, ידעתי נאמנה שהיה מלא

וגדוש בחכמה זו, בחכמה, בינה, דעת, עד להפליא... ועשה פירוש על כל הזוהר, ואולי הוא מהשלמת התגלות חיבורו דהזוה"ק, דעל ידו ייתי פורקנא דישראל".

מחותנו הק' – שהסתופף בצל קדשו – הרה"ק בעל בני יששכר זי"ע חיבר הערות לספרו של הרה"ק מזידיטשוב "סור מרע ועשה טוב" בשם "הוספת מהרצ"א", ובתוך דבריו הוא מציין וז"ל: "ומצאתי ראיתי אשר לב הרב מבעית בחכמה הקדושה היא חכמת הקבלה, וכמעט לא ראיתי ולא שמתי בדורינו דוגמתו, מי אשר העמיק בחכמה הנפלאה כמוהו" ובהסכמתו על ספרו הק' עטרת צבי כתב וזל"ק: "וידוע לכל אשר עם גודל קדושתו ופרישתו וחסידותו, זכה שנפתח לו שערי חכמה ובינה, והיה יחיד בדורו בחכמת האמת, יראה הקולמוס מלספר עומק השגתו בחכמת האמת הלזו", עכ"ל.

הרה"ק ר' צבי הירש מרימינוב זי"ע כותב בהערצה מיוחדת (שם בהסכמה): "מודעת זאת בכל הארץ גודל יקרת והדר תפארת קדושתו של הרב הקדוש החסיד המפורסם בוצינא דנהורא אספקלריא המאירה רשכבה"ג מו"ה צבי הירש זלה"ה מזידיטשוב אשר הופיע בתורתו וגודל קדושתו וחכמתו ואור תורתו אשר האירה פני תבל בתורתו, איש אשר רוח אלקים דיבר בו...".

אחיו הרה"ק ר' משה מסאמבור זי"ע מפליג לכתוב (בהקדמה לספרו "תפלה למשה"): "אשר השגתי בו מחסידותו ופריישתו וענוותנותו, ומעיינות החכמה אשר בו, לו אספר בשבחו כל הימים, לא אוכל לספר אפס קצהו, וזאת השגתי: אשר כל השגתי אשר בו לאפס ותוהו נחשבו, מגודל עמקות החכמה והקדוש והפרישות והענווה אשר בו".

הגה"ק ר' יוסף שאול נאטנזאהן זי"ע (בהסכמתו לספריו בית ישראל ועטרת צבי): "וכבר שבחוהו רבנן לדצבי, והוא היה שר בית הזוהר ובכל חדריו נאמן הוא, ופתח מנעוליו וחדריו וגנזיו" וחותם "המדבר לכבוד קדושת רוממות מעלת הרב המחבר, והמחברת אשר היא מלא תורה ויראה".

המהר"ם א"ש (בספרו שו"ת "אמרי א"ש) מכתיר אותו בתואר: "הגאון איש אלקים... ומי בדורינו זה אשר ישאהו לבו לדמות את עצמו להרב הגאון ר' צבי הירש".

וז"ל המלבי"ם זצוק"ל שזכה לקבל ממנו את תורת הרז (בהקדמתו לספרו ארצות החיים על שו"ע או"ח): "אשר האיר עיני בה (בחכמת האמת) מורי בחכמה זו, איש קדוש גאון צבאות ישראל מוהר"ר צבי זצ"ל מזידיטשוב.

דרכו הי' שבפרשת בלק לא אמר תורה, ואמר אחד הצדיקים טעם לדבר, לפי שהי' דרכו בעת עמקו מחשבותיו הק' בעריכת השולחן לפרר פירורין על השולחן, ואמרו עליו רבותינו שלאשר הי' בו נשמת האי ינוקא שבזוהר פר' בלק (כאשר נשמע כן פע"א מפה קדשו) ודרכו של תינוק לפרר, והנה כי כן בפר' בלק נזכר כל תורתו של האי ינוקא לכן שותק בשבת זו שדבריו כבר נאמרו אז בשער בת רבים בזוה"ק בפרשה זו.

שפלות רוחו

בספר זוהר חי (פר' בראשית) כתב דפעם אחת כשהאיר היום בחג השבועות נכנסתי אצל מורי דודי הקדוש ז"ל והוא לא ראה שנכנסתי ושמעתי שהי' הולך כאן וכאן ובוכה ומבכה לפני קונו, והי' שם על חג לערך ארבע או חמש מאות אנשים ואמר אפשר שזה העולם שלח לו הס"מ ימח שמו להדיחני מעליך והי' בוכה בדמעות שליש חוס וחמול על נפש העני הזה שלא אדחה מעל פניך והאריך בדברים ואחזתני חיל ורעדה ופתחתי הדלת ונסתי.

אחר הסתלקות רבו החוזה מלובלין התאספו החבריא קדישא לטכס עצה למי לנסוע עכשיו הלא צריכים לרבי אז אמר העטרת צבי וכי מה חסר לכם אצלינו והתחיל העטרת צבי לפרט שני שעות מדרגות על עצמו ופנה להרה"ק מראפשיץ זי"ע ואמר לו: "הלא זקינכם השל"ה הק' זי"ע איז בי אונז אפטער גאסט", ואח"כ התפלל העטרת צבי לפני העמוד תפלת מנחה ואמר הרה"ק מראפשיץ ע"ז כי מזמן הרבי ר' אלימלך זי"ע לא שמענו עוד תפלת מנחה כזה אבל אנחנו רוצים אַ רבי פון רעבעס, וספרו לפני האוהב ישראל מאפטא זי"ע האיך שהעטרת צבי אמר שני שעות מדריגות על עצמו, והי' אח"כ הרה"ק מראפשיץ אצל הרב מאפטא ושאל את הרה"ק מראפשיץ מה אומר על מעשי העטרת צבי אמר ה'ראפשיצער אמת לא ראיתי שפלות רוח כזה מה שראיתי על העטרת צבי באלו השני שעות שפרט על עצמו המדרגות.

גילוי צדיקים

סיפר הרה"ק רבי אייזיקל מקאמארנא זי"ע שפעם כשהי' רבו העטרת צבי חולה מאוד כשהי' בלובלין על המועדים והתאכסן בחצר קדשו של רבו הק' ובחג הסוכות ביקש שיקחוהו אל הסוכה הקטנה של הרבי לאכול שם כזית והלך משמש להביא לו קצת מרק וכשחזר להסוכה מצא זקן אחד בלתי ניכר יושב אצל רבו בהסוכה ותהי' לפלא בעיניו ונתן לו שלום ואחרי זמן מה נעלם ממנו והגיד אח"כ העטרת צבי כי הוא הי' אברהם אבינו עליו השלום.

והעטרת ישועה מדזיקוב זי"ע סיפר בשם זקינו הרה"ק מראפשיץ זי"ע כי העטרת צבי הי' בילדותו בלובלין בליל פורים והי' הולך הנה והנה לפני בית הרב הקדוש ומקטרתו בפיו וראה איש ואשה מעוטפים נכנסו אל הבית והתמהמו שם זמן רב וכאשר ראה אותם יוצאים מן הבית נכנס אל הרה"ק ואמר לו החוזה בזה"ל: "אָה אשאד וואס ביזט פריהר נישט אריין געקומען עס איז דא גיעווען מרדכי ואסתר", והעטרת צבי עשה עצמו כאלו לא ידע ולא ראה מאומה ובאמת ראה אותם בבואם ובצאתם.

מתנה מן השמים

העטרת צבי הי' לו תקופה אחת קודם שנתפרסם בעולם שהי' עני ואביון ל"ע ופעם היצר לו כ"כ עד שאמר: רבונו של עולם ווי לאנג נאך וועל איך נאך ליידען אזא ענית, בלילה כשישב ועסק בתורה כדרכו לאור הנר, וכלה הנר, והלך לחפש איזה נר, ולפתע ענין מן הארון שבחדר אור חזק, ניגש לשם וראה אבן טובה מונח שם, והבין שהוא שווה סכום עצום נסע ללעמבערג לסוחר אבנים אחד ושאל אותו כמה הוא שווה שאל אותו הסוחר אם יש ברצונו למוכרו אמר לו לא אך אעפ"י כן רוצה לידע כמה הוא שוה אמר לו הסוחר כי כל העסטרייכ'שע מלכות עם כל

הרכוש של המדינה אינו מספיק לשלם בעד אבן זה ושאל ג"כ לכמה סוחרים אחרים וכולם אמרו לו כזה, התיישב בדעתו כי קודם שיקח אותו ישאל בשמים אם יקח אותו או לא ועשה פעולות לזה ושאל שאלת חלום אם יקח אותו והשיבו לו שהברירה בידו להניח ברשותו את האבן ועל ידה להגיע לעושר רב, או לקבל מוח כמוחו של האר"י הק' ולהיות עני כל ימי חייו מיד בחר במוח כמוחו של האריז"ל, ושאל מה לעשות עם האבן, והשיבו לו מן השמים שיזרקו בחוץ השמימה וכן עשה, ופרח כמו ניצוצי אש עד שלא נראה עוד, והודיעו לו מן השמים שהאבן הזה הי' אבן אחת מן השתים עשרה אבנים של החושן והגם שמן השמים מיהב יהבו משקל לא שקלו (תענית כ"ה) פונדעסטוועגן בייַ איהם האט מען דאך צוגענומען.

המהלך על כנפי רוח

פעם נסע העטרת צבי זי"ע לאיזה עיר והאכסניא שלו הי' באיזה דירה חדשה ובזה הבית הי' מרפסת שלא הי' עדיין על זה מעקה והעטרת צבי נפל בדבקות והלך אנה ואנה ויצא על המרפסת ולא הרגיש כי אין שם מעקה והלך הלאה על האויר בדביקות, ולמטה נתקבצו אנשים לראות איך שהעטרת צבי הולך באויר, והתלמידים עמדו בפחד כי באם יקיץ עצמו מהדביקות יכול ליפול ח"ו והתפללו שהשי"ת יתן במחשבתו לחזור להבית ואכן חזר להבית וסגרו תלמידיו הדלת אחריו שלא יצא עוד פעם וכשסיפרו לו שהלך באויר שינה את אכסניתו כי לא רצה לישאר במקום סכנה.

משדד מערכות

מרן הק' מלובלין זצוק"ל, בשנה האחרונה לימי חייו בירח מרחשון במוצאי שבת קודש זמן קידוש לבנה, התקשרו השמים בעבים וגשם שוטף, ולא היה לבנה, והוליך רבינו צבי בידו את רבו מלובלין אחר הבדלה מבית המדרש לביתו כי לא היה רבו בקו הבריאות, ובלכתם אמר מרן מלובלין: "אצינד וואלט אונז בעדארפט רבי הערשעלע זידיטשוב'ער געבען א לבנה", ותיכף לקח רבינו צבי את רבו, והוליכו בחזרה לבית המדרש, והעמידו אצל חלון הראשון, ואמר הא לכם לבנה יפה וקידש הלבנה מתוך החלון, והיה לפלא מיוחדת שהחלון הזה היה באותו הצד אשר משם לא נראית הלבנה מעולם, ואמר מרן הק' מלובלין אחרי קידוש לבנה אתם תדמו כי רבי הערשעלע הפך כותלי בית המדרש לא כן הוא רק רבי הערשעלע הפך כל מערכת השמים, עד שהלבנה תאיר אצל חלון זה שלא נצטרך להטריח יותר בחולשת כוחינו לחלון הרחוק.

הסתלקותו לחיי העוה"ב

בשנת תקצ"א בעת ששלטה החולי רע וחללים רבים הפילה רחמנא ליצלן, וביום אחד הגיע לרבינו צבי מכתבים מרורים מאנשי בריתו, מרחוק ומקרוב, מחזק החולאת רחמנא ליצלן, ונמסרו לו המכתבים בבית מדרשו בעמדו עוד מעוטף בטלית ותפילין, ותציקהו רוחו בצערן של ישראל, והיה בצאתו מבית המדרש מעוטף בטלית ותפילין כמנהגו, ובעברו לפני המזוזה נתן ידו עליה, ואמר בזו הלשון "הריני כפרת כל ישראל".

בשבת שאחר זה בלבש הטלית של שבת קודם התפילה, ראה כי ציצה אחת נפסלה, והוכרח לקחת הטלית של חול, ואמר אז: "הנה בשבוע הבאה יהיה איזה חדשות" ובשבוע הבאה נפטרה זוגתו, הרבנית הצדיקת מרת רחל פערל עליה השלום בהחולי רע רח"ל, ואחר כך נחלה הוא בעצמו באותה החולאת, ולא היה יכול לשבת בשבת בסעודה שלישית כמנהגו בקודש.

בשב"ק ז' תמוז תקפה עליו מחלתו, וביום ג' עשירי לירח תמוז הוקלה עליו המחלה, ושאל לחתנו הק' מראזלא: אם אדם רשאי למצוא בעצמו איזה מעלה טובה, וחתנו החכם הק' הנ"ל המציא לו תיכף על פי התורה, כי רשאי, ואחר זמן מה אמר לחתנו הנ"ל, הן בדקתי כל שנותי, וחפשתי מכל צד, ולא מצאתי בי שום מעלה, רק מה שהשיא ארבעים יתומים, ובכל עת שעשה נשואין לאחד מצאצאיו השיא יתומה גם כן, ונתן להם נדן ומזונות על שלחנו. כעבור איזה שעות התחיל לקונן בזה הלשון: "רבי שמעון בן יוחאי מיט די זוהר"ס ווער וועט אייך נאך אזוי לערנען ווי אונז, נעכט מיט טעג גייט'ס ארויף קלאגן, ווער וועט אייך נאך אזוי אבפיהרען ווי אונז", ואמר אחד כך תורה, וביאר המדרש כך דמך רבי אבהו אחזו ליה י"ג נהרי אפרסמון, אמר להון אליך דמן אמר ליה דידך אמר אלין דאבהו, ואני אמרתי לריק יגעתי להבל כחי כליתי וכו' ובתוך הפירושים על זה אמר הפירוש אשר הצדיקים אף בעולם העליון חושדין את עצמן, אולי כל המדריגות שלהם הוא מעולם התוהו ובוהו, אולי חס ושלום לא זכו עוד אל האמת, וזה פירושו כל אלין דאבהו מלשון בהו וכו' ובאמצע הדרוש עלתה נשמתו השמימה אור ליום י"א תמוז שנת תקצ"א, ועם פטירתו לחיי העולם הבא נעצרה המגיפה.

בספר זוהר חי (פר' בשלח עח:) מספר תלמידו הרה"ק רי"א מקאמארנא זי"ע, כי הרה"ק סיים כתיבת ספרו על הזוה"ק בתיבת "קדוש" – "ובערש"ק שנת "כימי צאתך" (תקצ"א) סיים חיבורו בשלש קדושות ובשבת נחלה, ונגנז בליל רביעי י"א תמוז, ועמדתי אצלו בעת ההוא ואמרתי כמה תשבחות והיה מלהיט ומאיר וכל הבית היה מלא אור ונשמות, וברעו עילאה אסתלק לרעו דלעילא, קדוש, קדוש, קדוש".

בספר דברי תורה מהרה"ק ממונקאטש כתוב וז"ל: שמעתי מאדמו"ר הרה"ק ר' יחזקאל שרגא זי"ע משינאווא שאמר כי מי שהוא בחו"ל שאי אפשר לו להיות בל"ג בעומר במירון, עכ"פ יהי' בזידיטשוב בי"א תמוז ביומא דהילולא על ציון הרה"ק בעל עטרת צבי זי"ע, וירגיש טעם מעין זה, עכדה"ק. וידוע כי מאמרי צדיקי אמת כאלו כל דבריהם כגחלי אש וטובא גניז בגוויי וליכא מידי דלא רמיזי באורייתא, וי"ל עה"כ גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו, כי ג'דלו ל'ה' ר"ת ל"ג בעומר, את"י ר"ת י"א תמוז, ונרוממה שמו יחדיו, שיבוא מזה התרוממות וקידוש ה', עכ"ל.

מורשתו הרוחנית

השאיר אחריו ברכה הרבה כתבים שמהם נדפסו ספריו הקדושים: "עטרת צבי" על זוה"ק, "צבי לצדיק" על תיקו"ז, "פרי קודש הילולים" על פע"ח, "בית ישראל", וספר "סור מרע ועשה טוב".

מזלא טבא ונדיא יאה
חיים שובע שמחות, לברך סל מלא ברכות, אמע"כ ידידינו
בריח התיכון וכביר הבריח, בגודל שמחתו נגיל ונשיש
ויהי לחם יביע אומה, למען רבבות חברי קהלתינו החוסים בצל
התומה, עומד ומטיב לכל קדישי קהלתינו להאדיר ולהגדיל
יזכר כל כוחו ואונו לעשות רצון צדיק, עומד על
משמרתו הקדוש במסירת נאמנה זה רבות בשנים
פלא מגיע וחכמה, עומד ומטיב ברוב כשרוזותיו,
לזכות רבבות תלמידים וחסידים קהל עדת מה
איש היקר והנעלה, מוכתר בכל
מעלה, איש אמונות רב ברכות,
מהולל בתשבחות
הרבני החסיד המרומם
מוה"ר
חיים שלמה פישער
הי"ו
משמש בקודש בנימה
אצל כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
חז"ם של ברכה:
רב ברכות ושובע שמחות יעלה ויצמח בגן רשוב לברך
ברכות לרוב! מזל טוב!
בשמחת נישואי בתו
למזל טוב בשעטומ"צ
עב"מ החתן המופלג כולל"ת המקולח,
מחיית צמוד באהלה של תורה,
בהזמנה עצמה וראיה לי' שהוה
מור משה בער ניו
בן בש"ת, שח"ם ש"ץ ומגי',
חו"ב ומדרי הראוי' לעמדים
החת"ב אריי אשר
אינדיג שליט"א
מרין בהוראי' מרכשים דהחסדים ועו'
ובזמן שמחה ומזל טוב, נביע עומק רגשי הכרת הטוב
להודות להלל ולשבח על תוקף פעולותיו האדירים בעד כל מפעלות
האדירים דקהלתינו הק', לתורה עבודה, גמילת חסדים, כשרות, טהרה,
הוראה, הרחבת גבולי הקהלה, המשכת גבולי העיר הקודש,
לעשות רצון צדיק כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א נר"א דאתרא קדישא הדין ברוב אונים ואמיץ כח
מלך דבשמיא יהון בסעדיא, כל יומיא, ויברך בכל אילן מליא, דתליא במזליא, ובכל כלל ובכל פרט
זכה זכה לראות חדות ישרים, כולם אהובים וכולם ברוחים, ויהיו בניו בשתילי זיתים סביב לשולחנו
לא ימוש ממך ברכה המשולשת בתורה, עדי נזכה לעידים בשורה, לראות בישועתן בקרוב
המברכים בקול גילה ורנה
הנהלת הקהלה
תוד"יענו
ארז"ח"ם שבע
שמחות את פניך
וגדל
את שלמה
לכוועלה
חיים שאל ממך נתתה לו
אר"ך ימים עולם ועד
ישלם כי מימי שלמ"ה
והוי שמחה גדולה
קהל
יצב לב
ד'סאטמאר
משראשו
כ"ק מרן אדמו"ר הבה"ק
שליט"א

פנימי תתקפ"ו בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור כ"ק הגה"צ רבי יוסף נפתלי וואגשאהל שליט"א

האדמו"ר משינאווא, מאנסי יצ"ו

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום ה' פרשת עקב תשפ"ה לפ"ק

רבינו קודם פניו בברכה ודרש בשלומו

רבינו: מ'וואוינט שוין היינט אין מאנסי?

האדמו"ר משינאווא: יא.

רבינו: איר קומט דאך פון אנטווערפן.

האדמו"ר משינאווא: יא. איבער דרייסיג יאר האב איך געוואוינט אין אנטווערפן.[1] מה' מצעדי גבר כוננו.

רבינו: אנטווערפן איז א שיינע אידישע שטאט, שיינע קהילות, און מאנסי איז אויך א שיינע אידישע שטאט, אן ערליכע שטאט, ס'איז דא אסאך ערליכע אידן.

האדמו"ר משינאווא: מיין בחור איז געווען פון די ערשטע תלמידים פון רבינ'ס ישיבה קטנה דארט אין אנטווערפן, דאם ערשטע יאר וואם מ'האט עם געעפנט דארט. ס'האט זייער שטארק מצליח געווען ברוך ה'.

רבינו: יא ברוך ה', ס'איז א פיינע ישיבה דארט, מ'הערט כסדר צוריק שיינע גרסין פון די ישיבה, היינט זענען שוין דא דארט זעכציג בחורים דארט. ר' יואל פאגעל (איש חי ורב פעלים בקרב קהלתינו הק' ומוסדותי' דשם) געט זיך זייער אפ דארט. כ'בין דאך געווען דארט נישט לאנג צוריק.

פאריגן זומער זעמיר געווען, אינטערוועגנס קיין סיגוט, האמיר זיך אפגעשטעלט אויף א קורצן באזוך דארט.[2]

האדמו"ר משינאווא: מיין בחור איז טאקע מיטגעווען מיטן רבין אויף שבת אין סיגוט, א יאר פריער, ווען דער רבי איז געפארן מיט די אייראפעישע בחורים.

רבינו: אזוי, ער איז אויך געווען? ס'איז געווען זייער א שיינער שבת דעמאלטס, א גרויסע ענער שבת, ס'איז געווען א ישיבה דארט, די בחורים האבן געלערנט דארט.[3]

אסאך יארן איז דאך געווען א ישיבה דארט, האט מען צוריקגעברענגט יענעם שבת דארט א קול תורה פון בחורים, דארט אויף זעלבן מקום.

האדמו"ר משינאווא: יא, זיי האבן א סאך קונה געווען דארט יענעם שבת, דעם רבינ'ס שיעורים און בכלל דער גאנצער שבת, זיי זענען אהיים געקומען מיט א שטארקע התעלות.

ר' ישראל קליין (מנהי"ר) פירט די ישיבה זייער שטארק.

כ'האב אים געזאגט, עם איז געווען א שאד אז מ'עפענט נישט קיין שיעור ד' אין די ישיבה קטנה, כ'האב געוואלט ער זאל ווייטער ממשיך זיין דארט.

*

מוה"ר שמואל הכהן פריעדמאן חי"ו משב"ק: מ'מעג אפשר איבער פרעגן א שאלה, מ'האט אמאל געהערט דא ביים רבי'ן א מעשה אז ווען רבי איציק'ל (כ"ק האדמו"ר

---

1 מקום דירתו הי' כל השנים בעיר אנטווערפן אצל חותנו כ"ק האדמו"ר מפשעווארסק שליט"א, ובפטירת אביו כ"ק האדמו"ר משינאווא ז"ל נתקבל למלא מקומו בבית מדרשו בעיר מאנסי.

2 רבינו שליט"א נסע בטירחא דגופא לעשות את השב"ק פ' מטו"מ תשפ"ד בעיר האבות סיגוט, לרגל שחל בו ההילולא קדישא של זקנינו מרן משה איש האלוקים בעל ישמח משה ז"ל, ולמחרתו נסע משם לעיר איהעל להשתטח על הציון הק' להיפקד בדבר ישועה ורחמים.

3 רבינו שליט"א נסע אז על שב"ק פ' משפטים-שקלים שחל בה יומא דהילולא קדישא של מרן הקדושת יו"ט ז"ל כ"ט שבט תשפ"ג, לעשות את השבת המרומם בעיר האבות סיגוט יצ"ו, יחד עם מאות בחורי חמד תלמידי ישיבותינו הק' מרחבי איראפע וארה"ק, ובבחינת החזרת עטרה ליושנה העמיד שם 'ישיבה של מעלה', להרביץ תורה ויראה באותו מקום קדוש אשר אבותיו הק' נ"ע הרביצו תורה ויראה לאלפי תלמידים רבות בשנים.

מפשעווארסק ז"ל) איז געווארן אכציג יאר האט ער געשיקט פרעגן פון רבין (בעל דברי יואל) ז"ל ווען עפעס א קפידא פונעם גאר־ליצער רב.

האדמו"ר משינאווא: איר מיינט דאס ווען ער האט געוואלט וויסן צי די פינף און אכציג יאר איז נכלל פון די לידה, אדער אכציג יאר פון יענע מעשה?

רבינו: יא, רבי איציקל'ס פאטער (הרה"צ ר' נפתלי אלימלך געווירצמאן ז"ל מק"ק גארליין) האט געוואוינט אין גארליין ער האט זיך געהאלטן נאנט מיט רבי יוקל (הגה"ק רבי ישראל יעקב יוקל ט"ב ז"ל), און ס'איז דאך געווארן א מחלוקה,[4] און דער גארליצער רב האט אים (רבי איציקל) געזעהן און האט אים געזאגט א שארפ ווארט.

האט ער זיך זייער דערשראקן, דער באבובער רב (בעל עטרת שלמה) איז געווען דעמאלטס דארט אין שטאט, און ער האט געהערט די מעשה, האט ער אים צוגערופן און געזאגט 'דער גארליצער פעטער (שהי' אחי אביו הגה"ק רבי מאיר נתן ז"ל) האט דיך געשאלטן, קום אך וועל דיך בענטשן', האט דער באבובער רב געזאגט, איך נעם אויף מיר ביז צו די פינף און אכציג יאר...

מיט יארן שפעטער ממש בעפאר רבי איציק'ל איז אלט געווארן פינף און אכציג יאר, האט ער (רבי איציקל) געהאט א ספק צי דער באבובער רב האט געמיינט פינף און אכציג יאר פון דעמאלטס (דהיינו שיחי' צ"ה שנים), צי ער האט געמיינט בפשטות ביז צו די פינף און אכציג יאר. האט ער געשיקט דעמאלטס זיך מזכיר זיין ביים פעטער ז"ל.

הרש"ה: נו, דער רבי האט געענטפערט?

האדמו"ר משינאווא: כ'מיין אז ער האט געשיקט מיין שוועד (כ"ק אדמו"ר מפשעווארסק שליט"א) פרעגן.

רבינו: יא, ער האט נאך דעמאלטס געווארנט דאהי,[5] האט ער אים געשיקט ער זאל אריינגיין צום פעטער ז"ל מיט א קוויטל, און דער פעטער האט געליינט דאס קוויטל און אים געווארנטשן אויף אריכות ימים.

הרש"ה: ער איז געקומען אין א צייט ווען מ'האט שוין נישט געקענט אריינגיין צום רביז"ל, און ער האט זיך געשקענ'ט אז ער מוז היינט אריינגיין, ס'האט אים געברענט צו הערן א תשובה פון רביז"ל צו קענען ענטפערן תיכף פארן זיידן...

האדמו"ר משינאווא: יא, ער איז דאך טאקע אלט געווען פינף און נייניציג יאר ווען ער איז נסתלק געווארן.

רבינו: רבי איציקל האט מיט א צייט שפעטער געזאגט אז ס'איז משמע פון דעם אז ער (מהר"ש מבאבוב) האט געמיינט די פינף און אכציג פון דעמאלטס.

למעשה זעהט מען דאך טאקע אזוי אז ער האט געלעבט פינף און נייניציג יאר (שנולד ביום י"ב טבת תרמ"ב לפ"ק ונלב"ע ביום הקדוש תשל"ז לפ"ק).

ביים קדושת יו"ט איז געווען אזא מעשה, דער טאטע ז"ל האט דאס פארציילט, א איד וואס האט געווארנט אין די געגענט פון סיגוט, אין די דערפער נעבן סיגוט, ער איז געווען זייער נישט געזונט, ס'איז נישט געווען דארט קיין געהעריגער דאקטער, נאר א דארפ'ס דאקטער, בקיצור, איז ער אריין געפארן קיין סיגוט אין שטאט, דארט איז שוין געווען א דאקטער, דער דאקטער האט אים באהאנדלט, ער האט געזעהן ווי שוואך ער איז, און ער זאגט אים, ער זעהט נישט קיין רפואה, די איינציגסטע עצה וואלט געווען אין וויען ווי מ'וואלט אים מסתמא געקענט העלפן, וויען איז דא געווען מפורסם אלץ א פלאץ ווי ס'איז געווען גרויסע דאקטורים, פראפעסארן, אסאך צדיקים זענען וועגן דעם געפארן זיך היילן קיין וויען, דארט האט געהייסן אז ס'איז דא די בעסטע דאקטורים.[6]

---

4 היינו המחלוקה שנתהווה אודות הרבנות בעיר גארליין, כי מרן הדברי חיים ז"ל מסר את הרבנות בגארליין למרן הייטב לב, ואחרי הסתלקות אביו הגה"ק רבי אלעזר ניסן ז"ל אבד"ק דראהביטש כשעלה למלא מקומו בעיר דראהביטש, ישב על כסאו בגארליין אחיו הגה"ק רבי שמואל ז"ל (עד יום פטירתו יום ט מרחשון תרמ"ט ומנו"כ בקראקא) ולאחר פטירתו נתהווה סכסוך בין בנו הגה"ק רבי ישראל יעקב יוקל מוואלאוו ז"ל לבין הגה"ק רבי ברוך מגארליין ז"ל, (שהי' ג"כ חתנו של מרן הייטב לב ז"ל), כי הרה"ק מגארליין טען כי אביו מרן הד"ח לא מסר את הרבנות בגארליין להייט"ל לצמיתות רק נתנה לו ולא לזרעו. לכן העמידו בוררות של ג' רבנים מובהקים, הגאון רבי שמואל עגנעל ז"ל מראדאמישלא היה הבורר מצד הרה"ק מגארליין, והגאון רבי יוסף ריינמאן ז"ל אב"ד איסטריק היה הבורר מצד רבי יעקב יוקל ז"ל, והגאון הערוגת הבושם ז"ל מחוסט היה השלישי. ולמעשה אחרי הדין תורה הידוע שהי' בענין זה נשארו שניהם רבנים בגארליין, ומרן הקדושת יו"ט אמר לגיסו הגה"ק רבי יוקל שיבוא למדינת אונגארין והוא ידאוג עבורו איזה משרת רבנות, ואז עזב את גארליין ונתמנה לאבדק"ק וואלאוו.

5 כ"ק אדמו"ר מפשעווארסק שליט"א הי' דר הרבה שנים בעיר וומסב"ג סמוך לחותנו כ"ק אבד"ק לאנצהוט ז"ל.

6 כידוע נסעו לשם הרבה צדיקים להתרפאות, כגון הרה"ק מהר"י מבעלוא ז"ל, הרה"ק רבי אלעזר מלאנצהוט ז"ל, הרה"ק רבי משה משינאווא ז"ל, הרה"ק מהרש"א מראצפערט ז"ל, הרה"ק בל דברי שלום מסטראפקוב ז"ל, הרה"ק בעל קדושת ציון ז"ל מבאבוב, הגאון המהר"ם בנעט ז"ל מקראלסבורג, הגאונים בעל הכתב סופר ובעל השבט סופר ז"ל, הגאון ר"ה מקאלאמייא ז"ל, הגאון המהר"ם שיק ז"ל, הגאון בעל הקול ארי' מבערגסאז ז"ל, הגאון מראגאטשאוו ז"ל, האדמו"ר הריי"צ מליבאוויטש ז"ל, הרה"ק בעל מנחת אלעזר ממונקאטש ז"ל, הגאון רבי חיים עוזר מווילנא ז"ל, ועוד הרבה צדיקים.

ועיי' בשו"ת חת"ס (סי' פ"ג) שמביא על נער א' שאמרו שאין לו רפואה רק בעיר וויען, ע"ש.

עכ"פ, האט דער דאקטער אים געזאגט אז ער דארף אויך ווען פארן זיך היילן אין ווין, ער איז נאר אזוי שוואך, אז ער וויסט נישט צי ער וועט דאס אדורך מאכן ביז ער קומט אהן קיין ווין, אזוי האט אים דער דאקטער געזאגט.

זענען אריין געקומען די קינדער צום זיידן ז"ל דער קדושת יו"ט, און זיי האבן געפרעגט וואס מ'זאל טוהן, זייער פאטער איז אין אזא שווערן מצב צי מ'זאל פארן קיין ווין אדער נישט? האט דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט זיך אנגערופן און געזאגט, 'ביז ווין גאראנטיר איך', בקיצור, דער איד האט זיך אויפגעהויבן און געזאגט, 'איך גיי אהיים איך פאר נישט קיין ווין...'. און ער איז טאקע אהיים געפארן און ער איז געזונט געווארן און ער האט נאך געלעבט אסאך יאהרן. האט זיך געמאכט אין די קריג ווען מ'האט דעפארטירט אידן, און זיין טראנספארט איז געגאנגן קיין עסטרייך, און טאקע דעמאלטס ווען ער איז אדורכגעפארן ווין איז יצאה נשמתו.

האדמו"ר משינאווא: א וואכט פון א צדיק..., א דיבור שאינו חוזרת ריקם.

רבינו: כ'האב געהערט פון ר' ישעי' לעפקאוויטש,[7] ער איז געווען משמש אלם בחור ביים קדושת יו"ט, האט ער מיר פארציילט אז ער האט משמש געווען דעם זיידן ז"ל סוף ימיו ביז צום הסתלקות, דער קדושת יו"ט איז שוין געווען שוואך, זיין פאטער האט געהיימן ר' בערל (מעיר אוהעל), ער איז געווען נישט געזונט, איז געווען אזוי אז דער קדושת יו"ט האט אים געפרעגט עפעס איין טאג, שוין געווען נאנט צו זיין הסתלקות 'וואס מאכט דיין טאטע?' און ער האט געענטפערט אז ער איז נישט געזונט, האט אים דער קדושת יו"ט געענטפערט 'איך האב שוין נישט קיין כח, זעהסט דאך וויאזוי איך זעה אוים, ביז יעצט האב איך אים געטראגן, יעצט קען איך מיך קוים מיט מיר אליינם אן עצה געבן', אזוי האט ער געזאגט.

און ער האט מיר דערציילט, א פלא, דער קדושת יו"ט איז נפטר געווארן כ"ט שבט, און עטליכע וואכן דערויף איז זיין פאטער אוועק.

אבער אזוי האט ער אים געזאגט 'ביז יעצט האב איך אים געטראגן'.

האדמו"ר משינאווא: ס'איז דא אסאך מעשיות ביי צדיקים אזוי, וואס זיי האבן צוגעזאגט, און כל זמן זיי האבן געלעבט האט עם געהאלטן...

רבינו: מ'זאגט אז ווען דער בעל שם הקדוש איז אמאל אריין געקומען אין ביהמ"ד, ער איז געקומען דאוועגען, און ס'איז דאך נישט געווען קיין סידורים אין ביהמ"ד בימים ההם, ס'איז נישט געווען אזוי ווי היינט אז אין יעדן ביהמ"ד איז דא סידורים (לכל הציבור), א יונגל איז געקומען אין ביהמ"ד, ער איז צוגעגאנגן צום פלאץ ווי דער בעל שם הק' האט געדאוועגט און האט געמומען זיין סידור, ווען דער בעל שם הקדוש איז אריין געקומען דאוועגען, זעהט ער אז ס'פעלט אים זיין סידור, ער געט זיך א דריי זעהט ער א יונגל אין די זייט האלט זיין סידור, זאגט ער אים, 'יונגעלע, דו זאלסט לעבן הונדערט און צוואנציג יאר אבער געב מיר צוריק מיין סידור'....

און וכך הוה, ער האט געלעבט הונדערט און צוואנציג יאר.[8] אין ראפשיץ איז אויך געווען אזא מעשה, דאס איז געווען ביי די חתונה פון רבי מענדעלע גלאגוב'ער,[9] האט מען אהין געברענגט עפעס א פארקריפלטן איד ל"ע (שלא הי' יכול לילך ברגליו רח"ל), פארטאגס האט מען אים אראפגעלייגט ביי די טיר פונעם ראפשיצער רב'ס הויז, און דער ראפשיצער רב איז אויפגעשטאנען פארטאגס און ער ווייל ארויסגיין, ס'איז דאך געווען טונקל און ער זעהט ווי א איד ליגט אים דארט און ער קען נישט דורכגיין, האט ער אים געזאגט 'ר' איד הייב דיך אויף און גיי פון דאנעט..',

און דער איד האט זיך אויפגעהויבן כאחד האדם און ער איז אוועק געגאנגן.

האדמו"ר משינאווא: יא, דער זיידע (רבי איציק'ל) פלעגט נאך דערציילן די מעשה, ער האט געזאגט אז נאכדעם האט זיך דער ראפשיצער רב געשעמט צו גיין אין די גאס...[10]

רבינו: ביים דברי חיים דערציילט מען אויך אזא מעשה, כ'האב עם געהערט פון ר' יוסף אשכנזי (משב"ק רביה"ק בעל דברי יואל ז"ל), ער איז דאך געווען א צפת'ער, זיין פאטער ר' פייבוש האט געוואוינט אין צפת, האט ער פארציילט אז דארט אין צפת איז געווען א איד, אן עלטערער איד, און איין טאג נאך שחרית האט ער זיך שטארק צוהיסט, און ווען

---

7 הרה"ח הישיש ר' ישעי' ז"ל היה 'הויז בחור' באחרית ימיו של מרן הקדוויט"ז ז"ל ובארה"ב הי' מחשובי וזקני מתפללי ביהמ"ד עצי חיים בוומסב"ג יצ"ו, ושימש כמקור ראשון של כמה סיפורים ועובדות ממרן הקדוי"ט ז"ל, ונפטר בשנת תשל"ו לפ"ק.

8 עיי' בס' שמועות וסיפורים מרבותינו הקדושים (אות ח) שמביא עדות מפי א' הרבנים ברוסלאנד שהכירו את הזקן הנ"ל בהיותו בן מאה וארבע עשרה שנים והיה גבור חיל, וסחב עצים על כתפיו, וסיפר שהוא היה הילד הנ"ל והאריך ימים בזכות הברכה הנ"ל מהבעש"ט הק'.

9 בנו של הרה"ק רבי אשר ישעי' מראפשיץ ז"ל עב"ג בתו של הרה"ק בעל אור לשמים מאפטא ז"ל.

10 עיי' בס' י"ג אורות (ה"ג) שהרה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק ז"ל שמע את הסיפור הנ"ל מהרה"ק משינאווא ז"ל, והוסיף שאה"כ כשנתוודע להרה"ק מראפשיץ את המופת אשר עשה, הוא נתבייש לצאת מביתו ג' ימים, כי דרכו היה בהצנע ובהסתר כידוע.

ער האט זיך באראיגט האט ער אנגעהויבן צו לאכן, האט מען אים געפרעגט וואם דאם איז געווען, האט ער גע׳ענטפערט, אז וועלכער איז געווען א יונגערמאן איז ער אמאל געווען אין צאנז, און ער האט זיך זייער צוהיסט, האט אים דער דברי חיים געזאגט, ׳יונגערמאן, דו האסט צייט צו היסן ביי די אכציג׳, זאגט ער, היינט איז ער אלט געווארן אכציג יאר, האט ער געמוזט היינט היסן...

*

האדמו״ר משינאווא: איך קלער צו קומען אי״ה אויף שבת צו זיין דא אין שטאט, כ׳וויל פרעגן אויב דער רבי איז מסכים?

רבינו: אדרבה ואדרבה, ברוכים הבאים.

ושאל רבינו: וואו וועט מען זיין שבת?

האדמו״ר משינאווא: ביי ר׳ שאול פערלמוטער אין שטוב, דארט וועל מיר זיין גאנץ שבת אי״ה...

רבינו: נו, דער אויבערשטער זאל העלפן, יהא בואכם לברכה ולהצלחה.

האדמו״ר משינאווא: מיין פעטער רבי יחזקאל וואגשאהל,[11] האט ארויס געגעבן דעם ספר פונעם קאלאשיצער רב ׳דברי חנה׳ אין יאהר תשי״ב,[12] דער רבי ז״ל שרייבט אים אן הסכמה, כ׳מיין ס׳איז זייער א זעלטענע אויסדרוק דארט אז ס׳איז ידוע ׳רוב צדקתו והסידתו ופרישתו ועבודתו להשי״ת במסירות נפש כל ימי חייו׳, כ׳מיין ס׳איז נישטא אזעלכע טיטלען וואם דער רבי ז״ל האט געשריבן אויף איינעם.[13]

רבינו: ער איז נישט געווען קיין זקן.

האדמו״ר משינאווא: ניין, ער איז נישט געווען קיין גאנצע זעכציג יאר.[14]

דער רבי ז״ל האט אסאך מאל געזאגט, אזעלכע אידן וואלט מען געדארפט האבן היינט.

רבינו: יא. מ׳דערציילט אז ווען מ׳איז אים געקומען זאגן די בשורה אז מ׳האט ג׳הרג׳ט די רביצין מיט די קינדער (ר״ל, ע״י הרשעים הרוצחים שר״י, בשנת תש״ב) האט ער געזאגט, לאמיר דינען דעם באשעפער אזוי ווי מלאכים, זיי האבן אויך נישט קיין וויבער און קינדער...[15]

---

11 אחי אביו הרה״צ רבי יחזקאל שרגא וואגשאהל מלאנצהוט ז״ל.

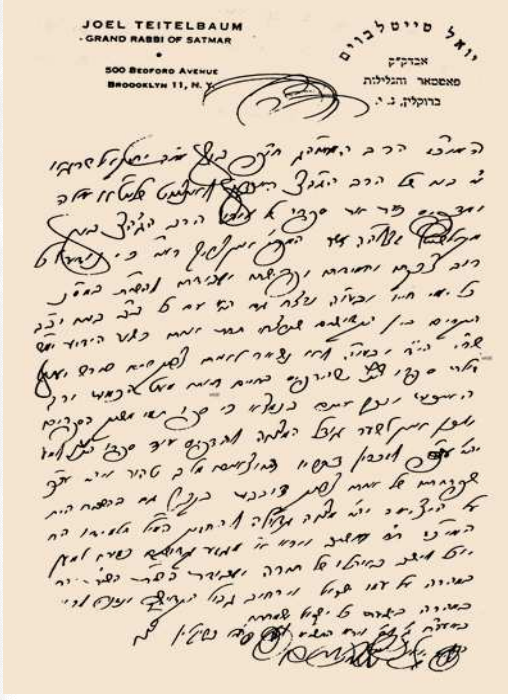
12 ה״ה הגה״ק רבי חנה הלבערשטאם ז״ל הי״ד, מח״ס דברי חנה. אביו הי׳ הגה״ק רבי מנחם מענדל הלברשטאם ז״ל אבד״ק פריסטיק, בנו של הגה״ק רבי ארי׳ ליבוש ז״ל אבד״ק דוקלא, בנו של הגה״ק רבי דוד ז״ל אבד״ק קשאנוב, בנו של מרן הדברי חיים ז״ל, ואמו היתה בתו של הגה״ק הדברי יחזקאל משינאווא ז״ל בנו הגדול של הרה״ק מרן הדברי חיים ז״ל.

13 וזל״ק: ב״ה, המוכ״ז הרב המאוה״ג חו״פ בנש״ק מו״ה יחזקאל שרגא נ״י בנו של הרב הגה״צ האבדק״ק לאנצוט שליט״א, ברצותו להדפיס כעת את ספרי של מורו הרב הגה״צ בו״ק מקאלשיטין זצלה״ה, אשר המפו׳ אין צריך ראי׳, כי כבר נודע בין החיים רוב צדקתו וחסידתו ופרישתו ועבודתו להשי״ת במס״נ כל ימי חייו, ובעו״ה נרצח גם הוא עם כל ב״ב בנים וב״ב היקרים בין הקדושים שנרצחו תחת אותו רשע הידוע ימש״ו שר״י הי״ד, ובעו״ה לא נשאר לאותו צדיק שום שורש וענף, זולת ספרו הנ״ל שהדפיס בחיים חיותו, מעט הכמות ורב האיכות, וכבר אינם בנמצא כי ספו תמו משוק הספרים, ולכן אין לשער גודל המצוה להדפיס עוד ספרו הנ״ל למען יהי׳ עכ״פ לזכרון דבריו היוצאים מלב טהור, ויהי׳ עכ״פ שפתותיו של אותו צדיק דובבות בקבר, גם בהשבה היתר על היציאה יהי׳ מצוה גדולה להחזיק את המו״ל תלמידו החביב המוכ״ז נ״י

ת״ח חשוב וירא א׳ מגזע קדושים כמותו למען יוכל לישב באהלו של תורה ועבודת השי״ת כהרגילו, ולזה מהראוי שכאו״א יקח חבל במצוה זו בכמה יפה ובכסום מסוים, וזכותו של אותו צדיק בצירוף אבותיו הקדושים דור אחר דור נ״ע יגן על העושים והמעשים להנצל מכל עקתין בישין ולהצליח בכל דרכיהם עדי נזכה לראות במהרה בישועת כל ישראל ושמחתן.

באעה״ח אור ליום ד׳ לס׳ ותחי נפשי ה׳תשי״א לפ״ק פה ברוקלין יצ״ו (חתי״ק).

להלן תמונת כתי״ק של מרן רבינו ז״ל מהסכמתו הנ״ל:

JOEL TEITELBAUM
GRAND RABBI OF SATMAR
500 Bedford Avenue
Brooklyn 11, N. Y.

14 שנולד בחודש תמוז שנת תרמ״ד לפ״ק, ונהרג עקה״ש בחודש תשרי שנת תש״ג הי״ד.

15 עיי׳ בס׳ רבינו הקדוש משינאווא (ח״ב עמ׳ תשנ״א): ...ביום ח״י תמוז ערש״ק פרשת פנחס שנת תש״ב הוצא הוא (הגה״ק מקאלאשיין) וכל משפחתו יחד עם כל יהודי פריסטיק אל מחוץ לעיר, שם הפרידו

האדמו"ר משינאווא: ער האט עם געזאגט פארן זוהק רבי דוד לייבוש, דאם איז געווען אינעם זעלבן טאג וואם מ'האט זיי אלע געהרג'ט, כ'האב עם געהערט פון מיין זיידן רבי יאנקעלע (האדמו"ר מפשעווארסק ז"ל) אז צומארגנם האט דער קאלאשיצער רב געזאגט פאר א איד, וואם זאגסטו נישט צו דעם? איך האב געדארפט מחזק זיין מיין דוד לייבוש, א עוולה שאין כמוהו... ער איז געווען צובראכן.....אזאונם....?, אינעם זעלבן טאג איז דאם געווען.

א' הנוכחים: דער קאלאשיצער רב האט געזעדט זייער גרויס פון רביץ ז"ל.[16]

רבינו: יא, דא איז געווען א איד ר' ישראל אלימלך וועדטהיימער,[17] זיי זענען געווען שינאווער חסידים. האט ער אמאל פארציילט, אז זיין פאטער (הרה"ח ר' מענדל ז"ל) איז אמאל געפארן צום קאלאשיצער רב אויף שבת, דער קאלאשיצער רב איז דעמאלטם געווען אינטערוועגנם און געפראווען א שבת אין איינע פון די שטעטלך, און וועז ער איז אהיים געקומען האט ער געזאגט פאר זיינע קינדער, פאר עם מיט א ברודער, 'בחורים קומענדיגן שבת פארן מיר קיין סאטמאר צום סאטמארער רב'.

די קינדער האבן זיך געוואונדערט ער איז קוים אהיים געקומען פון זיין רביץ, פונעם קאלאשיצער רב, און זיי זענען למעשה געווען גאליציאנער חסידים, ער איז געווען ארגינעל פון מעלין, און וואם עפעם פארט מען יעצט קיין סאטמאר. האט ער זיי געזאגט, איך בין געווען יעצט ביים קאלאשיצער רב, און כ'האב געהערט פונעם קאלאשיצער רב, ער האט געזאגט אז 'דאם וואם ס'שטייט אז אין יעדן דור נעמט מען פון די צדיקי הדור זיי זאלן זיין אינעם בית דין של מעלה,[18] בין איך מאמין באמונה שלימה אז אין דעם דור איז דער סאטמארער רב פון די צדיקי הדור', במילא וויל ער פארן צום סאטמארער רב אויף שבת.

הרשעים בין הבריאים ובין הזקנים והחלשים, הגה"ק מקאלאשיץ שוחרר לביתו, אולם אמו, זוגתו הרבנית, כלותיו וכל משפחתו וויצאי חלציו, הוצאו אל מחוץ לעיר, שם עלו על המוקד יחד עם עוד רבים מבני העיר ה' יקום דמם.

בו ביום הגיעה אליו השמועה הרעה על אובדן כל משפחתו, ואחד מבניו שהיה שם לא יכול לעצור בעד רוחו הנסערת והכואבת, בשמעו את דבר האסון פנה אליו אביו, ואמר לו, דוד לייבוש מיר וועלן דיינען דעם רבש"ע ווי מלאכים, מלאכים האבן נישט קיין מאמעס, מלאכים האבן אויך נישט קיין ווייבער, מלאכים האבן אויך נישט קיין קינדער... ומיד פנה להכין עצמו לקראת שבת קודש, במשך כל השבת חיזק ועודד את רוחם של שארית היהודים הנותרים בעיר שיקבלו עליהם דין שמים באהבה... עכ"ל.

16 עיי' בס' דברי חנה (ח"ב עמ' שכ"א) שהגה"צ רבי דוד לייבוש בנו של הרה"ק מקאלאשיץ ז"ל, נסע פע"א לרביה"ק ז"ל לימים נוראים בעיר סאטמאר, כיון ששמע מידידו רבי איציק'ל מפשעווארסק ז"ל גודל התפעלותו מהימים הנוראים בצל רבינו כשהסתופף אצלו עוד בעיר ארשיווא בהוראתו של רבו הק' מקאלאשיץ, עיי"ש.

17 מזקני וחשובי אנשי שלומינו בוויליאמסבורג יצ"ו, והי' אדוק בכל נימי נפשו ברבותיה"ק מרן הדברי יואל ומרן הברך משה ז"ל.

18 מן הענין לציין מה שהי' מרגלא בפומי' של מרן רביה"ק בעל דברי יואל ז"ל להזכיר מ"ש הרה"ק רבי דוד מדינוב ז"ל בספרו צמח דוד (בליקוטים) לבאר מאמר הכתוב (תהלים עט ח) אל תזכור לנו עוונות ראשונים כי דלונו מאוד, כי בימי הרה"ק הרבי ר' מנחם מענדל מרימנוב זי"ע באו נפשות ישראל מעולם העליון בקובלנא, אשר הרה"ק המגיד מזלאטשוב זי"ע הוא למעלה בראש בית דין, ומחמיר מאד בעון המקרה רח"ל, על כי קדוש וטהור היה ולא טעם טעם חטא מימיו, והועילו בבקשותיהם ונתמנה אחר תחתיו, וחזרו לפניו לאמר לו יישר כוחו, וזהו בקשתינו, שהעוונות שנחשבו בדורות הראשונים אל יזכר לנו, כי דלונו מאד, ולפי קטנות המדריגה תיקטן העון, עכ"ד.

[ועפי"ז ביאר מרן רבינו שליט"א מאמר הכתוב (תהלים נ, ד) יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו, אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח, ופירש"י אספו לי חסידי, שיאספו לו הגליות כענין שנאמר (שיר השירים ד, ח) עורי צפון ובואי תימן. ועל פי זה יש לומר שמזכיר בזה זכות בכדי שנזכה לקיבוץ גליות במהרה. ולדרכינו יש לומר שעל זה התפלל המשורר יקרא אל השמים מעל ואל הארץ, שהשי"ת יקרא הצדיקים הגדולים שהן בבית דין של מעלה ויעבירם ממשרותיהם וימנה צדיקים אחרים תחתיהם שהם מבינים את שפלותינו, לדין עמו, שהם ידונו אותנו לפי קטנות מדריגותינו כי דלונו מאד, ואז אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח, שיאספו לו מן הגליות, שעל ידי זה ידונו מעשה קטן בדור הזה ככמה מצוות גדולות שבדורות אחרים, כדאיתא בכתבי האריז"ל (שער הגלגולים הקדמה ל"ח) כי מעשה קטן מאד בדור הזה שקול ככמה מצוות גדולות שבדורות אחרים, כי בדורות אלו הקליפה גוברת מאד מאד לאין קץ, מה שאין כן בדורות הראשונים, עכד"ק].

ועיי' בס' אור יצהר שהרה"ק רבי אורי מסטרעליסק ז"ל אמר פעם שהעבירו את הרה"ק מזלאטשוב מלהיות דיין בבי"ד של מעלה כנ"ל, והוסיף שבמקומו בחרו א' מצדיקי הדור בעוה"ז, וכעבור יומיים ביום כ"ג אלול שנת תקפ"ו נסתלק הרה"ק מסטרליסק ז"ל, והבינו למפרע שעל עצמו היה כוונתו.

אגב, עיי' בס' אוצר ישראל (עמ' שע"ח) בשם החסיד רבי מידנער ז"ל שכידוע נעשה הרב שר שלום מבעלזא זי"ע לעת זקנתו סגי נהור ל"ע, ושלח הרב מבעלזא שליח אל רבי יצחק מנעשכיז ז"ל להזכיר עצמו שיעתיר בעדו שיתרפא, אמר אז רבי יצחק מנעשכיז היות שהיה חסר אחד להבית דין של מעלה, ורצו ליקח את הרב שר שלום מבעלזא מזה העולם לצרפו להבית דין, ופעל הוא בתפלתו שיהיה סגי נהור הנחשב כמת, ועי"ז יוכל הרב מבעלזא לישאר בזה העולם, שאלה הרבנית של רבי יצחק מנעשכיז, בשלמא בזה העולם שייך לומר שחסר דיין, על ידי שאחד נסתלק לעולם העליון, אבל בעולם העליון שאין שם מיתה, איך יתכן שיחסר אחד מהבית דין, ענה לה רבי יצחק, למה את מתערבת בדבר שאין זה עסק שלך, ענתה לו, אבל ע"ז אני רוצה לדעת, אמר לה, כי באם ח"ו נעשה איזה פסול במשפחה, אפילו אחר כמה דורות, מעבירים את הדיין, ולוקחים אחר במקומו, ע"ש.

וציוה רבינו להביא כיבוד

א' הנוכחים: מ'קומט פאר די קאלאשיצער מוסדות אין מאנסי, במשך די וואך וויל מען דא אין קרית יואל פראבירן צו שאפן געלט.

האדמו"ר משינאווא: אונז האמיר א תלמוד תורה, א מיידל שולע. קרוב צו דריי הונדערט קינדער שוין.

עם איז דא בריוון פון רבי איציק'ל און רבי יאנקעלע וואם האבן געשריבן צו מיין טאטן ז"ל (כ"ק האדמו"ר משינאווא ז"ל), זיי האבן אים געבעטן ער זאל מאכן א מוסד לשמו ולזכרו פונעם קאלאשיצער רב.

וכיבדו רבינו בברכת לחיים

וברכו רבינו: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל האבן סייעתא דשמיא אין אלעם וואם מ'טוט, זכות אבות זאל מגין זיין מ'זאל מצליח זיין אין אלע ענינים.

האדמו"ר משינאווא: אמן, דער רבי זאל זיין געזונט און שטארק ביז משיח'ס טאג.

ונפרדו לשלום

ביקור גומלין אצל כ"ק הגה"צ רבי יוסף נפתלי וואגשאהל שליט"א

האדמו"ר משינאווא, מאנסי יצ"ו

בבית האכסניא בקרית יואל יע"א

יום ד' פרשת ראה תשפ"ה לפ"ק

מוה"ר חיים שלמה פישער הי"ו, משב"ק: דער רבי האט פריטאג צונאכטס ביים טיש איבער פארציילט פאר די בחורים די מעשה פון רבי איציק'ל, די ברכה וואם ער האט באקומען וועגן פינעף און אכציג יאר.

רבינו: אינטערסאנט, דער באבובער רב רבי שלמה'לע (הראשון) האט אים געגעבן אזא ברכה, 'פינעף און אכציג יאר'.

הרה"ח ר' יצחק מיטעלמאן הי"ו: ס'איז דא א בריוו וואם רבי איציק'ל שרייבן פארץ רבי'ן ז"ל ערגעץ אין די ל' יארן, דער רבי האט זיך עפעס נישט גוט געשפירט און ער האט אים שבת צוגעגעבן א נאמען 'משה', און מוצאי שבת האט ער גערופן פרעגן צי דער רבי איז מסכים צו דעם, האט דער רבי געזאגט: 'איך האב דאך געהאט א ברודער משה...'.[19]

רבינו: ער איז אים געווען א ברודער פון איין מאמע.[20]

א' הנוכחים: רבי איציק'ל האט געהייסן 'משה יצחק', נאכ'ן היליגן לובלינער.

האדמו"ר משינאווא: 'משה' האט ער אבער געהייסן וועגן 'כי מן המים משיתיהו' (שמות ב, י) ער האט עפעס

---

19 עי' בס' בית פשעווארסק (ח"ב עמ' 12) פעם הגיעה ידיעה בשבת על ידי טעלעגראם או בטעלעפאון ע"י גוי, שכ"ק אדמו"ר הדברי יואל מסאטמאר זי"ל חלה מאוד וצריך לרחמים גדולים, מיד אמר כ"ק אדמו"ר רבי איציק'ל מפשעווארסק זי"ל שהוא רוצה להוסיף לו שם ויהיה שמו מהיום "משה יואל בן חנה", לאחר יציאת השבת באנטוורפען כיון שיצאה השבת התקשר מישהו על ידי הטעלעפאון לאמעריקא, ונודע לו שהשמועה היתה שמועת שוא והרבי מסאטמאר זי"ל בריא ושלם, כשביקשו לספר זאת לרבי איציקל זי"ל הוא לא רצה לשמוע כלום, באמרו איני רוצה לשמוע חדשות שהגיעו על ידי חילול שבת, כי באמעריקא עדיין היה שבת, עד שאחד מהנוכחים אמר לפניו: 'רבי, גוטע נייעס [חדשות טובות]', והסכים רבי איציקל זי"ל שיספרו לפניו את החדשות הטובות, ולאחר מכן חזר בו תיכף מהשם משה שהוסיף לו.

אגב ידוע מה שסיפר מרן רביה"ק זי"ל (בסעודת יום ד' דהוהמ"ס תשכ"ח לפ"ק) שבהיותו ילד קטן אמר לו פעם אביו הק' בעריכת שולחנו הטהור ביום ד' החוהמ"ס באושפיזא דמשה, אשר כפי הנהוג היה שכל מי שנקרא בשמו כשם האושפיזין העמיד יין או פירות על השולחן, וציוה מרן הקדושת יו"ט זי"ל לרבינו זי"ל שגם הוא יעמיד יין, וכאשר שאלו רבינו: הלא אין שמי משה, השיבו אביו אבל הלא כתיב 'ויואל משה'..., וכאשר סיפר מרן רבינו דבר זה, סיים ואמר, כפי הנראה שכבר אז ראה אבי זי"ל שיש לי קשר ושייכות עם הויואל משה...

20 הרבנית הצדיקת מרת חנה ע"ה מחברתו הטהורה של מרן הקדושת יו"ט זי"ל כאשר נישאה לבעלה הק' הקדושת יו"ט בשנת תרל"ח הביאה אתה מזיוו"ר ילד קטן בן שש שנים ושמו משה, שהי' נקרא במרוצת השנים "ר' משה די רביצין'ס". אביו הי' הרה"ג ר' אברהם אבלי כ"ץ רובינשטיין זי"ל מגזע הש"ך בן אחר בן, והי' ידידו הטוב של הגה"ק מהר"י אשכנזי זי"ל, הרה"צ ר' משה זי"ל הי' אדם חשוב מאוד ונתגדל על ברכי אביו חרגו מרן הקדושת יו"ט זי"ל, שדאג לו כאב לבן בכל ענינים, ובהגיעו לפרקו השיאו אשה ממשפחת אפרתים משפחת וויינער מעיר וועריעצקי, מגדולי חסידי וממשפחת הרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זי"ל, ונולדו להם ארבעה בנות. רבינו זי"ל קירב מאוד את אחיו מאמו הרה"צ ר' משה זי"ל, ובימי מלחמת עולם הראשונה בשנת תרע"ה ברח לעיר סאטמאר, ורבינו זי"ל עזר לו שם בכל צרכיו.

אחר המלחמה נסע הר"ר משה לעיר וויען, ובהגיע לשם בל"ג בעומר שנת תרע"ט נכנס לבית אחד מקרוביו הרה"צ ר' צבי אשכנזי זי"ל, וחש ברע וביקש כוס חמין להחיות נפשו ובתו"כ שחל"ח בהיותו בן מ"ו שנים בלבד, הלוי' התקיימה בעיר וויען ושם מנו"ב.

גם אחר המלחמה באה"ב דאג רבינו מאוד עבור יוצ"ח של הר"ר משה זי"ל, וזכו לקירבה יתירה בביתו נאוה קודש בשאר קרובי המשפחה, בהיותם נכדי אמו הרבנית הצ' ע"ה.

געהאט א נם וועז ער איז געבוירן געווארן.[21]

רבי וועלוול פון זיטאמיר דער אור המאיר רעדט זיך אפ (בדרוש א' לר"ה), אז אמאל וועז ס'איז געווען אלול האט מען זיך צוגעגרייט צו די היילינע טעג, היינט זעהט מען נישט... אזוי האט ער זיך אפגערעדט דעמאלטס.[22]

א' הנוכחים: אין דרכי חיים שטייט אז וועז ס'איז אנגעקומען אנפאנג אלול האט ער שוין געדאווענט אין די שוהל, מ'האט געזאגט דארטן אכצן קאפיטלעך תהלים יעדן טאג פון חודש אלול, ס'איז געווען א גרויסע התעוררות. גאנץ אלול האט ער געדאווענט אין די שוהל.[23]

רבינו: אין צאנז איז געווען א גאנץ יאר א התעוררות, ס'איז געווען אן אנדערע וועלט איז צאנז.

האדמו"ר משינאווא: דער גארליצער רב האט דאך געזאגט אז פון ראש חודש אלול ביז הושענא רבא איז דער צאנזער רב געשלאפן נאר זיבן און צוואנציג שעה.[24]

רבינו: מ'האט אפגעציילט די מינוטן...

האדמו"ר משינאווא: עם קומט אויס וויניגער ווי א האלבע שעה א מעת לעת.

רבינו: דער זיידע דער קדושת יו"ט איז דאך אסאך געפארן קיין צאנז, איז ער געווען אמאל דעם הייליגן טאג [יוכ"פ] אין צאנז צוזאמען מיטן בארדיובער רב (הגה"ק ר' משה"ע ז"ל בנו של הגה"ק מגארליץ ז"ל). דער קדושת יו"ט איז דאך געווען א פעטער פארץ בארדיובער רב, וויל דער גארליצער רב איז דאך געווען אן איידעם ביים ייטב לב, איז ער אים געווען א פעטער א ברודער פאר זיין מאמע.

עכ"פ האט דער קדושת יו"ט פאר אים געזאגט אז ער וויל זעהן וויי אזוי דער דברי חיים פירט אפ דעם הייליגן אויף דער נאכט, זיי זענען געגאנגען אזוי אונטערן פענסטער, זיי האבן זיך אזוי אנגעהאנגען ביים פענסטער די גאנצע נאכט, און זיי האבן געזעהן ווי דער דברי חיים האט געזאגט, עס שטייט דאך אין שולחן ערוך אז דער וואס איז א בעל תפילה זאל זיך אראפלייגן ביינאכט כדי ער זאל נישט פארלירן די שטימע, דער רמ"א זאגט אזוי (או"ח סי' תרי"ט סעי' ו),[25] איז אזוי ווי ער גייט דאוונען פארץ עמוד ווייל ער זיך אראפ לייגן, ער האט געהייסן די משמשים מ'זאל אים צוגרייטן דעם געלעגער, מ'האט אים צוגעגרייט דעם

---

21 עי' בס' רועה אבן ישראל (עמ' מ) דהרה"ק רבי איציקל מפשעווארסק ז"ל נולד ביום י"ב טבת שנת תרמ"ב לפ"ק, ובעת שמחת הברית השתתף גם גיסו של אבי הילד מרן הגה"ק משינאווא ז"ל, והוא שאל את גיסו על השם שברצונו לקרוא את בנו, ובאמרו לו שבחר לו השם 'יצחק' על שם הקדוש הרבי מלובלין ז"ל שאל לו מרן הק' משינאווא ז"ל אם יש לו איזה קרבות משפחה עם מרן הרבי מלובלין ז"ל, כי הגה"ק משינאווא הקפיד שלא ליתן שם רק אחר אחד מן המשפחה [עיין בספר לקוט אגרות קודש במכתב מרן הק' משינאווא (קנ"ח) "ומה ששאל בעצה לשם הילד שמעתי בשם הרה"ק מבעלוא שטוב לאריכות ימים לקרוא ע"ש המשפחה של אב ואם"], והשיב לו אבי הילד ר' נפתלי אלימלך ז"ל, שהרבי מלובלין הוא ממשפחתו ומבית אבותיו כי הוא [ר' נפתלי אלימלך] הוא נין ונכד הגה"ק ר' קאפיל מכפר ליקעוו [הנקרא ר' קאפל ליקעווער ז"ל] אשר הרבי מלובלין היה בן בתו, והסכים עמו מרן משינאווא ז"ל, וצוה לו להוסיף גם שם 'משה' כי בעת לידתו חי' בסכנה גדולה שבאו מים עד נפש, ובתפלת צדיק מרן הק' משינאווא ז"ל ניצול לחיים, ולכן צוה לו להוסיף לו גם שם 'משה' כי מן המים משיתיהו, ויקרא שמו בישראל 'משה יצחק'.

22 וזלשו"ק בספרו הק' אור המאיר (בדרוש לר"ה ד"ה והנה עתה): והנה בזמן הזה רבים הם עמי הארץ, ואינם משגיחים על כל זה, וגם בחמישה עשר באב שהוא אחת מהנה זמן תשובות השנה, לא ניכר על פניהם מורא שמים ותוספת עבודה, כאשר ראו עיני ולא זר, בימים הראשונים, בבואם עתים הללו כל אחד ואחד מהמתקדשים ומטהרים להכניס צוואת בעבודת אדוניהם, ומלאה ליבם לגשת ולקרב לתורתו לעבודתו יתברך, היה ניכר על פניהם יראת הבורא ברוך הוא, ומוראם והיתתם מוטלת על הבריות. לא כן עתה, איש לדרכו פנה, ויפנו אליו יתברך עורף ולא פנים, ואוי לאותה בושה וכלימה ע"ש.

23 וז"ל (באות צ"ט): בחודש אלול היה רבינו הולך בבוקר להתפלל לביהמ"ד של העיר, והיה הציבור אומרים בציבור ח"י קאפיטלעך תהילים, מלבד ביום עש"ק שאז היה הציבור אומר ביחד כל ספר תהילים קודם אור היום.

וכותב - אינני יכול לתאר לכם גודל הפחד שהיה בכל העיר כשהתחיל רבינו לילך לביהמ"ד של העיר להתפלל, כי היו כל אנשי העיר מרגישים שהוא חודש אלול.

24 עיי' בס' דברי חנה (ח"ב עמ' שנ"ח): הגה"ק מקאלאשיץ הי"ד זצוק"ל סיפר שבני ביתו של זקינו הגה"ק מרן בעל דברי חיים מצאנז ז"ל הביטו אחריו בימים הנוראים מעת לעת במשמרות, ועשו חשבון שמר"ח אלול עד הושענא רבא היה רביה"ק מצאנז ישן בסך הכל כ"ו שעות, והוא כחצי שעה למעת לעת.

אגב, עיי' בס' פי צדיק (עמ' רצ"ח) שפעם אחת היה הרה"ג ר' יוקיל אבד"ק נייומארק בצאנז, אמר הדברי חיים כל הצטדקות של יצחק אבינו היה, משום שבלילה ישנים ועשה חשבון ואמר פלוגא עלי ופלוגא עלך (כדאיתא בשבת פט:), מה נעשה אנחנו, שאין אנו ישנים כלל.

וממשיך שם - וידוע שמיום הראשון דסליחות עד אחר שמחת תורה היה ממעט עוד יותר בשינה, וכמעט שלא ישן חצי שעה ביממה, והיה הכל כיומא אריכתא, ומרגלא היה בפי חסידים זקנים שפ"א כתב אחד מהיושבים חשבון הזמנים של רבינו בימים האלו, ולי"ב שעות שלימות לא הגיעו.

ועיי' בס' עצי יער (מרבי עזריאל יחיאל רובין זצ"ל דומ"צ דמיהאלאוויטץ דף יד): ...כמו שראיתי בעיני מכבוד אמ"ו הגאון הקדוש מצאנז זי"ע שכמעט גבר על שר של שינה, ולא ישן במעל"ע יותר משני שעות בשני פעמים... ע"ש...

25 וז"ל הרמ"א שם בשם המהרי"ל: והחזנים המתפללים כל היום לא יעורו כל הלילה כי מאבדין קולם כשאינם ישנים.

געלעגער, יעצט גייט ער ליינען קריאת שמע, האט ער געלייגט קריאת שמע, שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, ער האט מאריך געווען באחד עד עלות השחר!, ביז'ן עלות האט ער מאריך געווען באחד, און זיי זענען געשטאנען אזוי א גאנצע נאכט אונטערן פענסטער, וועז ער האט געענדיגט האט שוין ג'טאג'ט, האט ער געזאגט נו ס'איז שוין אינדערפרי וועל מיר זיך גיין גרייטן צום דאווענען.....

האדמו"ר משינאווא: וועז ער איז יא געשלאפן איז דאך אויך נישט געווען אזוי פשוט.....

רבינו: יא, וועז ער איז געשלאפן איז געווען אויך אזוי פלאי פלאים...

ער האט זיך אויפגעוועקט יעדע פאר מינוט, ער האט זיך געוואשן די הענט, זיך צוריק געלייגט אויף נאך אפאר מינוט, און נאכאמאל זיך געוואשן...[26]

ער האט געזאגט 'אני מאמין', די י"ג עיקרים האט ער געזאגט יעדע נאכט פאר ער האט זיך געלייגט שלאפן. ס'איז געווען א גרויסע עבודה וועז ער האט זיך געלייגט.[27]

ער האט געזאגט אז פון חמשה עשר באב קען ער שוין נישט שלאפן, ווייל ער הערט ווי מ'רוקט שוין די בענק צום יום הדין.

רי"מ: מ'דערציילט אז רבי נפתלי אלימלך, רבי איציקל'ס פאטער, ער האט געוואוינט אין גארליץ, ער איז געגאנגען צופים מיטן קדושת יו"ט פון גארליץ קיין צאנז.

רבינו: ס'קען זיין, דער ייטב לב האט דאך געוואוינט אין גארליץ דעמאלטס, און ער האט געשיקט די קינדער קיין צאנז. דער ייטב לב האט אזוי געוואלט, ער האט זיך אויסבאהאלטן די מדריגות פון די קינדער, ער האט דוקא געוואלט זיי זאלן פארן קיין צאנז.[28]

דאם איז געווען וועז דער ייטב לב האט נאך געוואוינט אין גארליץ, ער האט דאך קודם געוואוינט אין גאליציע, נישט ווייט פון צאנז, שפעטער האט ער זיך געצויגן קיין סיגוט, דאם איז שוין געווען אונגארין.

פון טעטש (מקום כהונת הקדוי"ט ז"ל ברבנות העיר עוד בחיי אביו) איז דער קדושת יו"ט אויך אסאך געפארן קיין צאנז, דער דברי חיים האט אים אמאל געפרעגט, פארוואם זעה איך דיך אזוי זעלטן? כ'וואלט געוואלט דיך זעהן אפטער. האט ער געזאגט אז איך קום צום רביז'ן געזעגען איך מיך מיט א קוויטל, דארף מען געבן א פדיון, מ'דארף געבן גבאי געלט, און אז מ'שטעלט וויין דארף מען צאלן און געבן פארץ גבאי'ן, אזוי האט ער אויסגערעכנט.

האט אים דער דברי חיים געזאגט, איך וויל דו זאלסט קומען יעדע פיר וואכן, געזעגענען וועסטו זיך איינמאל אין זעקס חדשים, שטעלן וויין זאלסטו שטעלן איינמאל אין א פערטל יאר, ער האט אים געגעבן א גאנצן סדר איבער אלעם,

---

26

עיי' בס' כל הכתוב לחיים (עמ' ק"כ): הרבה פעמים היה נכנס מו"ר הרב מבארניץ זצוק"ל לבית רבינו אדמו"ר מצאנז זי"ע בלילות בעת שרבו עלה על מטתו לישן שינת הלילה, שהיתה תמיד אחר חצות הלילה קרוב לאשמורת הבקר, ורבינו מצאנז כך היה אומר תמיד קודם קריאת שמע על המטה: היה לנו הרמב"ם שהיה יחיד בחקירה, היה לנו האריז"ל שהיה היחיד בקבלה, היה לנו הטורי זהב שהיה יחיד בנגלה, על דעתם הנני אומר שמע ישראל וכו', וגמר קריאת שמע שעל המטה, ושכב על מטתו וכרגע ממש נרדם (וגם אמר הק' מצאנז זי"ע שכמו שהתפלל מלפני השי"ת שלא יצטרך לישן הרבה, כמו כן התפלל מלפני השי"ת שתיכף בהניח ראשו על מטתו שיישן מיד ועל שנתיהם נענה משמים) וברגע הראשונה שהתחיל לנשום נרדם ויישן רבי שינה מתוקה וטובה, וכעבור איזו רגעים תיכף קם רבי כארי לעבודת השי"ת.

27

עיי' בדרכי חיים (אות י"ז) דמרן הגה"ק מצאנז ז"ל נהג לומר בכל יום ג' פעמים אני מאמין, פעם אחד בבוקר אחר ברכת התורה, ושנית אחר התפלה בעודו לבוש בטלית ותפילין, ופעם שלישית בלילה קודם ק"ש שעל המטה.

אגב, עיי' בס' אוהב שלום (עמ' צ') שהרה"ק מצאנז ז"ל אמר פעם לידידו הרה"ק מקאמינקא, אתה הנך רבי וצדיק ואני במדרגת גאון, ע"ז ענה לו ואמר הרה"ק מקאמינקא, ואני אומר דלא כן הוא, אלא אתה רבי וצדיק ואני במדרגת גאון, והסביר את דבריו באמרו, מה שאני אומר שאתה רבי וצריק אפשר לראות במוחש בעת שאתה קורא ק"ש שעל המטה ואומר אני מאמין (כי דרכו של הרה"ק מצאנז ז"ל היי לומד את האני מאמין בשקרא ק"ש שעל המטה, ובכל פעם שאמר אני מאמין היי פוסק ושואל את עצמו, האם אתה מאמין באמת), ומה שאני אומר שאני עומד במדרגת גאון הוא, כי ביומות המשיח אהי' אני הפוסק דיני טומאה וטהרה.

28

ונעתיק כאן מה שסיפר כ"ק מרן רבינו שליט"א בהזדמנות אחרת תחת אחד השיחים בענין זה: "דער קדושת יו"ט האט געזאגט אז נאך דעם וואס דער דברי חיים איז נסתלק געווארן איז ער געפארן צום פאטער קיין סיגוט, האט ער געזעהן ביים פאטער גרויסע מדריגות, וואס ביז ווילאנג ער איז געפארן צום דברי חיים האט ער עס נישט געזעהן ביים טאטן, האט ער זיך איינגס געחידוש'ט ווי אזוי דער פאטער האט געקענט אויסבאהאלטן פון די אייגענע קינדער די מדריגות, האט ער פארשטאנען אז ער האט זיך בכוונה אויסבאהאלטן ווייל ער האט געוואלט מ'זאל נישט קומען צו אים נאר מ'זאל פארן קיין צאנז".

מרן רביה"ק בעל דברי יואל ז"ל העלה ג"כ על נס את גדלו של ק"ו מרן הייטב לב ז"ל שהצליח להסתיר גדולתו וקדושתו אפי' מבניו הקדושים, עד כדי כך שלא הכירוהו כראוי ונסעו בקביעות למרן הגה"ק הדברי חיים ז"ל לצאנז, לאחר הסתלקותו של מרן הדברי חיים נשארו הבנים הקדושים בצל אביהם הק' מרן הייטב לב, אמר אז מרן הקדושת יו"ט ז"ל שאילו ידע מלפנים את גדולתו של אביו לא הי' עוזבו כ"כ אלא היה מרבה יותר להסתופף בצילו. עוד יסופר שהגה"ק רבי משה יוסף שהי' ממלא מקומו של אביו מרן הייטב לב בסטראפקוב הי' רגיל לדבר בכל עת מהדברי חיים ובנו הרה"ק משיאווא ז"ל, והיו אנשי סטראפקוב מתרעמים על כך והיו שואלים אותו אם הי' אביו "א פשוטער שניידער" שאינו מדבר ממנו [כי אנשי סטראפקוב העריצו מאד את מרן הייטב לב ז"ל].

אבער כ׳וויל דיך זעהן יעדע פיר וואכן, אזוי האט אים דער דברי חיים געזאגט.

פון גארליץ קיין צאנז איז היבש וויט, צו גיין צופים פון גארליץ ביז קיין צאנז איז זייער א וויטער מהלך.

ר׳מ: דער דברי חיים האט אים דאך געזעבן דאם רבנות דארט, גארליץ האט עפעם מיט צאנז?

רבינו: ער האט געהאט א גרויסע השפעה דארט.

ר׳מ: ס׳היסט נישט די גלילות פון צאנז?

רבינו: ניין, ס׳איז גארנישט די גלילות, ס׳איז היבש וויט.

האדמו״ר משינאווא: דער צאנזער רב האט אים געזופן ׳ליפא׳לע׳ מיט א גרויסע חביבות.

רבינו: זיין ברודער רבי משה יוסף (אבד״ק אוהעל ז״ל) איז געווען אן איידעם אין קשאנוב (אצל הגה״ק רבי דוד׳ל האלברשטאם ז״ל אבד״ק קשאנוב, בנו של מרן הדברי חיים ז״ל) און ער האט געזעסן קאסט אין צאנז, און דער דברי חיים האט אים אמאל צוגערופן און ער האט אים געזאגט ׳ליפא׳לע קום נאר אהער׳, האט ער זיך אנגערופן, איך בין נישט ליפא׳לע, איך בין משה יוסף, האט ער געזאגט, ׳איך וויים, כ׳וויל דיר נאר זאגן אז איך האב דיך ליב אזוי ווי ליפא׳לע׳ן׳.

א׳ הנוכחים: ס׳איז א חידוש אז ער ברענגט כמעט נישט אין קדושת יו״ט קיין דברי תורה פונעם צאנזער רב.

רבינו: נאר איינציגע מאל ברענגט ער פון דברי חיים, אין פרשת משפטים, און אין פרשת ראה, אפשר נאך איין מאל.[29] ס׳איז טאקע א חידוש.

דער קדושת יו״ט איז געווען אזוי פארקאכט אין צאנז, אזוי פארקאכט, ווען ער האט געפלעגט צו רעדן פרייטאג צונאכטס ביים אויבער טיש (כן הי׳ קורין ה׳פירות טיש׳ בסיגעט) ער פלעגט צו רעדן פון פארשידענע צדיקים, אסאך מאל האט ער גערעדט פון צאנז, ווען ער האט אננעהויבן צו רעדן פון צאנז איז ער אריין אין אזא קאך, אין אזא התלהבות, עפעם מורא׳דיג, אבער ער האט קיינמאל נישט פארציילט קיין מופת פונעם דברי חיים ער האט נאר גערעדט פון די מדריגות אין עבודת ה׳, נישט פארציילט קיינמאל קיין מופת, אזן ער איז אריין אין אזא ברען ווען ער האט געשמועסט פון צאנז...

האדמו״ר משינאווא: ס׳איז דאך דא א מעשה אז דער בעל שם טוב איז געקומען אמאל אין חלום צום זוהן, ר׳ הערש, ער האט געשמועסט פון מופתים, איז דער בעל שם הקדוש געקומען צו אים אז ער זאל נישט רעדן פון מופתים נאר פון זיין עבודת ה׳, ער האט אים געוויזן אין חלום ווי אזוי ער איז אויף א הויכע בארג אזן האט זיך אראפ געווארפן פון אויבן ביז אונטן, מיט אזא מסירות נפש האט ער געדינט דעם אויבערשטן, מ׳דארף נישט רעדן פון מופתים, נאר מ׳דארף רעדן פון עבודת ה׳.[30]

אבער דער זיידע רבי יאנקעלע האט געזאגט, אז ער מיינט אז היינט מעג מען שוין יא רעדן מופתים, ווייל ס׳איז דא אזויפיל שטותים וואם מרעדט, מעג מען רעדן פון מופתים אויך...

א׳ הנוכחים: אין ייטב פנים (מאמר יפה לעינים אות י״ח) שרייבט ער ׳למען דעת כל עמי הארץ׳, ער ברענגט אראפ די מעשה

---

29 וז״ל בפרשת משפטים: על פי מה ששמעתי מפי קדשו של אדמו״ר הגאון הקדוש האבדק״ק צאנז זצוקללה״ה לפרש הגמרא יומא כ״ב ע״ב, דר׳ יונתן רמי כתיב (הושע ב א) והיה מספר בני ישראל כחול הים, אלמא דיש מספר, וכתיב (שם) אשר לא ימד ולא יספר, לא קשיא, כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין עושין וכו׳, והקשו על זה דאיפכא הול״ל, כאן בזמן שאין עושין דקאי אריש דקרא והיה מספר בני ישראל, והדר הול״ל כאן בזמן שישראל עושין דקאי אסיפא אשר לא ימד ולא יספר. ועל כן פירש כ״ק אדמו״ר זצוקללה״ה שכן הוא באמת, דהאי כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום דנקט ברישא, אריש דקרא קאי דכתיב והיה מספר בני ישראל... אז יש לו חשיבות גדול ויש לו מספר לפני עצמו, כמו שמצינו גבי משה רבינו ע״ה שהיה שקול כנגד כל ישראל (דב״ר פי״א י), משא״כ זה שאינו עושה רצונו של מקום שאין לו חשיבות אין לו מספר בפני עצמו, כי אם ברוב עם שיש לכל אחד ואחד מדה טובה ואז יש לכלם ביחד מספר. (ועיין מה שכתבתי בזה בפרשת שמות), זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן. (ועי׳ בדברי חיים פ׳ פקודי, ופרשת שקלים ד״ה במדרש כי תשא).

וז״ל בפרשת שלח: וכאשר שמעתי מפה קדוש כ״ק אדמו״ר הגאון הקדוש מצאנז זצוקללה״ה לפרש אמרם ז״ל (יומא פו.) שעיקר התשובה היא שאף באותו מקום ובאותו זמן ובאותו אשה לא עבר עבירה, דהיינו אף שהיצה״ר מסיתו ומצייר לפניו שאין המקום גורם וסובל להתנהג בדרכי החסידות, ואותו זמן אינו מוכשר לזה כי לא כדורות הראשונים דורות הללו אשר קשה מזונותיהם של ישראל וכדומה, ובאותו אשה היינו שבני ביתו מעכבים אותו בעבודת השי״ת, ועם כל זה לא עבר עבירה והתגבר עליהם, זהו התשובה המעולה, עכ״ד הקדושים.

וז״ל בפרשת ראה: ויש לרמז בזה מה ששמעתי מפה קדוש אדמו״ר הגאון הקדוש מצאנז זלה״ה שיש שני בחינות באמונת הבורא ב״ה, שיש אחד המאמין מכח צווי התורה הקדושה להאמין באלהי עולם, ויש אשר אין צריך להאמונה כי רואה עין בעין בראיה חושית השגחת הבורא ב״ה, ובחינת זו יותר גדולה מבחינת הנזכר לעיל. וזה שאמר ״ראה״ אנכי, היינו שבעיניך תראה בחוש את האנכי ה׳ אלהיך שבעשרת הדברות, ואל תאמין בו רק יהיה נראה לפניך אשר ה׳ הוא האלהים, כן יהי רצון שיטע בלבנו אמונתו כיתד שלא תמוט במהרה בימינו אמן.

30 ע׳ בית אברהם (עמ׳ קסא) ובית אהרן (עמ׳ צב) שפעם ישבו החבריא של הבעל שם טוב הק׳ ז״ל אחר פטירתו וסיפרו ממנו מופתים, ובתוך כך נרדם הרה״ק רבי הערש ונראה לו הבעל שם טוב הק׳ בחלום ואמר לו, מה אתם מתפעלים ומספרים מהמופתים שלי תשיחו מענין עבדות ה׳ שלי איך שעבדתי להשי״ת. ושאל אותו בנו איך עובדים את הבורא, והראה לו איך שעומד על הר גבוה וזורק את עצמו למטה ומתגלגל עד שנעשה החיכות החיכות ואמר לו כך עובדים את הבורא.

פונעם ישמח משה ביים חוזה,[31] הייבט ער אהן אז מ׳דארף וויסן אז ס׳איז דא צדיקים, און די צדיקים זענען מרגיש ברוח הקודש.[32]

רבינו: יא, היינט אז מ׳דארף האבן אמונת צדיקים, דארף מען פארצייגן מופתים, היינט פעלט׳זיך דאם אויס.

עמיצער האט געפרעגט דעם דברי חיים, אז ס׳קומען פרעמדע אידן, ס׳קומען דאַטשן – אזוי האט מען זיי גערופן, די מאדערנע מענטשן האט מען גערופן דאַטשן – ווערן זיי געהאלפן, און אז עם קומען היימישע אידן, זיי האבן אויסגערעכנט דער איד יענער איד, חסידישע אידן, זיי גייען אהיים מיט גארנישט, האט דער דברי חיים געזאגט, צו מאכן א מופת דארף מען מפקיר זיין זיך מיט די בני בית אזן די גאנצע משפחה, ממילא אויב דורך דעם וועט מען וויסן אז ס׳איז דא א באשעפער אויף דער וועלט איז אלעם כדאי, אבער די אידן וויסן דאך ממילא.....

ער איז געווען איין מאל אין אונגארן, דער דברי חיים איז געווען אין פעסט.[33] ער האט איבער געדרייט פעסט, ממש ותהום כל העיר, ער האט געמאכט אן איבערקערעניש, אזעלכע מופתים איז געווען דארט אין פעסט, בקיצור מ׳האט אים געפרעגט אז ס׳איז נישט געווען אינדערהיים אזוי, האט ער געזאגט, אז ער וויל וויסן פאר די אידן אז ס׳איז דא א באשעפער אויף די וועלט.[34]

רבינו נתכבד בברכת לחיים

וברכו רבינו: לחיים, הצלחה און סיעתא דשמיא, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל קענען משפיע זיין פאר אידישע קינדער, דער אויבערשטער זאל העלפן ברכה אין הצלחה מיט אלעם גוטן.

האדמו״ר משינאווא: אמן, דער רבי זאל זיין געזונט זאל קענען זיין א שליח ציבור פאר גאנץ כלל ישראל, און פועלן ישועות פאר אידישע קינדער.

רבינו: א כתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים, א גוט געבענטשט יאר.

ואיחל רבינו לבעל האכסניא: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן תיכף לתלמיד חכם ברכה, אל תוך בתיכם להניח ברכה מיט אלעם גוטן.

האדמו״ר משינאווא: די וועלט זאגט, א גאסט אויף א וויל זעהט א מייל, איך בין דא געווען די לעצטע פאר טעג איז קרית יואל, קיעה״ר אזא חיליגע חסידישע צניעות׳דיגע שטאט.

רבינו: אמת, ס׳איז טאקע א חיליגע שטאט, ס׳האט דעם חותם פונעם מייסד.

ונפרדו לשלום ברב ברכות

---

31 עיי״ש כי בעת עמדו על המחקר להבין דרכי החסידים והוטב בעיניו, עלה בלבו קושיא אחת על אשר דרכם לשמוח תמיד, והלא מבואר בשולחן ערוך (או״ח ס״א ס״ג) ראוי לכל ירא שמים שיהיה מיצר ודואג על חורבן בית המקדש, ויהי בנסעו לקבל פני רבו הקדוש מלובלין זללה״ה, תיכף כאשר בא אל ביתו נאוה קודש פיו פתח בחכמה וברוח הקודש, מדוע פניכם עצבים היום, הן אמת שכתוב בשולחן ערוך ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש, אבל כבר אמר החסיד (חובת הלבבות שער הפרישות פ״ד) הפרוש צהלתו בפניו ואבלו בלבו, הן תאמינו לנו כי אנחנו אומרים תיקון חצות בבכיה ובהספד, ועם כל זה הכל בשמחה, וכך הורה לנו רבינו הקדוש הרבי ר׳ שמעלקא מניקלשבורג זללה״ה על פי משל למלך שנשבה למרחקים, ועמד לפוש אצל אחד מאוהביו, וכראותו את המלך בשביה הלך ובכה מאין הפוגות, ועם כל זה שמח כי הרי המלך מתאכסן אצלו, והנמשל מובן כי באותו שעה שבוכה על חורבן הבית, הרי השכינה עמו, ועל כן צריך להתאזר בשמחה, עבדה״ק.

32 וז״ל שם: ״למען דעת כל עמי הארץ מעלת צדיקים הקדושים אשר בארץ המה, וכי הופיע רוח הקודש עליהם להבין ולהשכיל מצפוני לבות בני אדם הטמור ונעלם מעין כל, אמרתי טוב לחוק בספר את אשר שמעתי בזה הפירוש מפי קדשו של מוזלה״ה סיפר לי...״.

33 עיי׳ בס׳ הדרת קודש (עמ׳ ע״ו) מובא עובדא באריכות מרוה״ק גלויה שהראה הרה״ק מצאנז בעיר פעסט להציל נישואי אח ואחותו רח״ל, ותהום על העיר, וכן מובא עובדא זו בס׳ זכות ישראל (מערכת הרה״ק מצאנז אות ל״ו), וכן עיי׳ בס׳ קובץ אליהו מהרה״ג רבי חיים אלי׳ שטערנבערג ז״ל (עמ׳ קכ״ב) שמביא ששמע עובדא זו ממרן רביה״ק ז״ל.

וכן עיי׳ בס׳ כל הכתוב לחיים (אות כ״ה) מעשה פלא שהיה בעת עריכת שולחנו של הרה״ק מצאנז בעיר פעסט, ע״ש.

אגב, עיין בס׳ אוצר החיים (אות שס״ו) שכשהיה הרה״ק מצאנז בפעסט בין ר״ח אב לתשעה באב, בא לבקרו האגון רבי אשר אנשיל הלוי יונגרייז ז״ל אב״ד טשענגער, והוא היה מחמיר מאוד לא לאכול בשר בימים אלו אפילו בסעודת מצוה של סיום מסכת, וכשנכנס ישב אז הרה״ק מצאנז ליד שולחנו הטהור מוקף מאות חסידים וסעד בבשר ויין, והאגון הנ״ל נשאר עומד על מקומו נבהל ונשתומם, ולאחר שישב פתח ואמר: כבוד הרב מצאנז... אולם הרה״ק מצאנז אמר לו אסביר לכם הענין, איתא בגמ׳ (חגיגה כו.) שבזמן שביהמ״ק קיים מזבח מכפר על האדם, עכשיו שאין ביהמ״ק קיים שולחנו של אדם מכפר עליו, והנה אתם רבני אונגארן שאתם צדיקי אמת, אינכם זקוקים לכפרת עון, אבל אני שהנני מלא עוונות וחטאים, צריך אני למזבח, ואם אין מזבח מוכרחני לעריכת השלחן, וחיך הרב מטשענגער, ושוב לא הקשה דבר.

34 עיין בס׳ י״ג אורות (ה״א) שמביא בשם הגאון בעל הפתחא זוטא מקאסוב ז״ל שהרה״ק מצאנז אמר פע״א לחסיד שהתאונן כנ״ל, כשהרה״ק עשה מופת גלוי לאיזה יהודי מאדערני שחלה במחלת הנפילה רח״ל, והשיב לו הרה״ק: הנה ביום יש י״ב צירופי הוי״ה, ובכל שעה מאיר צירוף אחר, וכן בלילה, וכשרוצים לעשות טובה ליהודי, מסתכלים בהצירוף, ואם מוצאים אותו שם יכולין להושיעו ואם לאו לאו, אך אם מתאמצים אעפ״כ להושיעו, מעמידים את עצמו ואשתו ובניו בסכנה ח״ו, ובשביל האי גברא שלא ידע שיש בורא עולם, היה לי כדאי להכניס עצמי וכו׳ בסכנה, אבל אתה היודע שיש בורא עולם, למה אסתכן בשבילך.

ועד קרן הבנין
קהל יעב לב ד'סאטמאר
עיה"ק ירושלים תובב"א
מוסדות יעב לב ד'סאטמאר עיה"ק ירושלים תובב"א
ויואל משה
בית המדרש הגדול
ברך משה דסאטמאר
בס"ד
כי שם צוה ה' את הברכה חיים
ראלף לך שלם"ה
רח"ש לבינו דבר סוב, לשגר כוס של ברכה וברכות לרוב, לכבוד מע"כ ידיד נפשינו, הצמוד בקירוב לבבינו, הלא הוא הגבר העומד תמיד לימין כל קדשי קהילתינו, פה עיר קדשינו, למען הרמת קרנינו, לא נח ולא שקט במסירות נפלאה לטובתינו
חי ורב פעלים לתורה ולתעודה, עומד הכן לימין כל קדשי קהילתינו ברחבי תבל בלב ונפש
יהי ידיו אמונה, בדעת ובתבונה, איש אמונו של כ"ק מרן רבינו שליט"א שר צבא ישראל
יהי בכל למען כל קדשי ישראל, וידו סמך עליו למלאות רצון קדשו באמת ובתמים
מלה גדלו טובו בכל מדה נכונה, חלק כחלק יאכל בפעולות קהילתינו ומוסדותינו המפוארה
ובכן נעלה
את ירושלים
על ראש שמחתו,
בכל לב נביע
שבח תהילתו,
מעשי תקפו
וגבורתו,
על ירושלים
מצודה
שבט עזרתו,
עומד לימינינו
בכל עת בעצתו
ובחכמתו,
ובמיוחד
מגדיל עשות
בהתמסרותו,
למען הקמת
הבית הגדול
בקדושתו,
שכרו
הרבה מאד
ולעד יעמוד
צדקתו
ה"ה הרה"ח המפואר כש"ת
מוה"ר חיים שלמה פישער הי"ו
השומיד לשדרת בקו"פ אצל איתן אדונינו מרן רבינו הגה"ק שליט"א
סימן טוב ומזל טוב לרגל יום שמחת לבו
בנישואי בתו שתחי'
בסימנא טבא ובמזלא טבא
עב"ג החתן היקר והנעלה, מאור המדות והמעלה, כש"ת
כמר משה דוב ני"ז
בן הרה"ג ר' אר"י אשר אינדיג הי"ו
מו"צ ביתמ"ד מהרש"א דקהילתינו הק' בקרית יואל
ושפתינו מרחשין תפלה וחינונים, יהא רעוא מן קדם אלקי שוכן מעונים, שיזכו לבנות בית נאמן בישראל מוצקת איתנים, אך טוב וחסד ירדוף אותו תמיד לאורך ימים ושנים, ברכה והצלחה בכל הענינים, עדי נזכה לותחזינה עינינו, בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו, אמן.
המברכים בהוקרה והערכה
וועד קרן הבנין – הנהלת הקהילה – הנהלת המוסדות
הנהלת מפעל צדקה וחסד
פעיה"ק ירושלים תובב"א

חיי"ם וברכה למשמרת שלום

חי"י ח"י יזדוך וישבחוך לשגר ברכותינו, מריחוק מקום וקירוב לבבינו, לידידינו וידיד כל נפ**ש**
'דיו רב לו במעשי חסד לפרט ולכלל, אין גומרין עליו ההלל, לא ישבות למענינו יומם ול**י**
'ביעו תהילותיו, כל הנהנים מפעולותיו, למען מוסדות סאטמאר בכל מקומות מושבותיה**ם**
מרים קרן קהילותינו הק' בכל אתר במיטב תבונה, ועומד לימין מוסדותינו במסירות נאמנ**ה**

הרבני החשוב והנעלה, חיי"ם שיש בו כל מידת ומעלה

מו"ה

חיים שלמה פישער

חי"ו

משב"ק אצל כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל שמחת נישואי בתו למזל טוב בשעטו"מ

עכ"ג החתן החשוב המופלג בתורה וביראה,
ישמח מש"ה במתנת חלקו , אשרי שככה לו

כמר **משה דוב אינדיג** הי"ז

בן מחו' החשוב המופלג בתורה והזראה
הרה"ג ר' **ארי' אשר יצחק** שליט"א
מז"ע בקהילתינו הק' בקרית יואל

וזאת הברכה, יוסף ה' עליך אלף פעמים ככה, וזכות פעליך הכבירים לפרט ולכלל, יעמוד לך על כל צעד ושעל, ותזכה לראות ולרווות מכל יו"ח רב תענוג ונחת, בנים ובני בנים כגפן פורחת, ויתאחדו אצלך תורה וגדולה במקום אחת, וכט"ס.

החותמים למען שמו ברגשי ששון ושמחה, אסירי התודה וההערכה

יחזקאל ראטטער
בשם הנהלת המוסדות והקהילה

קרן הבנין ביהמ"ד הגדול בני ברק יצ"ז
קרן הבנין בית חינוך לבנות
בני ברק יצ"ז

